

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

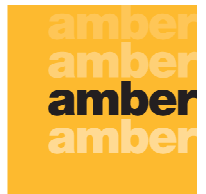
begeleid wonen
intensieve gezinsondersteuning
thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

JAARVERSLAG 2008

VZW AMBER

1	Amber : een algemene schets	7
1.1	Huidige erkenningen	7
1.2	Raad van Bestuur en Algemene Vergadering	7
1.3	Externe engagementen	7
1.4	Vorming	7
2	Jaarverslag thuisbegeleiding	12
2.1	Aanmeldingen	12
2.1.1	Aantal meldingen	12
2.1.2	Identificatie aanmelders	12
2.1.3	De wachtlijst.....	12
2.2	Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen	13
2.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	14
2.3.1	Identificatie verwijzer	14
2.3.2	Wachttijd tussen melding en opstart.....	14
2.3.3	Identificatie cliënt.....	14
2.3.4	Hulpverlening.....	15
2.3.5	Begeleidingsafstand	16
2.3.6	Begeleidingsduur.....	16
2.3.7	Begeleidingsdomeinen	17
2.3.8	Evolutie en prognose.....	19
2.3.9	Samenwerking.....	20
2.4	Pedagogisch profiel	22
2.4.1	Doelgroep van de voorziening thuisbegeleiding.....	22
2.4.2	Doelstelling van de thuisbegeleiding	22
2.4.3	Methodieken.....	23
2.4.4	Pedagogisch kader: Hoe kijken wij naar opvoeding	26
2.4.5	Begeleidingsverloop.....	28
2.4.6	Open dialoog over het begeleidingsproces.....	29
2.4.7	Grenzen aan werkvorm	30
2.4.8	Referentielijst	31
2.5	Inhoudelijke reflectie van het team	31
2.5.1	De teamthema's.....	31
2.5.2	Oplossingsgericht werken: 'Het gezin centraal'	32
2.5.3	Van gezinsbespreking naar begeleidingsbespreking.....	32
2.5.4	Uitwerking nieuw thema eindregistratie: Werkrelaties.....	33
3	Jaarverslag begeleid zelfstandig wonen	35
3.1	Aanmeldingen	35
3.1.1	Aantal meldingen	35
3.1.2	Identificatie aanmelders	35
3.1.3	De wachtlijst.....	36
3.2	Jaaroverzicht van de begeleide jongeren.....	36
3.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	37
3.3.1	Identificatie verwijzer	37
3.3.2	Wachttijd tussen melding en opstart.....	37
3.3.3	Identificatie cliënt.....	38
3.3.4	Hulpverleningsverleden en situatie bij de start van BZW.....	38
3.3.5	Begeleidingsduur.....	39
3.3.6	Begeleidingsdomeinen	39
3.3.7	Evolutie en prognose op financieel vlak	42

3.3.8	Samenwerking met personen en diensten	43
3.4	Pedagogisch profiel	45
3.4.1	Omschrijving van de doelgroep van de voorziening BZW	45
3.4.2	Kernopdracht/doelstellingen BZW	45
3.4.3	Wetenschappelijke kaders en methodieken.....	45
3.4.4	Pedagogisch kader.....	51
3.4.5	Concreet verloop van een begeleiding	54
3.5	Inhoudelijke reflectie van het team	59
3.5.1	Dagbesteding van bzw-jongeren en hun schoolloopbaan	59
3.5.2	Frequently Asked Questions van scholen	61
3.5.3	Alcohol en drugsbeleid binnen begeleid zelfstandig wonen van Amber	62
4	Jaarverslag vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding	65
4.1	Aanmeldingen	65
4.1.1	Aantal meldingen.....	65
4.1.2	Identificatie aanmelders	65
4.1.3	Relatie met wachtlijst.....	66
4.2	Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen	66
4.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	66
4.3.1	Identificatie verwijzers	66
4.3.2	Wachttijd tussen aanmelding en opstart.....	67
4.3.3	Identificatie cliënt.....	68
4.3.4	Begeleidingsduur.....	69
4.3.5	Begeleidingsdomeinen	70
4.3.6	Evolutie en prognose.....	71
4.4	Het gevende in beeld: 3-daagse workshop Leren Over Leven.....	73
4.4.1	Het gevende kind.....	73
4.4.2	Contextuele hypothesen.....	74
4.4.3	Een tweede kans	74
4.4.4	Besluit.....	74
4.5	De toekomst van de module intensieve gezinsbegeleiding.....	75
4.5.1	Inleiding	75
4.5.2	De inhoudelijke uitwisseling met de CKG's.....	75
4.5.3	De integratie van onze module binnen een CKG.....	76
4.5.4	Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de evaluatie van het project, met inbegrip van de evaluatie van de kostenefficiëntie	77
4.5.5	Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de opmaak van een nieuwe regelgeving voor de centra van kinderopvang en gezinsondersteuning	78
5	Shelter Beo: Begeleidingsondersteuning jonge ouders uit de bijzondere jeugdbijstand .	80
5.1	Een situering van het initiatief.	80
5.2	De algemene doelstellingen van Beo.	80
5.3	Beo als samenwerkingsproject.	80
5.4	Een korte voorstelling van Beo a.h.v. de folder voor begeleiders.	81
6	Kwaliteit	84
6.1	Hoe hebben we in 2008 gewerkt rond het kwaliteitsdecreet?.....	84
6.1.1	Inleiding	84
6.1.2	Up to date houden van het kwaliteitshandboek.....	84
6.1.3	Het meten van tevredenheid van gebruikers	85
6.1.4	Het meten van de tevredenheid bij de verwijzers	86
6.1.5	Zelfevaluatie aan de hand van Proza: het thema leiderschap.....	86
6.1.6	Vorming	87

6.2 Hoe gaan we verder in 2009? 88

Voorwoord

2008...

Het jaar waarin de deelname van het project intensieve gezinsondersteuning aan een effectiviteit- en efficiëntiemeting van hun hulpaanbod, in december 2008 resulteerde in het onderzoeksrapport: 'De Focusmodules in beeld: onderzoek naar de doelgroep, hulpverleningsproces en uitkomsten' van Johan Vanderfaeillie en Skrallan De Maeyer van de VUB.

Het jaar waarin het team thuisbegeleiding zich verder specialiseerde in de methodiek 'oplossingsgericht werken in gezinnen' met het oog op integratie van deze technieken in de eigen werking.

Het jaar waarin het team begeleid zelfstandig wonen stil staat bij de drugproblematiek van de jongeren en start met de ontwikkeling van een drugbeleid voor hun team

Het jaar waarin zowel thuisbegeleiding als BZW hun pedagogisch profiel aanpassen aan de huidige realiteit in functie van de hererkenningen van 2010.

Het jaar waarin 'overleg kleuters' meerdere projecten goedgekeurd kreeg ter ondersteuning van gezinnen met jonge kinderen. Amber neemt de verantwoordelijkheid op voor het project Shelter begeleidingsondersteuning (BEO).

Het jaar waarin we het proces rond psychosociale stressfactoren binnen onze organisatie verder gingen.

Het jaar waarin duidelijk wordt dat het project zal verhuizen naar de mobiele afdeling van 'De Schommel' in Leuven. We hopen met deze optie ook deuren te openen voor het verder ontwikkelen van een inhoudelijke samenwerking tussen onze module en CKG De Schommel.

Het jaar waarin we een tweede dienstauto mogen introduceren dankzij de sponsoring van United Fund.

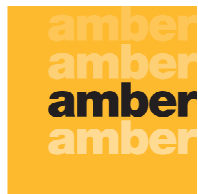
...

We danken alle personeelsleden en de Raad van Bestuur voor hun inzet en gedrevenheid!!!

Hierdoor resulteerde 2008 in een werkjaar waarin we kwalitatief werk konden leveren.

In voorliggend jaarverslag kan u de resultaten hiervan terugvinden. Elke werkvorm geeft een overzicht van de cijfergegevens en er worden een aantal inhoudelijke thema's toegelicht.

Het team van Amber wenst u veel leesgenot.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

AMBER: EEN ALGEMENE SCHETS

1 Amber : een algemene schets

1.1 Huidige erkenningen

Amber heeft een erkenning als *dienst voor begeleid zelfstandig wonen (BZW)*, categorie 6 binnen de Bijzondere Jeugdbijstand, voor de begeleiding van 16 jongeren.

We hebben een erkenning als *thuisbegeleidingsdienst (TB)*, categorie 5 binnen de Bijzondere Jeugdbijstand, voor de begeleiding van 16 gezinnen.

Het *project intensieve gezinsondersteuning (IG)* is als project erkend door Kind en Gezin tot december 2009. Het project begeleidt 4 gezinnen.

Het *project Shelter begeleidingsondersteuning voor jonge ouders in de Bijzondere Jeugdbijstand (BEO)* is als project gesubsidieerd door de Provincie Vlaams-Brabant tot december 2009. Het project ondersteunt het begeleidingsproces binnen de bijzondere jeugdbijstand en biedt trajectbegeleiding aan jonge ouders.

1.2 Raad van Bestuur en Algemene Vergadering

De leden van de Raad van Bestuur zijn Henri Homblé, Inge Huybregts, Cindy Penninck, Lia Rimanque, Rony Timmermans (voorzitter) en Jos Vrebosch (secretaris). De twee directieleden, Nadia Biermans en Marleen Lemmens, nemen deel als waarnemend lid.

De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur, aangevuld met Leen Van Rensbergen, Paul De Win, Johan Mommaerts, Brunhilde Schiettecatte, Lien Gaublomme, Nadia Biermans, Marleen Lemmens en als beschermend lid Tine Sinnaeve.

1.3 Externe engagementen

Als organisatie functioneer je binnen een bepaalde regio, bied je een bepaalde werkvorm aan en situeer je je binnen het gehele hulpverleningsaanbod. Professioneel werken vergt dus samenwerking en overleg met andere organisaties. Diverse vormen van extern overleg zijn noodzakelijk: overleg binnen onze koepelorganisatie, thematisch overleg, regionaal overleg, overleg in het kader van de ontwikkelingen van integrale jeugdhulpverlening en werkvormgebonden overleg. Het aantal en de inhoud van extern overleg kan variëren, afhankelijk van de noden. Momenteel nemen we deel aan extra overlegmomenten met betrekking tot de noden van gezinnen aan opvoedingsondersteuning, nl. de stuurgroep opvoedingswinkel en het 'overleg kleuters'.

1.4 Vorming

Directie:

Leo Tilmans, T, '**Kennismaking met het Whole Brain model**', 14 oktober 2008, Nadia Biermans, Marleen Lemmens

Meyntjes, M., '**Omgaan met weerstanden tijdens veranderingsprocessen**', 3 dagen tussen 7/10/08 en 4/11/08, Marleen Lemmens

Meyntjes, M, '**supervisie**', 2 uur op 26/06/08, 29/09/08, 24/11/08, Nadia Biermans, Marleen Lemmens
Afdeling Jongerenwelzijn, '**Zorgstrategie en zorgstrategisch plan in de Bijzondere Bijstand**',
27/10/08, Marleen Lemmens

BZW:

Intervisie BZW-diensten: '**Contextueel werken**', Amber 24 januari 2008, Patricia Leysens, Katrien Aerts

De Sloep, Centrum voor multimodale begeleiding naar zelfstandig wonen Anderlecht
'**Reflectiegroep**', 29 januari 2008, 17 april 2008, 19 september 2008, Liliane Barthélemy

Intervisie '**Intervisiegroep opleiding systeem-psychotherapie Haacht**' 14 maart 2008, 27 maart 2008 en 12 september 2008, Koen Hellinckx

vzw Jongerenbegeleiding '**Kwaliteitsbeleid in voorzieningen, basisopleiding**' 21 maart 2008, Lise Franken

De Kering Wimmertingen '**Intervisie BZW-diensten: evaluatie interventie + ne(t)warmte**', 24 april 2008, Katrien Aerts

KHLimburg, Quadri '**Agressie – Geweld in de welzijnssector: een brede kijk op enge dingen**' 22 mei 2008, Lise Franken, Katrien Aerts

vzw Impuls '**Omgaan met verschillen in een team**' 03 juni 2008 tot 17 juni 2008, Koen Hellinckx

Hasselt '**Studiedag Registratie**', 09 juni 2008, Patricia Leysens

De Markt in Mol '**Info en rondleiding in jeugdinstelling**' 12 juni 2008, Koen Hellinckx, Liliane Barthélemy, Els Motmans, Patricia Leysens, Katrien Aerts

Cirkant Turnhout '**Intervisie BZW-diensten: Verslaggeving**', 11 september 2008, Katrien Aerts

Provinciehuis Vlaams-Brabant '**Studiedag: Cliëntoverleg IJH, Integrale Jeugdhulp i.s.m. Provincie Vlaams-Brabant**', 16 september 2008, Els Motmans, Katrien Aerts

vzw Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg Brussel '**Schriftelijke communicatie in de Bijzondere Jeugdzorg**', 21 september 2008, 30 september 2008 en 04 oktober 2008, Katrien Aerts

VAD Brussel '**Werken met minderjarigen**', 10 oktober 2008, 22 oktober 2008 en 06 november 2008, Liliane Barthélemy

30 jaar De Dam '**Studiedag: coaching in de hulpverlening + teamcoaching in de hulpverlening**' 24 oktober 2008, Koen Hellinckx, Els Motmans

VAD Brussel '**Basisvorming voor hulpverleners in de alcohol- en drughulpverlening**', 04 november 2008, 13 november 2008, 19 november 2008, Els Motmans

Marleen Heylen (KHLeuven dep. Soc. School Heverlee) '**Contextuele supervisie: filmbespreking: 'What's eating Gilbert Grape?'**' 18 november 2008, Koen Hellinckx, Liliane Barthélemy, Els Motmans, Patricia Leysens, Katrien Aerts, Katrien Van Obberghen

VAD Brussel '**Motiverende gespreksvoering**', 19 december 2008, Katrien Aerts

Thuisbegeleiding:

Wijkgezondheidscentrum, Marleen Heylen, **Echtscheiding en een contextuele benadering**. 19 februari 2008 : Patrice Dewolf.

Comité van voorzieningen thuisbegeleiding (Vlaams Welzijnsverbond) i.s.m. het O.S.B.J., **Decreet rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening**. 7 maart 2008 : Katrien Van obberghen.

V.z.w. Jongerenbegeleiding, **Kwaliteitsbeleid in voorzieningen**. Basisopleiding. 21 maart 2008 : Katrien Van obberghen.

Ehsal, **De juiste afstand, de beste nabijheid**. 16, 17 en 18 juni 2008 : Kris Nelen.

Arjan Bolt, Provinciaal Educatief Centrum, **Het gezin centraal. Vervolgopleiding – intervisie**. 12 en 13 juni (voormiddagen) 2008, Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

Arjan Bolt, **Implementeren van oplossingsgerichte methodieken in onze werking**. 17 april (hele dag), 12 en 13 juni (namiddagen): Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

OSBJ, **Intervisiedag implementatie decreet rechtspositie minderjarigen**. 17 juni 2008. Patrice Dewolf, Katrien Van obberghen.

Ria Van Laer, **Basisvaardigheden als hulpverlener in gezinnen**. 3 juli 2008 : Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

Arjan Bolt, **Het gezin centraal. Vervolgopleiding – intervisie**. 24 oktober 2008 : Patrice Dewolf, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

Steunpunt Expertise Netwerken, **Wederzijdse emotionele beschikbaarheid tussen ouders en kinderen**. 11 september 2008 : Kris Nelen.

Integrale jeugdhulp, **Zorg dat de puzzel past. Studiedag cliëntoverleg IJH**. 16 september 2008 : Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen.

Leo Tilmans, T, **Kennismaking met het Whole Brain model**, 14 oktober 2008, Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

KhLim, **De duplo popologie. Basiscursus**. 6 en 7 november 2008, Ine Vandermolen.

'T Kompas, **Werken met de duplopopjes**. 11 december 2008 : Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Kris Nelen, Katrien Van obberghen.

Project:

Dr. Nicole Vliegen, Centrum voor Kinderpsychotherapie en ontwikkelingsgerichte Interventie, KU Leuven, **'Supervisie'** bij praktijk begeleidingssituaties, observatie van de emotionele beschikbaarheid van de ouder in de vroege moeder-infant interactie. 8 januari, 4 maart, 10 juni en 21 oktober 2008: Kris Henno, Valerie Norman, Ria Van Laer en Veerle Van Vlierberghe (21/10).

Leren overleven, **'Het gevende in beeld.'**, 12 april, 22 mei en 19 juni 2008: Kris Henno, Valerie Norman en Ria Van Laer.

Integrale Jeugdhulp, **'Lancering Jeugdhulpwijzer en signaallijst verontrustende opvoedingssituaties'**, 9 mei 2008: Valerie Norman en Ria Van Laer.

Integrale Jeugdhulp, **'studiedag cliëntoverleg: Cliënt en hulpverleners op één lijn in gedeeld beroepsgeheim.'**, 16 september 2008: Kris Henno, Ria Van Laer en Veerle Van Vlierberghe.

Waimh-Vlaanderen, **'Soms is het anders, soms is het gelijk.'**, 3 oktober 2008, Kris Henno, Valerie Norman en Ria Van Laer.

Opvang vzw en het Provinciaal Centrum Morele Dienstverlening, **'Gevoelig zijn voor de signalen die een kind geeft.'**, 9 oktober 2008, Valerie Norman en Veerle Van Vlierberghe.

Opvang vzw en het Provinciaal Centrum Morele Dienstverlening, **'Steungezin/ Pleeggezin? Zorg voor een wereld van verschil...'**, 23 oktober 2008: Veerle Van Vlierberghe.

Integrale Jeugdhulp, **Infovoormiddag 'Hulp is nooit ver weg... in regio Leuven en het Hageland.'**, 4 november 2008: Veerle Van Vlierberghe.

Centrum Serge Lebovici vzw, **Eerste internationaal congres: 'Of Babies and brains'**, 14 en 15 november 2008, Kris Henno

WOK (Werk Ontwikkelings Kring), **'Video Home Training/ Video-interactiebegeleiding... er roert etwat in Vlaanderen!'**, de eerste Vlaamse Wok, 1 december 2008: Kris Henno.

Voorstelling door Thuisbegeleidingsdienst 't Kompas van Dendermonde, intervisie op Amber, **'Kleine poppen – grote taal. Duplo-poppen als methodiek.'**, 11 december 2008: Kris Henno en Valerie Norman.

Administratie:

Idewe, **'EHBO Open Bijscholing'**, 13 november 2008, Roosje Guzik

Acerta **'Oog in oog met kinderbijslag'**, 17 oktober 2008, Hilde Van de Cauter

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

THUISBEGELEIDING

2 Jaarverslag thuisbegeleiding

2.1 Aanmeldingen

2.1.1 Aantal aanmeldingen

Begin januari 2008 stonden er 88 gezinnen op de wachtlijst. In 2008 kregen we 89 nieuwe aanmeldingen. Drie gezinnen werden heraangemeld vanuit de werkvorm vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding binnen Amber. Eén van deze gezinnen werd voordien ook begeleid door thuisbegeleiding. Alle aangemelde gezinnen werden op de wachtlijst gezet.

Voor gezinnen waarvoor er bij Amber reeds eerder begeleiding was, bekijkt het team of het zinvol is om het gezin voorrang te geven. Het belangrijkste argument hierbij is het bieden van continuïteit in de hulpverlening. In 2008 pasten we deze regel voor de 3 heraanmeldingen toe.

Er waren 13 aanmeldingen meer dan in 2007. In 2007 waren er 11 aanmeldingen meer dan in 2006.

2.1.2 Identificatie aanmelders

Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	59
Consulent van Jeugdrechtbank Leuven	27
Consulent van Jeugdrechtbank Antwerpen	1
Consulent van Jeugdrechtbank Hasselt	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen	1
Totaal	89

Het merendeel van de aanmeldingen werd gedaan door consulenten uit de regio Leuven (85 van de 89). Consulenten van comités bijzondere jeugdzorg meldden 60 maal aan. Consulenten van jeugdrechtbanken meldden 29 maal aan in 2008 .

2.1.3 De wachtlijst

Begin januari 2008 stonden er 88 gezinnen op de wachtlijst, waarvan 63 aangemeld in 2007, 14 in 2006, 5 in 2005 en 1 in 2004. De gezinnen aangemeld in 2004 en 2005 en de helft van de gezinnen aangemeld in 2006 kwamen eerder al bovenaan de wachtlijst. De consulent(e) vroeg om ze terug achteraan te laten aansluiten, gewoonlijk omwille van een andere lopende maatregel.

In 2008 konden we, door de lange wachtlijst, slechts 2 gezinnen starten die dit jaar werden aangemeld. Twee heraangemelde gezinnen die we voorrang gaven, konden ook starten in 2008.

Op 31 december 2008 staan er nog 89 gezinnen op de wachtlijst en is er 1 heraangemeld gezin. Ter vergelijking: eind 2007 stonden er 88 gezinnen op de wachtlijst en eind 2006 stonden er 66 gezinnen op de wachtlijst.

In de loop van 2008 zijn 84 gezinnen van de wachtlijst geschrapt. Voor 68 gezinnen hebben we zicht op de reden bij het schrappen.

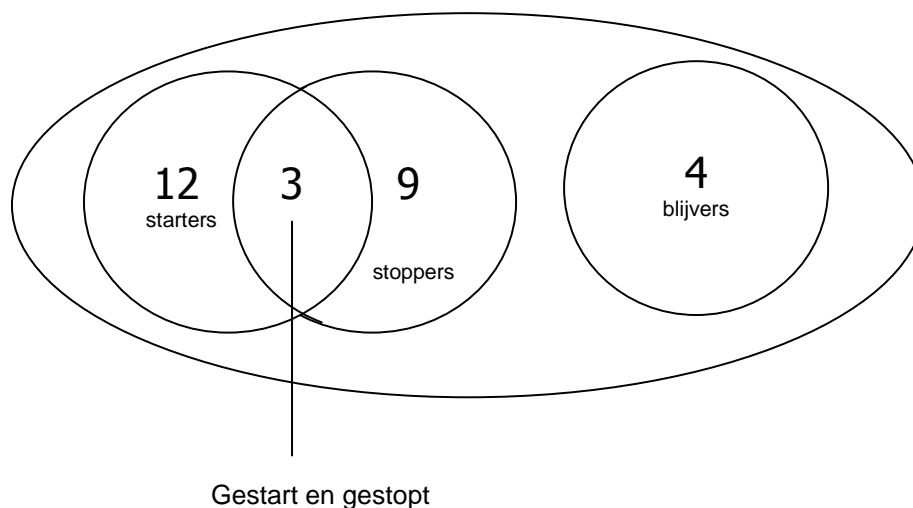
Start thuisbegeleiding bij een andere dienst uit de regio	19
Start thuisbegeleiding bij Amber	13 (+2)
Geen vraag meer in het gezin	3
Jongere is 18 geworden	5

Keuze voor andere werkvorm: dagcentrum	3
Keuze voor andere werkvorm: residentieel	3
Keuze voor andere werkvorm: pleegzorg	2
Keuze voor andere werkvorm: Multi Functioneel Centrum	9
Keuze voor andere werkvorm: gesloten instelling	1
Keuze voor een andere maatregel	2
Kind gaat naar de vader	1
Gezin verhuisd naar een andere regio	2
Dossier is afgesloten	5
Totaal	68

2.2 Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen

In 2008 begeleidden we 28 gezinnen. Vier gezinnen hebben we het hele jaar begeleid, 15 gezinnen zijn gestart in de loop van 2008 en 12 zijn gestopt in 2008. Van de starters in 2008 zijn er drie gezinnen ook in 2008 gestopt. Via deze gezinnen bereikten we 49 thuiswonende kinderen en 18 niet-thuiswonende kinderen.

28 gezinnen begeleid in 2008

In 2008 hadden we een bezetting van 92 % voor thuisbegeleiding. In 2007 hadden we een bezetting van 90 % en in 2006 hadden we een bezetting van 95 %. Bij een 'vrije' plaats starten we het volgende gezin op de wachtlijst zo snel mogelijk. Als we weten dat er een plaats gaat vrijkomen, contacteren we de consulent van het gezin dat bovenaan de wachtlijst staat.

Toch botsten we dit najaar op een beperking van deze manier van werken. Gedurende 2 maanden probeerden we 2 plaatsen in te vullen. Doordat de wachttijd voor de aangemelde gezinnen erg lang was, hadden consulenten geen zicht meer op de huidige vraag en op de nood aan thuisbegeleiding in het gezin. In de gezinnen bovenaan de wachtlijst was de nood veranderd en werden gezinnen geschrappt. Voor een aantal andere gezinnen was de betrokken consulent langdurig afwezig. Toen de begeleidingsplaatsen effectief open kwamen, besloten we om de plaatsen (uitzonderlijk!) in te vullen met 'startklare' gezinnen. Hierover overlegden we met de hoofdconsulent. We vinden het immers belangrijk dat de beschikbare begeleidingsplaatsen ook effectief kunnen worden benut én we willen dat de invulling zo veel als mogelijk chronologisch verloopt. We hopen dat de centrale wachtlijst hiervoor een oplossing zal bieden.

2.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

We registreerden 15 starters en 12 stoppers. Hier geven we de gegevens van deze registratie. Sommige gegevens werden geregistreerd voor de 15 opgestarte gezinnen of 'starters' (vb. identificatie verwijzer), andere gegevens werden genoteerd voor de 12 afgesloten gezinnen of 'stoppers' (vb. begeleidingsduur). Drie gezinnen komen in beide registraties aan bod omdat ze dit jaar zowel startten als stopten.

2.3.1 Identificatie verwijzer

De verwijzers van de 15 opgestarte gezinnen zijn voor 9 gezinnen het comité bijzondere jeugdzorg en voor 6 gezinnen de jeugdrechtsbank van Leuven.

2.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

4 – 6 maanden	4
7 – 12 maanden	4
13 – 18 maanden	3
19 – 24 maanden	/
26 maanden	1
Totaal	12

De wachttijd van de 3 heropgestarte gezinnen is in deze tabel buiten beschouwing gelaten. Deze gezinnen hebben 1 en 6 maanden gewacht.

De tabel geeft een overzicht van de wachttijd tussen de eerste aanmelding en de start van de begeleiding voor de 13 (15 min 2 heropstarters) opgestarte gezinnen. De minimale wachttijd (zonder de heropstarters) in 2008 was 4 maanden. Het gaat hier om de 'startklare' gezinnen die uitzonderlijk konden starten omwille van de problemen met het opstarten van gezinnen, zoals uitgelegd onder punt 2.2 op p 14. In totaal startten 10 gezinnen binnen het jaar na aanmelding op. De 3 andere gezinnen hebben méér dan een jaar gewacht. De maximale wachttijd was 26 maanden. De gemiddelde wachttijd is 10,9 maanden. Ook dit gemiddelde is erg vertekend door het opstarten van de 'startklare' gezinnen. Ter vergelijking: In 2007 was de gemiddelde wachttijd 13 maanden.

2.3.3 Identificatie cliënt

Van de 15 opgestarte gezinnen hebben 6 gezinnen hun oorspronkelijke gezinssamenstelling. In 1 gezin verblijven de kinderen bij hun alleenstaande moeder en in 1 gezin wonen de kinderen bij hun alleenstaande vader. De overige 7 gezinnen zijn nieuw samengesteld.

Bij de registratie vertrekken we van het gezin waar het kind meestal verblijft. Er zijn 31 ouderfiguren in zicht voor de kinderen. D.w.z. telkens de beide ouders of ouderfiguren (nieuwe partner) en één maal ook de niet inwonende papa. Daarnaast zijn er nog 11 ouderfiguren niet in beeld van het gezin en daardoor ook niet in beeld van de begeleiding.

De leeftijd van de moeders ligt tussen 18 en 44 jaar. De leeftijd van de vaders situeert zich tussen 21 en 50 jaar.

Er zijn 37 inwonende kinderen in de 15 opgestarte gezinnen. Dit betekent gemiddeld 2,5 inwonende kinderen per gezin. De grootte van de gezinnen varieert van 1 tot 8 kinderen.

In de opgestarte gezinnen zijn bijna alle inwonende kinderen jonger dan 12 jaar. De leeftijd van de inwonende kinderen geven we weer in volgende tabel:

Jonger dan 3 jaar	9
Tussen 3 en 6 jaar	17
Tussen 7 en 12 jaar	13
Tussen 13 en 15 jaar	1
Tussen 16 en 18 jaar	1
Totaal	37

Naast de 37 thuiswonende kinderen zijn er in de opstartende gezinnen 19 kinderen die niet in het gezin wonen dat wij begeleiden. Hiervan wonen 4 kinderen bij hun natuurlijke ouder (na scheiding), één kind in een pleeggezin, 11 kinderen verblijven in een MPC en 1 kind in jeugdpsychiatrie. Twee kinderen zijn volwassen en wonen zelfstandig.

De volgende tabel geeft een overzicht voor de woonplaats van de 50 kinderen uit de 15 opgestarte gezinnen.

Thuiswonend	37
In een pleeggezin	1
Bij andere ouder	4
Op internaat, MPC of jeugdpsychiatrie	12
Woont zelfstandig	2
Totaal in de 15 opstartende gezinnen	50

De opgestarte gezinnen hebben vooral de Belgische nationaliteit. Eén ouderpaar en één vader zijn van Marokkaanse afkomst.

2.3.4 Hulpverlening

Bij de start van de thuisbegeleiding hadden alle startende gezinnen nog regelmatig contact met andere hulpverleners.

OCMW	4
MPC	4
Gezondheidsdiensten, hier Gezinshulp en Kind en Gezin	2
CLB	3
Centrum Algemeen Welzijnswerk	1
Centrum Geestelijke Gezondheidszorg	2
Kind en Gezin	4
Psychiater	2
Andere	6

Waar het zinvol is en in samenspraak met het gezin, werken we samen met hulpverleners waarmee het gezin op het moment dat de thuisbegeleiding start contact heeft.

We gingen ook de hulpverleningsgeschiedenis van de kinderen na. Voor 34 van de 37 kinderen was er reeds een vorm van hulpverlening vóór de thuisbegeleiding van start ging. Het betreft zowel hulpverlening binnen Bijzondere Jeugdbijstand als buiten Bijzondere Jeugdbijstand (psychiatrie, algemeen welzijnswerk, Kind en Gezin, VAPH).. De hulpverleningsvormen variëren: pleegzorg, thuisbegeleiding, crisishulp aan huis, residentie, CLB, opname in jeugdpsychiatrische afdeling, vroegtijdig intensieve gezinsbegeleiding, Zeepreventorium. Soms gaat het om een combinatie van verschillende vormen van hulpverlening.

De meeste gezinnen hebben reeds een lange hulpverleningsgeschiedenis achter de rug. Voor 14 gezinnen loopt de hulpverlening via Bijzondere Jeugdbijstand tussen de 1 en 5 jaar. Voor 1 gezin bestaat het dossier al langer dan 5 jaar.

2.3.5 Begeleidingsafstand

Als 'mobiele' werkvorm kunnen wij gezinnen begeleiden in het hele gerechtelijke arrondissement. Voor de opgestarte gezinnen noteerden we de begeleidingsafstand van Amber naar het gezin. De gemiddelde verplaatsing (heen- en terugrit) voor de opgestarte gezinnen was 47 km.

0 tot 5 km (enkel)	4
6 tot 10 km	3
11 tot 15 km	1
16 tot 20 km	/
21 tot 25 km	/
26 tot 30 km	/
31 tot 35 km	/
36 tot 40 km	2
41 tot 45 km	3
46 tot 50 km	2

2.3.6 Begeleidingsduur

De begeleidingsduur is voor de 12 afgesloten begeleidingen erg verschillend. De gemiddelde duur van de begeleidingen is 13 maanden en varieert van 2 maanden tot 36 maanden. Ook in 2007 was de gemiddelde begeleidingsduur 13 maanden.

6 maanden	3
6 – 12 maanden	5
12 – 18 maanden	1
18 - 24 maanden	2
+ 24 maanden	1
Totaal	12

Voor drie gezinnen was de begeleidingsduur korter dan 6 maanden. Eén gezin stopte omdat er niet echt een begeleidingsvraag, noch -nood was. Twee gezinnen stopten voor 4 maanden omdat de werkvorm thuisbegeleiding niet paste bij de noden van het gezin. De veiligheid van de kinderen was in gevaar was en er was geen vooruitzicht op een verbetering van die veiligheid.

2.3.7 Begeleidingsdomeinen

De inhoudelijke thema's die in de begeleidingen aan bod kwamen, werden gegroepeerd in 5 categorieën (5 tabellen). Voor de 12 afgesloten begeleidingen werd nagegaan rond welke thema's er in de begeleiding werd gewerkt.

Aan de begeleidster werd gevraagd om voor elke begeleiding na te gaan welke thema's een plaats hebben gekregen in de begeleiding. De thema's of aandachtspunten die aan bod kwamen, konden onbeperkt worden aangeduid. Ze zijn verzameld in de eerste kolom van de tabellen.

Verder ging de begeleidster voor elke begeleiding na welke drie thema's het accent vormden in de begeleiding. Deze resultaten vinden we terug in de tweede cijferkolom: meest aan bod gekomen.

2.3.7.1 *Opvoeding*

Om de opvoedingssituatie te bespreken met de ouders, met de verwijzers en met onze collega's, ordenen we de opvoedingsthema's in elk gezin op dezelfde manier. We werken met het hele team vanuit dit gezamenlijk 'pedagogisch kader'. We vertrekken vanuit de ordening die in 'Hink-stap-sprong'¹ is uitgewerkt. We passen deze ordening toe in de begeleiding, in onze verslagen, in onze besprekingen en in onze eindregistratie.

In deze ordening vertrekt men van een 'regel van drie' voor het opvoeden van alle kinderen. Kinderen hebben op elke leeftijd sturing, steun en stimulans nodig. De goede verhouding hangt af van het kind (karakter en temperament), van zijn leeftijd en van de situatie. Bij opvoeding is sturen (leiding geven, de richting aangeven, regels en grenzen stellen), steunen (zorgen voor de kinderen: zowel materieel vb. voeding, onderdak, hygiëne, een bed ... als emotioneel vb. positieve aandacht, troost, aanmoediging, complimentjes...) én stimuleren (kansen geven om ervaringen op te doen en daaruit te leren) belangrijk.

Ook in onderstaande tabel verwijzen we naar deze opdeling. Al deze opvoedingsthema's kwamen in elk gezin aan bod. In 9 van de 12 gezinnen kwamen opvoedingsthema's meest aan bod.

PEDAGOGISCH	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Steunen : zorgen voor de kinderen (materieel en emotioneel)	11	4
Sturen : leiding geven, grenzen stellen	11	7
Stimuleren : kansen geven om ervaringen op te doen	11	5
	Aan bod gekomen in alle gezinnen	Meest aan bod gekomen in 9 van de 12 gezinnen

2.3.7.2 *Gezinsstructuur en communicatie*

Een ander zeer belangrijk thema in de afgesloten gezinnen is de 'gezinsstructuur en communicatie'. Als aandachtspunt kwam het in 11 van de 12 gezinnen aan bod. In 6 gezinnen is dit het meest aan bod geweest in de begeleiding. Een duidelijke en constructieve communicatie tussen ouders en kinderen is een belangrijke factor in het verwezenlijken van een positief opvoedingsklimaat.

¹ Hink-Stap-Sprong. Een koffer vol ontwikkeling en opvoeding. ' werd ontwikkeld door centrum Bethanië en uitgegeven met de steun van de Provincie Limburg in oktober 2002. Het materiaal is ontwikkeld voor ouders. We kunnen dit materiaal wanneer het nodig is in de begeleidingen gebruiken.

GEZINSSTRUCTUUR EN COMMUNICATIE	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Duidelijke gezinsposities	6	3
Communicatie tussen kinderen/ouders	10	3
Communicatie tussen kinderen onderling	5	0
Communicatie tussen ouders	6	2
	Aan bod gekomen in 11 van de 12 gezinnen	Meest aan bod gekomen in 6 van de 12 gezinnen

2.3.7.3 *Psychologische en relationele thema's*

Psychologische en relationele thema's kwamen in 11 van de 12 gezinnen aan bod in de begeleidingen. In 4 gezinnen kwam dit het meest aan bod. Individuele problemen van ouders waren een thema in de helft van de begeleidingen. Voorbeelden hiervan zijn: een psychisch probleem, een ernstig medisch probleem, een alcoholprobleem. Ook de (problematische) voorgeschiedenis van de ouders en de communicatie tussen ex-partners komt in bijna de helft van de gezinnen aan bod.

PSYCHOLOGISCH/ RELATIONEEL	Aandachtspunt in 9 van de 10 gezinnen	Hoofddomein in 5 van de 10 gezinnen
Communicatie tussen partners	3	0
Communicatie tussen ex-partners	5	0
Fysieke en mentale mogelijkheden van de ouder(s)	4	0
Fysieke en mentale mogelijkheden van (de) een kind(eren)	7	3
Individuele psychische problematiek van de ouder(s)	5	1
Individuele psychische problematiek van (de) een kind(eren)	2	0
Geschiedenis van de ouder(s)	6	0
Ouderrolverdeling in nieuwsamengestelde gezinnen	4	1
	Aan bod gekomen in 11 van de 12 gezinnen	Meest aan bod gekomen in 4 van de 12 gezinnen

2.3.7.4 *Praktisch/administratief en financieel functioneren*

Psychologische en relationele thema's kwamen in 11 van de 12 gezinnen aan bod in de begeleidingen. In 4 gezinnen kwam dit het meest aan bod. Individuele problemen van ouders waren een thema in de helft van de begeleidingen. Voorbeelden hiervan zijn: een psychisch probleem, een ernstig medisch probleem, een alcoholprobleem. Ook de (problematische) voorgeschiedenis van de ouders en de communicatie tussen ex-partners komt in bijna de helft van de gezinnen aan bod.

PRAKTISCH/ ADMINISTRATIEF/ FINANCIIEEL	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Huisvesting	4	1
Financiële situatie	6	3
Administratieve situatie	3	1
Huishoudelijke organisatie	2	0
	Aan bod gekomen in 9 van de 12 gezinnen	Meest aan bod gekomen in 4 van de 12 gezinnen

2.3.7.5 *Maatschappelijk functioneren*

In elke begeleiding hechten we belang aan het maatschappelijk functioneren van het gezin. In alle begeleidingen kwam dit aan bod. Contacten met de school en andere mede-opvoeders waren er voor 10 gezinnen.

MAATSCHAPPELIJK	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Contacten met familie en ruimere contacten	10	1
Contacten met andere hulpverleners	9	0
Contacten met de school en andere medeopvoeders van de kinderen	10	1
Dagbesteding/opleiding/tewerkstelling	8	0
	Aan bod gekomen in alle gezinnen	Meest aan bod gekomen in 2 van de 12 gezinnen

2.3.8 Evolutie en prognose

2.3.8.1 *Evolutie van het gezin tijdens de begeleiding*

Na het aflopen van elke begeleiding maakt de begeleidster een inschatting en een beschrijving van de evolutie van het gezin tijdens de begeleidingsperiode.

In 2 gezinnen is er **geen evolutie** geregistreerd. Opvallend hierbij is dat deze begeleidingen slechts 3 en 5 maanden duurden. Redenen voor dit gebrek aan evolutie zijn: weerstand en wantrouwen bij de ouders die niet overbrugd geraakt; we kregen de ouders niet overtuigd van de noodzaak van verandering in de aanpak van de kinderen, de ouders hadden geen probleembesef en de veiligheid van de kinderen blijft onvoldoende.

In 4 gezinnen was er een **beperkte positieve evolutie op verschillende domeinen**. Deze domeinen verschillen van gezin tot gezin. Enkele voorbeelden geven een concreter beeld : mama kan zelfzorg meer aan de kinderen overlaten; ouders kennen hun krachten, aandachtspunten en beperkingen; ouders volgen de kinderen beter op; ouders zijn meer bezig met de kinderen; een kind is op internaat; ouders willen meer aandacht besteden aan het onderling overleggen; ouders kennen hun patronen; er zijn een aantal praktische zaken geregeld (vb. warme maaltijden op school, busvervoer school,...); de ouder is gemotiveerd om de kinderen naar een dagcentrum te laten gaan,...

In 5 gezinnen werd de evolutie omschreven als **duidelijk positief op verschillende domeinen**. Hierbij vernoemt de begeleidster: moeder gaat meer in haar ouderrol staan tegenover haar puber; de zelfzorg van de ouder is positief geëvolueerd; de schoolmotivatie van de jongere is verbeterd; een ontwikkelingsachterstand werd vastgesteld, er is doorverwezen naar revalidatie en de ouderfiguren passen hun aanpak aan aan het ontwikkelingsniveau; de ouder heeft meer energie, stuurt de kinderen beter en volgt de kinderen beter op; de kinderen krijgen meer duidelijkheid; de kinderen hebben ondersteuning buitenhuis; ouder maakte grote positieve evolutie op vlak van stabiliteit, maturiteit, opvoedingsvaardigheden, inzicht in de situatie; de zorgvader doet meer inbreng in de opvoeding; de mogelijkheden van de ouders komen meer tot uiting; het kind voelt zich veiliger en is rustiger; bij het afsluiten lukt het de ouders goed om de kinderen op te voeden; de ouders kunnen steunen, sturen en stimuleren en de communicatie tussen de ouders over opvoeding is goed.

In één gezin was er geen nood aan evolutie. De opvoeding van de kinderen liep goed. De begeleiding kon snel afsluiten.

2.3.8.2 Redenen voor het afsluiten van de begeleiding

In twee gezinnen waren de doelstellingen bereikt. Vier gezinnen maakte een positieve evolutie, twee gezinnen werden doorverwezen naar verdere hulpverlening, in twee gezinnen was van bij de start geen vraag van het gezin en in twee gezinnen bleef het gevaar voor de kinderen te groot.

2.3.8.3 Prognose voor het gezin bij het afsluiten van de begeleiding

Er werd aan de begeleidsters gevraagd naar hun prognose voor het gezin bij het afsluiten van de begeleiding.

Voor **één gezin** is er een **goede prognose** voor het totale gezinsfunctioneren. Er is een gepaste aanpak van de opvoeding van de kinderen. De ouders kunnen de noden van de kinderen goed inschatten en daar op een adequate manier mee omgaan.

In **4 gezinnen** worden de **opvoedingstaken voldoende zelfstandig door het gezin opgenomen**. Het gezin is positief gegroeid en geëvolueerd. De moeder is sterker geworden in haar ouderrol. De ouders van deze gezinnen zijn sterker geworden in het opnemen van hun opvoedingstaken (steunen, sturen, stimuleren) en in de communicatie in hun gezin.

Voor **6 gezinnen** is **verdere hulp nodig** en is er een doorverwijzing gebeurd. In één gezin is revalidatie voor het kind geïnstalleerd, met begeleiding voor de ouders door het revalidatiecentrum. Voor één gezin is er doorverwezen naar een dagcentrum. De ouders uit één gezin blijven verder op consultatie naar een DGGZ gaan om daar aan hun patronen te werken. Een kind staat op de wachtlijst voor een MPC, een ander kind op de wachtlijst voor een groepje dat werkt rond sociale vaardigheden. In één gezin zijn beide kinderen naar een residentiële voorziening.

Voor één gezin blijven er ernstige problemen voor het totale gezinsfunctioneren. De begeleiding is teruggegeven aan de Jeugdrechter omdat er op dat ogenblik geen evolutie mogelijk was. (Zie hoger bij: evolutie: geen evolutie.)

2.3.9 Samenwerking

Om een begeleiding goed te laten verlopen zijn verschillende vormen van samenwerking belangrijk.

Standaard en inherent aan onze werking is een nauwe samenwerking met de **consulenten** van de jeugdrechtbank en het comité voor bijzondere jeugdzorg.

Bij de start van een begeleiding bekijken we samen met de ouders (en de adolescent) of het zinvol is contact op te nemen met de **scholen/kinderopvang** van de kinderen. We vragen om vanuit de school steeds rechtstreeks met de ouders te (blijven) communiceren. Met de ouders spreken we af hoe we de schoolse situatie verder opvolgen: samen met hen, via hen of (uitzonderlijk) door rechtstreeks contact van ons met de school.

In de begeleidingen werken we samen met **andere hulpverleners en steunfiguren voor het gezin**. Naargelang de noden in de gezinnen verschilt dit sterk. Zo waren er in het voorbije jaar bijvoorbeeld contacten met 6 CLB's, 5 OCMW's, 2 internaten, een sociale woonmaatschappij, een psychiater, een pleeggezinndienst, een MPC, het COS, de Brabantse Dienst Thuisbegeleiding, een kribbe, DGGZ, het Zeepreventorium, Crisishulp aan huis, een jeugdrechter, het MPK van GHB Leuven, het diabetesteam, een CKG, een revalidatiecentrum. Wanneer er meerdere hulpverleners betrokken zijn,

nemen we deel aan de rondetafelbesprekingen, soms in de vorm van cliëntoverleg op het OCMW, of TOP-overleg². Wij zijn ook regelmatig initiatiefnemer van deze besprekingen.

Voor situaties van mishandeling en verwaarlozing werken we indien nodig samen met het **vertrouwenscentrum kindermishandeling**. We sloten de begeleiding af in twee gezinnen waar de situatie voor de kinderen zorgwekkend was. Deze gezinnen waren allebei doorverwezen door de JRB. In het ene gezin werden de kinderen na de thuisbegeleiding opgenomen in een residentiële voorziening. Voor het andere gezin zocht de jeugdrechter naar een meer passende werkvorm voor het gezin. Daarom was er geen melding bij het vertrouwenscentrum.

Wanneer we zeer bezorgd zijn over de situatie van kinderen die worden aangemeld binnen de vrijwillige hulpverlening, doen we beroep op de **bemiddelingscommissie**. Dit jaar meldden we geen situatie bij de bemiddelingscommissie.

² TOP-overleg : teamoverschrijdend patiëntenoverleg. Dit overleg is een project van het Zorgcircuit sociale psychiatrie Regio Tienen. Het doel van dit overleg is het delen van relevante informatie en het maken van afspraken om tot een betere afstemming van de hulpverlening te komen

2.4 Pedagogisch profiel

Zie p 32

2.4.1 Doelgroep van de voorziening thuisbegeleiding

Thuisbegeleiding richt zich op **gezinnen met kinderen** (van 0 tot 18 jaar) waarbij er sprake is van een problematische opvoedingssituatie (POS) of waarbij een jongere een als misdaad omschreven feit pleegde (MOF). Deze gezinnen kunnen uit alle bevolkingslagen komen. Een **doorverwijzing** kan slechts gebeuren door het **Comité Bijzondere Jeugdzorg of de Jeugdrechtbank**. De opvoedingsproblemen kunnen op zich staan, maar veelal zijn ze verweven met moeilijkheden op andere domeinen, zoals financiële en/of huisvestingsproblemen, problemen in de partnerrelatie, problemen in de interacties tussen gezin en omgeving. Niet zelden kampen deze gezinnen reeds een lange tijd -over meerdere generaties heen- met diverse en complexe problemen.

Sommige hulpvragen en gezinsomstandigheden vragen om een andere vorm van hulp. Daarom zijn er **contra-indicaties** voor de doelgroep en de hulpvraag:

- De veiligheid en/of de basisbehoeften van (één van) de kinderen is in gevaar én het lukt niet om hierin een positieve evolutie op gang te brengen door mobiele ondersteuning.
- Er is bij de ouders geen enkel engagement op te bouwen om het gesprek over de opvoeding aan te gaan. We proberen dit engagement uiteraard te stimuleren bij opgelegde hulpverlening.
- Individuele problemen van de kinderen vragen een meer specialistische begeleiding (vb. vanuit VAPH of kinderspsychiatrie).
- Individuele problemen van de ouders (vb. ernstige psychiatrische problemen, verslavingsproblematiek, gedragsstoornis, ziekte, handicap,...) zijn een contra-indicatie wanneer we niet met de ouders kunnen werken rond hun opvoedingsaanpak.
- Taalbarrière.
- De veiligheid van de begeleider is in gevaar.
- Gezinnen in acute crisis die een meer intensieve vorm van hulp nodig hebben.

2.4.2 Doelstelling van de thuisbegeleiding

De thuisbegeleiding wil de **kracht van gezinsleden vergroten om de opvoeding thuis vlotter te laten verlopen**. Thuisbegeleiding richt zich op alle haalbare en binnen onze samenleving te verantwoorden doelen die betrekking hebben op de opvoeding van de kinderen binnen een gezin. Deze opvoedingsdoelen worden bepaald door het gezin en de consulent. We sluiten aan bij het proces van de gezinsleden.

Doelstelling van thuisbegeleiding is dat het gezin zijn vooropgesteld einddoel bereikt.

2.4.3 Methodieken

2.4.3.1 *Theoretische achtergrond en wetenschappelijke ondersteuning*

In het team thuisbegeleiding integreerden we de **methodiek 'Gezin Centraal'**³ in onze werking door een gezamenlijke 8-daagse vorming, begeleid door buro Bolt.⁴

Gezin Centraal is ontwikkeld door jeugdhulpverleningsinstelling Cardea i.s.m. Universiteit Leiden, afdeling orthopedagogiek. Het panel Jeugdzorg beoordeelde deze werkvorm als 'In theorie effectief'.⁵

Vraaggerichtheid en gezinsgerichtheid zijn de twee hoofdpijlers van Gezin Centraal. De vraaggerichtheid wordt methodisch uitgewerkt door de oplossingsgerichte benadering. De gezinsgerichtheid krijgt vorm in de systeemtheoretische en contextuele benadering.

Andere, aanvullende inspiratiebronnen zijn de leertheorie, de competentiegerichte hulpverlening en de theorieën m.b.t. communicatie. (Bolt, 2006,31-71)

Wanneer we hieronder de basishouding en de methodieken van onze thuisbegeleiding bespreken, worden de concrete consequenties van de twee basispijlers ruim geïllustreerd. Dit vormt ook onze **operationalisering van gezinsgericht en emancipatorisch werken**.

Door **opleiding, vorming en literatuur** integreerden we de basispijlers in onze werking. Het team thuisbegeleiding is multidisciplinair samengesteld: 2 maatschappelijk werkers, 2 psychologen, 1 orthopedagoog. In de basisopleidingen kregen de theoretische inspiratiebronnen verschillende klemtonen. In de 8-daagse opleiding 'Gezin Centraal' die we met het hele team volgden, trinden we specifieke oplossingsgerichte technieken. 4 teamleden volgden een langdurige vorming op systeemtheoretische basis. 2 teamleden volgden een meerdaagse bijscholing in de contextuele benadering. In de bibliotheek van thuisbegeleiding is literatuur aanwezig vanuit al deze stromingen.

2.4.3.2 *Basishouding*

In bijlage 1 werken we een aantal algemene grondhoudingen en methodieken (vanuit de verschillende scholingen en opleidingen van de teamleden) uit:

- Aanvaarding en geloof in de mogelijkheden van het gezin
- Emancipatorisch werken
- Authenticiteit/echtheid
- Meerzijdige partijdigheid
- Empathie en inzetserkenning
- Zoeken naar een begrijpbare taal

³ 'Gezin centraal' is een methodiek die ontwikkeld werd door Cardea i.s.m. de universiteit Leiden, afdeling orthopedagogiek. Deze methodiek is beschreven in het boek: BOLT, A. (2006). *Het gezin centraal. Handboek voor ambulante hulpverleners*. Amsterdam: SWP.

⁴ Buro Bolt organiseert trainingen, coaching en werkbegeleiding aan hulpverleners in Nederland en België. In de trainingen staan begrippen als oplossingsgericht werken, vraaggerichtheid en systeemdenken centraal. www.burobolt.org

⁵ Binnen het Nederlands Jeugdinstituut maakt dit panel een dossier 'Effectiviteit van Jeugdinterventies'. Hierin werd het Gezin Centraal onderzocht. (www.jeugdzorg.nl, www.nji.nl)

- Invloedsbesef vergroten
- Perspectief verbreden
- Binnenbrengen van maatschappelijke waarden en normen

In het team thuisbegeleiding van Amber integreerden we de methodiek 'Gezin centraal' in onze werking door een gezamenlijke 8-daagse teamtraining door Buro Bolt.

De belangrijkste basishoudingen van 'Gezin centraal'

- **Vraaggericht werken:** De gezinsleden worden een sterke positie en een centrale rol toegekend. De gezinsleden behouden de regie over hun leven en over hun hulpproces. Daardoor vergroot de kans op succesvolle en effectieve hulpverlening. De hulpvraag van de gezinsleden staat centraal.
- **Gelijkwaardigheid gezinsleden en begeleider:** De relatie tussen begeleider en gezinsleden kenmerkt zich door samenwerking en dialoog. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de ervaringsdeskundigen (gezinsleden) en de professionele deskundige (begeleider). De begeleider heeft een basishouding van onbevangenheid, openheid en vertrouwen in de mogelijkheden van de gezinsleden. De hulpverlening is gericht op het benadrukken en versterken van de competenties van de gezinsleden en op empowerment.⁶ (Arjan Bolt (2006) , p. 27 – 28)
- **Gezinsgericht werken:** Er is een loyaliteitsband tussen ouders en kinderen. We bekijken de gezinnen vanuit de systeembenadering. Het probleem van één gezinslid kan niet los gezien worden van het gehele gezinssysteem. Er is aandacht voor het hele gezin. De hulp sluit aan bij de leefwereld van de gezinsleden. De hulp vindt plaats in de leefomgeving van het gezin. De hulpverlener benadert de gezinsleden op een systeemgerichte manier. De begeleider heeft een houding van meervoudige betrokkenheid. De hulp is gericht op het benadrukken en verbeteren van positieve, door de gezinsleden gewenste vormen van interactie. (Arjan Bolt (2006), p. 29 - 30)
- **Oplossingsgericht werken:** De focus van de thuisbegeleiding ligt op oplossingen en niet op problemen van de gezinsleden. Het vermogen van de gezinsleden om oplossingen te vinden wordt versterkt door met de gezinsleden hun krachten, kwaliteiten en vaardigheden te ontdekken, te benadrukken en te versterken. Doel is dat de gezinsleden zelf oplossingsgericht gaan denken. Dan kunnen de gezinsleden anticiperen op de schommelingen in het leven door gebruik te maken van hun eigen krachten en de krachten van hun omgeving.
- **'Niet weten':** De ervaringen, kwaliteiten, ideeën en doelstellingen van de gezinsleden zijn een belangrijk vertrekpunt in de begeleiding. Als begeleider zijn we ons ervan bewust dat zij een ander perspectief hebben op de werkelijkheid. We vragen door naar de manier waarop zij naar de werkelijkheid kijken, we tonen belangstelling in de gezinsleden en hun beleving. We helpen de gezinsleden om hun verhaal te vertellen door hun ideeën en gedachten mee te structureren en te ordenen. Deze basishouding is zichtbaar in verschillende vaardigheden: invoegen, actief luisteren, geven van feedback op de werkrelatie, bieden van emotionele steun, informeren.
- **Verantwoordelijkheid bij het gezin:** De gezinsleden krijgen een centrale rol in het bepalen van de doelen die betrekking hebben op de opvoeding. De gezinsleden houden de regie. Ze werken zélf aan de situatie die ze wensen: zij bepalen aan welke doelen wordt gewerkt en zij zijn de bron van de oplossingen. Er is een open dialoog en een gedeelde verantwoordelijkheid over het hulpproces. De begeleider stelt zijn kennis, ervaring en inzichten ten dienste van de zoektocht van de gezinsleden.

⁶ Empowerment is het vertrekken of aanspreken van de krachten die bij mensen aanwezig zijn en hen de gelegenheid geven om deze krachten te ontwikkelen en/of te versterken (Nys, 2004)

- **Belang van de werkrelatie:** We stemmen per thema ons hulpverleningsaanbod af op het proces van de gezinsleden. Binnen 'Gezin centraal' wordt uitgegaan van 4 verschillende werkrelaties in het omgaan met een probleem. Vanuit een inschatting van de werkrelatie kiest de begeleider de interventies. Een kort overzicht:
 - Een **vrijblijvende werkrelatie:** het gezin heeft nog geen hulpvraag. De begeleider schept een context waarin een vraag geformuleerd kan worden. Dit doet de begeleider door: in te voegen, een werkrelatie op te bouwen, de context te verhelderen, te zoeken naar krachten van het gezin en aanklampend te werken.
 - Een **zoekende werkrelatie:** het gezin heeft een hulpvraag. Deze is nog niet werkbaar. De begeleider bevordert het formuleren van werkbare doelen. Dit doet de begeleider door: het versterken van het zoekgedrag van de cliënt, toekomstprojecties uit te proberen, uitzonderingen te exploreren, registratie-opdrachten, een competentie- en netwerkanalyse.
 - Een **consulterende werkrelatie:** de gezinsleden kunnen hun eigen bijdrage formuleren in het stellen van concrete doelen en werkpunten als stappen naar het einddoel. De begeleider werkt samen met het gezin aan doelen en werkpunten, aan het versterken van het vermogen van het gezin om zelf oplossingen te vinden en daarbij bronnen te benutten.
 - Een **co-expert werkrelatie:** het gezin past bewust oplossingsgerichte strategieën toe en is in staat eigen sterke punten en steun uit de omgeving te benutten. De begeleider applaudisseert en rondt af.

(vrij naar: Arjan Bolt, 2006, p.21-38; p.110-127 en opleidingsnota's)

2.4.3.3 *Begeleidingsmethodieken*

Hieronder geven we een overzicht van acties en begeleidingsmethodieken van thuisbegeleiding. Deze opsomming geeft een beeld van veelvuldig gebruikte methodieken, waarvoor we expliciet kiezen. Methodieken worden op maat van het gezin gehanteerd en verder uitgebreid. We streven in deze opsomming geen volledigheid na.

- **Begeleiding in het gezin:** De begeleiding vindt (gewoonlijk) plaats aan huis en elk gezinslid wordt betrokken in de begeleiding.
- **Keuze van de setting en methodiek:** We voeren individuele gesprekken, gezins- en oudergesprekken. We doen spelmomenten met de kinderen en/of de ouders ... De doelstellingen, de gezinskenmerken (leeftijden, mogelijkheden,...) en de samenwerkingsrelatie bepalen de keuze van de setting en de werkmethode, soms ook de plaats.
- **Breedsporige integrale ondersteuning:** We ondersteunen het gezin op verschillende levensdomeinen in functie van de problematische opvoedingssituatie, waarbij we de ruime en relevante context in rekening brengen en waarbij we verbanden leggen.
- **Actief handelen:** We activeren, motiveren, staan model, oefenen vaardigheden,...
- **Bemiddelen en overleggen:** We treden herstellend en bemiddelend op binnen en buiten het gezin.
- **Informereren en adviseren:** We zoeken, bieden en verduidelijken informatie en advies als reactie op een specifieke vraag of als extra aanbod.

- Thuisbegeleiding is **aanklampend** indien nodig: We interveniëren blijvend en bij herhaling vanuit de maatschappelijke noodzaak om tot onderhandelde en aanvaarde hulpverlening te komen.
- **Werken aan dieperliggende problematiek:** We werken op lange termijn en op tempo van het gezin aan inzicht verwerven, aan onderliggende dynamiek en aan de problematiek van het individu en het gezinssysteem.
- **Optimaliseren van het opvoedingsaanbod van de ouders:** We bespreken in een open dialoog met de ouders op welke manier de ouders hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding in hun gezin vorm geven. We werken naar verandering en herstel van de pedagogische mogelijkheden van het gezin.
- **Sociale perspectieven uitwisselen:** We staan stil bij de waarden en normen van de gezinsleden, ook als deze verschillen van de maatschappelijk gangbare waarden en normen. We bespreken indien nodig en op een aan het gezin aangepaste en respectvolle wijze dit verschil. We verduidelijken en concretiseren de maatschappelijk gangbare waarden en normen over opvoeding, gezinsposities en communicatie. We bespreken de consequenties van keuzes die de gezinsleden maken.
- **Positieve aanpak:** We (h)erkennen de inzet van de gezinsleden. We hebben oog voor goed lopende levensdomeinen. We benoemen en versterken de positieve interacties alsook de krachten van het gezin en zijn netwerk. We stellen grenzen aan negatief gedrag en aan negatieve communicatie door alternatieven te bespreken.
- **Netwerking:** We exploreren samen met het gezin hun netwerk en we werken mee aan het samenwerken met en waar nodig verruimen van het netwerk van het gezin.
- **Het gezin stimuleren tot het het bekomen en bestendigen van verandering:** We stimuleren en moedigen aan tot het integreren van veranderingen in het gezinssysteem.
- **Het aanleren van vaardigheden:** Via aan het gezin aangepaste methodieken en materialen leren we communicatieve, emotionele, sociale, pedagogische en huishoudelijke vaardigheden aan en oefenen we ze in. M.a.w. er worden op een flexibele wijze trainingsmomenten ingebracht in functie van de noden van de gezinsleden.

De keuze van de methodieken in de gezinnen, op verschillende momenten, naar aanleiding van verschillende doelstellingen, hangt erg nauw samen met de werkrelatie die de begeleider met het gezinlid heeft rond het betreffende thema. (zie p.26).

Afhankelijk van de werkrelatie, het tempo en (de mogelijkheden van) de gezinsleden kunnen wij de hierboven beschreven methodieken in minder of meerdere mate toepassen. De begeleider probeert steeds te werken vanuit een positieve invalshoek, toekomstgericht en vertrekkend vanuit de krachten van de gezinsleden. Het team steunt de begeleider in het consequent vertrekken vanuit deze houding.

2.4.4 Pedagogisch kader: Hoe kijken wij naar opvoeding

Karakteristiek voor thuisbegeleiding binnen de Bijzondere Jeugdbijstand is dat een begeleidingsproces wordt opgezet dat gericht is op een verbetering van de opvoedingssituatie in het thuismilieu. Binnen het thema 'opvoeding', werken we vraaggericht. Het zijn de gezinsleden die de concrete doelen bepalen waarrond zij in de begeleiding met ons willen samenwerken. We vertrekken hierbij van de vragen van alle gezinsleden én hebben oog voor hun krachten.

Een **pedagogisch kader ordent** belangrijke aspecten van opvoeding. Voor de keuze van ons pedagogisch kader werd gezocht in de literatuur en geput uit onze ervaringen in het begeleiden van gezinnen. We kozen om te werken met "Hink-Stap-Sprong" (Jo Voets, Lieve Michielsens, en Sarah Hertens, 2005). Hierin worden **basiselementen van ontwikkeling en pedagogische vaardigheden**

helder gebundeld. Dit kader is op een verstaanbare manier uitgewerkt naar ouders en is daardoor onmiddellijk bruikbaar in gezinnen.

Kinderen hebben op elke leeftijd steun, sturing en stimulans nodig. De goede verhouding tussen die drie hangt af van het kind (karakter, temperament, mogelijkheden), van de leeftijd van het kind en zijn ontwikkelingsniveau en van zijn/haar situatie.

- **Steunen:** Kinderen hebben zorg en positieve contacten nodig om te weten dat hun ouders hen graag zien. Zo krijgen ze vertrouwen in anderen en in zichzelf. Als ouders positief reageren op het positieve gedrag van hun kind, gaan kinderen meer positief gedrag stellen. Steunen is dus nodig. Steunen is zichtbaar in materiële zorg van de ouders voor de kinderen (voeding, onderdak, hygiëne, medische zorgen, kleding,...) en in emotionele beschikbaarheid: streven naar een positieve manier van contact en omgaan met elkaar in het gezin, aandacht geven aan de kinderen, tijd met mekaar doorbrengen, gevoelens toelaten en er begrip voor tonen, ook moeilijke gevoelens (containen), troosten, aanmoedigen, complimentjes geven, omgaan met conflicten en herstellen na een conflict, ...
- **Sturen:** Kinderen hebben grenzen nodig om te weten wat kan en niet kan. Het is aan de ouders om deze grenzen duidelijk te maken. Kinderen moeten leiding krijgen om te weten wat van hen verwacht wordt. Hierdoor worden kinderen zelfzekerder. Als ouders op een constructieve manier reageren op storend gedrag, gaan kinderen minder storend gedrag stellen. Sturen is dus nodig en is zichtbaar als ouders leiding geven, regels vastleggen, een vast dagritme bieden, duidelijk grenzen stellen, consequent zijn, aan kinderen laten weten wat mag en niet mag en wat van hen verwacht wordt, belonen en bijsturen waar dat zinvol is op een gepaste, positieve manier, in verhouding met het gedrag.
- **Stimuleren:** Kinderen die aangemoedigd worden in hun nieuwsgierigheid en leergierigheid en daar hulp bij krijgen, durven op verkenning gaan. Ze leren oplossingen te bedenken voor kleine probleempjes. Zo worden ze zelfstandig. Kinderen hebben stimulans nodig om kansen te hebben om van volwassenen en door experiment te leren. Stimuleren is dus nodig. Ouders stimuleren kinderen door hen aan te moedigen om nieuwe dingen uit te proberen, door te helpen om gevaar in te schatten, door te leren oplossingen bedenken voor kleine en grotere problemen, door activiteiten die passen bij de leeftijd van het kind.

Dit pedagogische kader biedt woorden en structuur aan de begeleider om met de gezinsleden te kunnen praten over opvoeding: over de ontwikkelingsnoden van de kinderen én over de pedagogische basisvaardigheden van de ouders.

Naast sturen, steunen en stimuleren willen we aandacht besteden aan de **posities binnen het gezin**.

In een balans van geven en ontvangen zoekt de familiecontext (intergenerationeel) naar evenwicht. De balans kan constructief of destructief zijn. Het geven en ontvangen van erkenning is daarbij een belangrijke sleutel. Begeleiders zijn zich voortdurend bewust van de loyaliteit die kinderen hebben ten opzichte van hun beide ouders. Zij houden rekening met (positieve, negatieve, verborgen) loyaliteiten, met loyaliteitsconflicten, parentificatie,... (vrij naar Arjan Bolt (2006), p.45-46)

De opvoedingssituatie in een gezin kan niet los gezien worden van de **totale gezinssituatie**. Problemen in het gezinsfunctioneren kunnen de opvoeding van de kinderen belemmeren. Positieve krachten bevorderen de opvoeding. We geven hierbij slechts enkele voorbeelden van aspecten van het gezinsfunctioneren waarvan wij duidelijk de link met de opvoedingssituatie ondervinden: de financiële situatie, de contacten met (professionele en andere) steunfiguren, de fysieke en mentale mogelijkheden van ouders en kinderen, ...

In thuisbegeleiding hebben we oog voor deze verwevenheid van opvoedingsproblemen met andere problemen én voor het verband tussen algemene krachten en krachten als ouder of als kind. Op verschillende domeinen van het gezinsfunctioneren bevorderen we het aan de gang zijnde proces.

2.4.5 Begeleidingsverloop

Bij de **aanmelding** van een gezin gaan we na of de noodzakelijke voorwaarden om een begeleiding te kunnen starten aanwezig zijn: is er een dossier bij het CBJ of JRB, is er een akkoord van de consulent voor thuisbegeleiding, woont het gezin binnen de regio? We hebben opnameplicht en stellen geen verdere voorwaarden. We noteren de aangemelde gezinnen chronologisch op de wachtlijst.

Wanneer er een begeleidingsplaats vrijkomt, neemt een teamlid contact op met de consulent van het gezin dat bovenaan de wachtlijst staat. Hij checkt of de aanvraag nog geldt. Als de begeleiding kan opstarten, plant de begeleider met het gezin een **kennismakingsgesprek**. Tijdens dit kennismakingsgesprek geeft de begeleider het gezin informatie over 'thuisbegeleiding door Amber'. Deze informatie vinden zij ook terug in de brochures⁷ van Amber die zij bij dat gesprek krijgen: voor ouders, voor jongeren en voor kinderen. Door vóór de intake de werking uit te leggen kunnen gezinsleden tijdens de intake makkelijker hun verwachtingen formuleren. De datum van het kennismakingsgesprek is doorgaans de startdatum van de begeleiding.

De eerste zes weken vormen de **intakefase**, waarin we proberen om samen met de gezinsleden een werkbaar hulpvraag te formuleren (zie 2.4.2 over de samenwerkingsrelaties). We plannen een intakegesprek met het gezin, de consulent, de begeleider en de tweede persoon⁸ van Amber. In dit gesprek bespreken we de (hulpverlenings-)geschiedenis van het gezin en doelstellingen van de begeleiding. Wij vinden het belangrijk expliciet te vragen dat de consulent in het gezin de 'opdracht' (doelstellingen) duidelijk verwoordt en de (hulpverlenings-)geschiedenis van het gezin overloopt die hij via verslag heeft doorgegeven, zodat ook het gezin zicht heeft op wat wij van de consulent aan informatie hebben gekregen. De consulent geeft zijn doelstellingen schriftelijk weer in het hulpverleningsprogramma. In de volgende gesprekken van de intakefase klaren we de doelstellingen van het gezin verder uit en bespreken we waar het gezin eerst aan wil werken (= werkdoelen).

Na de intakefase start de **begeleidingsfase** waarin we werken aan verandering in functie van de werkdoelen. We vertrekken daarbij van positief (of minder negatief) verlopende situaties en brengen de krachten van de gezinsleden en de hulpbronnen uit de omgeving in beeld. De gezinsleden proberen deze mogelijkheden in te zetten in de probleemsituatie. Daarvoor spreken we met de gezinsleden werkpunten af. We evalueren regelmatig of de werkpunten bijdragen aan een evolutie in het werkdoel.

Op basis van deze beschrijving lijkt het misschien alsof dit werken aan verandering lineair verloopt. Omdat we aansluiten bij het proces van de gezinsleden, is dit niet altijd zo. De begeleiding kent eerder een cyclisch verloop. Op basis van nieuwe evoluties in het gezin, evolutie in de samenwerkingsrelatie of door de evaluatie van de werkpunten worden nieuwe (tussen)doelen gesteld en andere werkpunten geformuleerd.

Minimum om de 6 maanden is er een evolutiebespreking. Daarin bespreken de gezinsleden met de begeleider en de tweede persoon aan welke werkdoelen is gewerkt en hoe we eraan werkten. We evalueren of de begeleiding aansluit bij de verwachting van de gezinsleden en bespreken de werkdoelen voor de komende begeleidingsperiode.

Eén van de thema's is het al dan niet verderzetten van de begeleiding. In deze bespreking betrekken we de consulent. Een begeleiding kan om verschillende redenen niet langer nodig of niet langer zinvol zijn. Enkele voorbeelden:

- Omdat het gezin op één of verschillende domeinen een positieve evolutie heeft doorgemaakt en er wordt ingeschat dat het gezin zijn krachten en hulpbronnen voldoende kan benutten om zonder begeleiding verder te gaan.

⁷ zie brochures in bijlage 2, bijlage 3 en bijlage 4 van de erkenningsaanvraag die we per post toesturen.

⁸ De tweede persoon volgt de begeleiding vanop een afstand, zie hierboven p.9

- Omdat het gezin een positieve evolutie maakte tijdens de begeleiding en er wordt ingeschat dat het gezin op dit moment aan de grens van haar mogelijkheid tot verandering zit.
- Omdat er geen hulpvraag (meer) is bij de gezinsleden.
- Omdat er gericht wordt doorverwezen naar een andere, meer passende hulpverleningsvorm voor het gezin.

Als beslist wordt dat de begeleiding niet zal worden verlengd, komt de begeleiding in een **afbouwfase**. Extra aandacht kan uitgaan naar het zoeken van manieren om de veranderingen in het gezin te bestendigen. Er wordt met het gezin ook bekeken of er andere ondersteuning (binnen of buiten de hulpverlening) nodig zal zijn als de begeleiding gestopt is. De begeleider kan, rekening houdend met de noden van het gezin, informatie doorgeven over andere diensten, hulpverleners, vrijetijdsorganisaties,...

In de laatste periode plannen we een eindbespreking met de ouders en de consultant. In dit gesprek bespreken we het eindverslag.

Bij het afsluiten van de begeleiding, bieden we nazorg aan. De begeleider bespreekt met het gezin welke vorm deze nazorg krijgt. In elke situatie kan het gezin nog contact opnemen met de begeleider. In deze **nazorgfase** kan de begeleider het gezin telefonisch steunen. Er kan uitzonderlijk nog een afspraak worden gemaakt. Soms spreken we bij het stoppen van de begeleiding af dat de begeleider een paar maand later zelf contact opneemt om te horen hoe het loopt.

2.4.6 Open dialoog over het begeleidingsproces

Door de **gezinsleden** te **betrekken** in de verschillende stappen van het **begeleidingsproces** maken we gebruik van de eigen mogelijkheden van de gezinsleden. De participatie van de gezinsleden in onze begeleiding krijgt vorm in een open dialoog.

- De **doelstellingen** van de gezinsleden vormen het **vertrekpunt** van het begeleidingsproces.
- Tijdens de wekelijkse huisbezoeken en tijdens de evolutiebesprekingen **vragen** we uitdrukkelijk **naar voorstellen en bemerkingen** van de gezinsleden bij het begeleidingsverloop.
- Waar het zinvol is voor het gezin, **overleggen** we en werken we samen met andere hulpverleners, mensen uit het netwerk van het gezin en scholen. Dit doen we zo veel als mogelijk **samen met het gezin**. Rechtstreekse communicatie met en door de gezinsleden is een belangrijk onderdeel van empowerment.
- Er is **bijsturing** van de werkdoelen in de begeleiding op basis van de gesprekken met de gezinsleden en de evolutiebesprekingen. Er is bijsturing van de methodieken op basis van de gesprekken met de gezinsleden en de evolutiebesprekingen, de begeleidingsbesprekingen in het team of besprekingen met de tweede persoon en/of de consultant, observaties in het gezin.
- Om de 6 maanden nodigen we de consultant uit op een **evolutiebespreking** met de ouders.
- We overlopen de **verslagen** telkens met de gezinsleden. We vinden het belangrijk dat de ouders zicht hebben op de informatie die Amber doorgeeft aan de verwijzer. Het deel dat over de jongeren uit het gezin gaat, bespreken we met die jongeren. De gezinsleden kunnen aanvullingen en bemerkingen geven bij het verslag. Deze nemen we op in het verslag. We sturen de verslagen schriftelijk door naar de verwijzer.

- Binnen de 6 weken na de startdatum is er een **handelingsplan**. Hierin noteren we de begeleidingsdoelstellingen van het gezin en de consulent. Op basis van de doelen die de gezinsleden formuleren, noteren we de eerste werkdoelen. We beschrijven ook welke methodieken kunnen worden aangewend.
- Zesmaandelijks worden er **evolutieverslagen** gemaakt. In deze verslagen beschrijven we of en hoe er aan de afgesproken werkdoelen werd gewerkt en wat de werkdoelen zijn voor de volgende periode. Hierin staat indien nodig een aanpassing van het handelingsplan.
- Bij het stopzetten van een begeleiding maken we een **eindverslag**. De verschillende werkdoelen komen aan bod. We vatten samen op welke wijze het gezin aan de slag ging met hun doelstellingen (proces), welke evolutie de gezinsleden maakten en wat de gezinsleden bereikt hebben in verband met hun hulpvraag. In het eindverslag besteden we ook aandacht aan de houding van het gezin, de consulent en Amber ten opzichte van het beëindigen van de begeleiding. Verder vermelden we op welke manier we nazorg bieden aan het gezin.
- Binnen de organisatie werkten we een **klachtenprocedure** en een **tevredenheidsmeting** uit, waardoor de gezinsleden hun mening over het verloop van de begeleiding kunnen doorgeven aan het beleid van Amber.

2.4.7 Grenzen aan werkvorm

Voor een aantal begeleidingen stellen wij en/of de gezinsleden de zinvolheid of de haalbaarheid van thuisbegeleiding in vraag omdat we botsen op de **grenzen** van thuisbegeleiding. Een aantal van deze grenzen werden opgesomd bij de contra-indicaties van thuisbegeleiding. Bij de start van een begeleiding hebben we niet altijd duidelijk zicht op deze factoren en op de evolutie die hierin mogelijk is in het gezin.

- De noden van de gezinsleden (bijvoorbeeld van de kinderen) kunnen zo groot zijn dat het gezin met de ondersteuning van thuisbegeleiding onvoldoende kan tegemoet komen aan deze noden.
- Er is bij de ouders geen enkel engagement op te bouwen om het gesprek over de opvoeding aan te gaan. We proberen dit engagement uiteraard te stimuleren bij opgelegde hulpverlening.
- De veiligheid van de begeleider is in gevaar.
- De veiligheid en/of de basisbehoeften van (één van) de kinderen is in gevaar én het lukt niet om hierin een positieve evolutie op gang te brengen door mobiele ondersteuning.⁹

We streven ernaar om samen met het gezin en de consulent te bekijken hoe we hiermee omgaan. Als we van mening blijven verschillen, kan één van de partijen naar de Bemiddelingscommissie stappen (CBJ) of naar de Jeugdrechter (JRB). Daar kan beslist worden om de thuisbegeleiding te stoppen en eventueel te zoeken naar een andere, meer geschikte hulpverleningsvorm.

Bij signalen of dreiging van onveiligheid voor de kinderen en/of als niet tegemoetgekomen wordt aan (één van) de basisbehoeften van de kinderen, gaan wij het gesprek met de ouders en de consulent hierover aan. Niet altijd worden deze problemen onderkend door de ouders zelf. Daarom is het

⁹ In een aantal gezinnen waar we thuisbegeleiding doen, is er fysieke en/of emotionele onveiligheid of zijn de basisbehoeften van (één van) de kinderen ernstig in gevaar. Veiligheid (fysieke en emotionele) is voor elk kind een basisrecht. Dit basisrecht is nadrukkelijk vastgelegd in de Belgische wetgeving en in het Internationaal Verdrag Rechten van het Kind.

belangrijk dat de begeleider vanaf het begin van een begeleiding open en eerlijk is over het niet vrijblijvend zijn van een thuisbegeleiding. De veiligheid van kinderen heeft de hoogste prioriteit, in elke situatie. We stoppen vanuit Amber de thuisbegeleiding in situaties waarin er geen veiligheid is (voor de gezinsleden en/of de begeleider) én waarin het niet lukt om hierin een positieve evolutie op gang te brengen. We zoeken actief mee naar alternatieve mogelijkheden die de veiligheid kunnen vergroten. In ernstige situaties melden we de gevaarsituatie bij het VK of bij het parket.

2.4.8 Referentielijst

Nijs, K. (2004) Empowerment als leidend beginsel. In L. Vandemeulebroecke & A. De Munter (Red.), *Opvoedingsondersteuning. Visie en Kwaliteit. Studia Paedagogica 39* (pp. 43-61). Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Arjan Bolt (2006) *Het gezin centraal. Handboek voor ambulante hulpverleners*. Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p.383. (27-30)

Hink-stap-sprong. Jo Voets, Lieve Michielsen, en Sarah Hertens. Garant. 2005.

2.5 Inhoudelijke reflectie van het team

2.5.1 De teamthema's

We geven een opsomming van de belangrijkste inhoudelijke teamthema's uit 2008.

- Verdere implementering van de methodiek 'Gezin centraal' in de concrete werking. Deze implementering werd ondersteund door 4 vormingsdagen vanuit Buro Bolt.
- Aanpassing van de gezinsbespreking tot een begeleidingsbespreking in de lijn van de methodiek Gezin Centraal.
- Aanpassing van het evolutieverslag in de lijn van Gezin Centraal.
- Uitwisseling van begeleidingsmethodieken en begeleidingsmaterialen.
- Een initiatie in het werken met de duplo-popjes.
- Informatie vanuit externe vergaderingen en vormingen in het team.
- Informatie aan externen (open voorzieningendag, studenten) over onze werking en over 'Gezin Centraal'.
- Werkstress als hulpverlener: een aanpak op individueel en teamniveau.
- Teambuildingsactiviteit.
- Stage-begeleiding.
- Actualisatie van het pedagogisch profiel voor de hererkenning. (zie p 23)

2.5.2 Oplossingsgericht werken: 'Het gezin centraal'

De thuisbegeleiding wil de kracht van gezinsleden vergroten om de opvoeding thuis vlotter te laten verlopen. Thuisbegeleiding richt zich op alle haalbare en binnen onze samenleving te verantwoorden doelen die betrekking hebben op de opvoeding van de kinderen binnen een gezin. Deze opvoedingsdoelen worden bepaald door het gezin en de consulent. We sluiten aan bij het proces van de gezinsleden. We activeren de positieve mogelijkheden van de gezinsleden.

Een oplossingsgerichte aanpak is gericht op concrete haalbare veranderingen in de dagelijkse leefsituatie van het gezin. We ondersteunen ouders om zelf vorm te geven aan hun eigen oplossingen voor de (opvoedings)problemen. Deze aanpak sluit aan bij de uitgangspunten en doelen van thuisbegeleiding.

De 4daagse opleiding die we in 2007 volgden met het team thuisbegeleiding (zie jaarverslag 2007) werd verdergezet in 2008. In de training integreerden we specifieke technieken uit de oplossingsgerichte benadering in onze manier van werken. Op die manier vergroten we onze hulpverleningsvaardigheden om vraaggestuurd en krachtgericht te werken.

In april 2008 organiseerden we een vormingsdag met als thema 'Werkbesprekingen en verslaggeving', bekeken vanuit oplossingsgericht werken. We vertrokken van de bestaande manier van werken binnen thuisbegeleiding. We oefenden enkele alternatieve oplossingsgerichte methodieken ivm werkbespreking.

In juni 2008 was het thema van de beide trainingsnamiddagen 'Vergroten van opvoedingsvaardigheden'. We oefenden concrete methodieken in vertrekkend vanuit probleemstellingen in lopende begeleidingssituaties.

Daarnaast organiseerden we 4 halve dagen intervisie. We stelden deze dagen open voor de 15 thuisbegeleiders van andere diensten, die aan het vormingsaanbod van 2007 deelnamen. Hierbij vertrokken we van de casuïstiek van de deelnemers.

Als trainers werden Renske van Bommel, Ella Tacq en Arjan Bolt (van Buro Bolt uit Utrecht) gevraagd om deze vorming te verzorgen. In die zin was er continuïteit met de vorming van 2007.

We implementeerden de methodiek 'Gezin Centraal' in onze dagelijkse werking. Zo pasten we onze evolutieverlagen aan, gebruiken we oplossingsgerichte methodieken in de werkbegeleiding, de teambesprekingen, besprekingen als 2° persoon... Ook de volgende thema's illustreren deze implementatie: we pasten onze gezinsbesprekingen aan en we bekeken onze werkrelatie in elke afgesloten begeleiding.

2.5.3 Van gezinsbespreking naar begeleidingsbespreking

Elke begeleiding wordt op regelmatige basis besproken op het team. Deze 'gezinsbesprekingen' hebben we herwerkt tot 'begeleidingsbesprekingen'. In deze begeleidingsbespreking staat de begeleider stil bij het eigen begeleidingsaanbod. De begeleider bereidt de begeleidingsbespreking voor aan de hand van een aantal richtvragen en reflecteert samen met het team over het begeleidingsaanbod. De richtvragen hebben duidelijke linken met de uitgangspunten van Gezin Centraal. Zo komen bijvoorbeeld de doelen van de gezinsleden en de werkrelatie van de begeleider (met elk gezinslid en rond verschillende thema's) aan bod. De begeleider gaat op zoek naar de krachten en noden van de gezinsleden en de begeleider bespreekt hoe hij de gezinsleden steunt, stuurt en stimuleert (zoals ook wij voorstellen aan ouders om hun kinderen te steunen, sturen en stimuleren).

2.5.4 Uitwerking nieuw thema eindregistratie: Werkrelaties

In 2008 stelden we in de eindregistratie een bijkomende vraag. Hiermee willen we registreren welke werkrelaties in de 12 afgesloten begeleidingen voorkwamen als het over het thema 'opvoeding' gaat.

We stemmen per begeleidingsthema ons hulpverleningsaanbod af op het proces van de gezinsleden. Binnen 'Gezin centraal' wordt uitgegaan van 4 verschillende werkrelaties in het omgaan met een probleem. Vanuit een inschatting van de werkrelatie kiest de begeleider de interventies.

De vraag die we in de eindregistratie opnamen was: 'Hoe was in deze begeleiding de werkrelatie rond opvoedingsthema's?' We scoorden telkens of deze werkrelatie nooit, zelden, soms, meestal of altijd voorkwam.

Bij een **vrijblijvende werkrelatie** hebben de gezinsleden zelf geen hulpvraag. De begeleider probeert een context te scheppen waarin een vraag geformuleerd kan worden. Dit doet de begeleider door: in te voegen, een werkrelatie op te bouwen, de context te verhelderen, te zoeken naar krachten van het gezin en aanklampend te werken. In 5 van de 12 afgesloten gezinnen was er meestal of steeds een vrijblijvende relatie rond opvoedingsthema's. In 4 andere gezinnen kwam deze werkrelatie soms voor. In 3 gezinnen was er voor de opvoedingsthema's zelden of nooit een vrijblijvende relatie rond opvoedingsthema's.

Als het gezin wel een probleem ziet, maar er zijn nog geen werkbare doelen, is er een **zoekende werkrelatie**. De begeleider bevordert het formuleren van werkbare doelen. Dit doet de begeleider door: het versterken van het zoekgedrag van de cliënt, toekomstprojecties uit te proberen, uitzonderingen te exploreren, registratie-opdrachten, een competentie- en netwerkanalyse. In 2 van de afgesloten gezinnen was er meestal een zoekende relatie voor de opvoedingsthema's. In 5 andere gezinnen was dit soms zo en in 5 gezinnen was er zelden of nooit een zoekende relatie.

Een **consulerende werkrelatie** is er als de gezinsleden concrete doelen stellen en als zij hun eigen bijdrage formuleren in het stellen van deze doelen en werkpunten. De begeleider werkt samen met het gezin aan doelen en werkpunten, aan het versterken van het vermogen van het gezin om zelf oplossingen te vinden en daarbij bronnen te benutten. In 2 gezinnen was dit voor de opvoedingsthema's meestal het geval, in 5 gezinnen soms. In 5 gezinnen kwamen we zelden of nooit tot deze werkrelatie.

Als er een **co-expert werkrelatie** is past het gezin bewust oplossingsgerichte strategieën toe en is het in staat eigen sterke punten en steun uit de omgeving te benutten. De begeleider applaudisseert en rondt de begeleiding af. Voor de opvoedingsthema's was er met 1 gezin meestal deze werkrelatie. In 1 gezin was er voor een aantal thema's deze werkrelatie. In de 10 gezinnen was er zelden of nooit deze werkrelatie.

(voor de beschrijving van de werkrelaties - vrij naar: Arjan Bolt, 2006, p.21-38; p.110-127 en opleidingsnota's)

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

BEGELEID ZELFSTANDIG WONEN

3 Jaarverslag begeleid zelfstandig wonen

3.1 Aanmeldingen

3.1.1 Aantal aanmeldingen

In de loop van 2008 ontvingen we 53 aanmeldingen voor de werkvorm begeleid zelfstandig wonen (65 in 2007, 63 in 2006 en 51 in 2005), meer specifiek betrof het 19 jongens en 34 meisjes.

Van deze 53 aanmeldingen was er 1 heraanmelding van een jongere die ook al in 2007 op de wachtlijst had gestaan.

Bijna de helft van de jongeren waren bij aanmelding nog geen 17 jaar, wat betekent dat ze sowieso een tijd op de wachtlijst zullen staan vooraleer kan opgestart worden. Vermeldenswaard is ook dat 9 jongeren 'in crisis' werden aangemeld, ofwel omdat de situatie in hun gezin onhoudbaar was geworden ofwel omdat ze op straat stonden. Voor vier jongeren werd een begeleiding opgestart omdat de wachtlijst dat op dat moment toeliet.

Wat betreft de achtergrond valt het op dat 43 aangemelde jongeren van Belgische origine zijn, 9 zijn van vreemde origine en van één jongere is de achtergrond niet gekend. De vaststelling van vorig jaar dat er, allicht t.g.v. de opstart van categoriaal erkende voorzieningen, minder aanvragen waren voor 'niet-begeleide minderjarige asielzoekers (NBM)', wordt in 2008 bevestigd. Slechts twee aangemelde jongeren hadden het statuut van NBM

3.1.2 Identificatie aanmelders

De volgende tabel geeft een specifiek overzicht van de verschillende aanmelders in 2008:

Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	24
Consulent van Jeugdrechtbank Leuven	14
Consulent van Jeugdrechtbank Brussel	5
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel	3
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Hasselt	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Mechelen	1
Consulent van Jeugdrechtbank Mechelen	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen	1
Centra voor pleegzorg	1
Jongere / ouders zelf	4
Thuisbegeleiding BJB	1
Onthaal-, observatie- en oriëntatiecentrum binnen BJB	6
Project Intensieve Gezinsondersteuning (Kind & Gezin)	1
Andere (wijkgezondheidscentrum)	1
Totaal	65

Het voorbije jaar werd meer dan de helft van de jongeren (29) aangemeld door een Comité Bijzondere Jeugdzorg. Vanuit de Jeugdrechtbanken werden relatief minder jongeren aangemeld (13/53 tegenover 20/65 in 2007).

Wat betreft de aanmeldingen die niet door een comité of Jeugdrechtbank gebeuren, willen we opmerken dat een jongere pas op de wachtlijst wordt geplaatst indien één van beide instanties de aanmelding bevestigt.

3.1.3 De wachtlijst

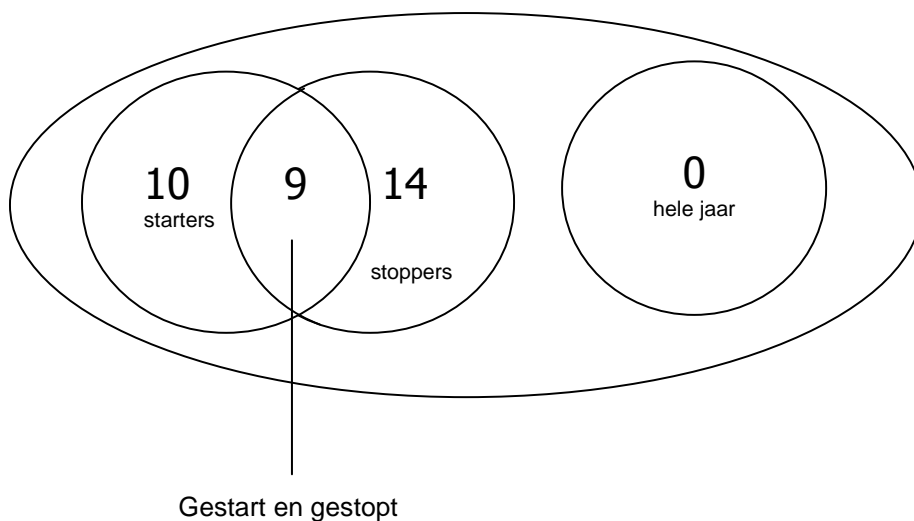
Zes aangemelde jongeren kwamen om diverse redenen niet op de wachtlijst: 1 jongere was nog geen 15 jaar op het moment van de aanmelding, 1 jongere wou zich in een ander bestuurlijk arrondissement vestigen, 1 aanmelding van een voorziening kreeg niet het fiat van de verwijzende instantie, voor 1 jongere die in crisis werd aangemeld was de wachttijd te lang, 1 jongere wou in het gezin van haar vriend gaan wonen en niet zelfstandig en van 1 aanmelding werden we niet meer op de hoogte gehouden.

Van de overige 47 waren er 11 jongeren die met bzw startten in 2008, 22 jongeren werden om uiteenlopende redenen van de wachtlijst geschrapt. De redenen voor schrapping zijn divers: voor 12 jongeren werd een andere vorm van hulpverlening gevonden, voor 7 aanmeldingen bleek er geen vraag meer als er kon gestart worden, 2 jongeren waren intussen ouder dan 18 jaar en hadden geen vraag tot voortgezette hulpverlening via het CBJ, 1 jongere mocht om onbekende redenen van de wachtlijst geschrapt worden. De overige 14 jongeren stonden op 31 december 2008 nog op de wachtlijst. We weten echter niet met zekerheid hoeveel van deze jongeren effectief nog een vraag hebben voor bzw. Vaak worden we niet op de hoogte gebracht van de evolutie van de jongere. Zo kan het dat er reeds een andere oplossing werd gevonden, dat de vraag voor bzw niet meer relevant is of dat de jongere ondertussen 18 jaar geworden is. De wachtlijst geeft dus een vertekend beeld. Het probleem van de wachtlijst werd reeds in het jaarverslag 2006 en 2007 toegelicht.

Voorlopig proberen we de wachtlijst efficiënter bij te houden door op geregelde tijdstippen een stand van zaken op te vragen bij de leidinggevende consultant van de verwijzende instantie. Niettemin hopen we dat het tijdverslindende werk dat de wachtlijst met zich mee brengt, verholpen wordt met het ingaan van de centrale wachtlijst.

3.2 Jaaroverzicht van de begeleide jongeren

In 2008 begeleidden we 33 jongeren binnen de werkvorm begeleid zelfstandig wonen. Er zijn 19 jongeren gestart met bzw op Amber in 2008. Tien andere jongeren startten hun bzw-begeleiding al in 2007 en 4 jongeren startten al in 2006. Van de 19 starters van 2008 zijn ook 9 jongeren gestopt met hun begeleiding in 2008 (zie schema). Van de reeds lopende begeleidingen werden 14 begeleidingen afgerond in 2008. In totaal zijn in 2008 23 jongeren gestopt met de begeleiding.

De bezetting was het voorbije jaar gemiddeld 88 procent. Met een uitzonderlijk hoog aantal stoppers (23) is 88% een relatief hoog bezettingscijfer.

3.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

3.3.1 Identificatie verwijzer

Bij de 19 jongeren die in 2008 hun begeleiding startten, stellen we vast dat 8 van hen doorverwezen werden door consultants van de Jeugdrechtbank. De overige 11 jongeren kwamen in begeleiding via een doorverwijzing van een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg.

Net zoals vorig jaar blijven de verwijzers uit onze regio de belangrijkste doorverwijzers. Op regionaal vlak zien we dat de Jeugdrechtbank en het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg van Leuven 14 van de 19 verwijzingen voor hun rekening nemen. De overige 5 doorverwijzingen kwamen vanuit regio Brussel (1), Turnhout (1) en Hasselt (3).

Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	7
Comité Bijzondere Jeugdzorg Hasselt	3
Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel	1
Jeugdrechtbank Leuven	7
Jeugdrechtbank Turnhout	1
Totaal	19

3.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

Zoals vermeld startten 19 jongeren in 2008 met bzw. Hiervan werden 10 jongeren in 2008 aangemeld terwijl 7 jongeren reeds in 2007 en 2 sinds 2006 op de wachtlijst stonden.

De gemiddelde wachttijd voor de 19 jongeren die in 2008 effectief startten was 7,2 maanden. Dit is ongeveer vergelijkbaar met vorig jaar (7,5 maanden). Zeven jongeren konden binnen de 3 maanden na aanmelding met de bwz-begeleiding starten. Anderzijds waren er ook 7 jongeren die meer dan 10 maanden op de wachtlijst hebben gestaan. Van deze 7 jongeren waren er 5 jongeren waarbij specifieke factoren bij de wachttijd een rol speelden: bij 2 jongeren drong zich onverwacht eerst een andere maatregel op of ging het dossier nog eerst naar de bemiddellingscommissie, 1 jongere kon pas starten zodra hij 17 was en bij 2 jongeren liep een andere maatregel waardoor bzw minder dringend was. Vermits er geen twee maatregelen tegelijk toegekend worden, konden deze laatste twee jongeren pas officieel starten nadat ze een woonst gevonden hadden.

Hieronder volgt een overzicht van alle wachttijden:

0 - 3 maanden	7
3 - 6 maanden	3
6 - 9 maanden	2
9 - 12 maanden	3
12 - 15 maanden	3
+ 15 maanden	1
Totaal	19

3.3.3 Identificatie cliënt

In 2008 startten 12 jongens en 7 meisjes. De vorige jaren was de verhouding evenrediger met gewoonlijk iets meer jongens die een begeleiding startten.

Bij de etnische origine zien we dat van de 19 gestarte jongeren er 14 van Belgische origine zijn. We begeleidden 1 jongere van Latijns-Amerikaanse afkomst, één afkomstig uit Oost-Europa, 2 jongeren van Magreb-Turkse origine en één Nederlander. De twee jongeren van Marokkaanse afkomst zijn hier geboren. De jongere uit Colombia is een niet begeleide minderjarige asielzoeker die hier werd ondergebracht in een pleeggezin. Twee jongeren zijn met een ouder uit hun land van herkomst (Nederland en Roemenië) naar hier gekomen.

Wanneer we de leeftijd bij start bekijken, zien we dat het merendeel (16 jongeren) voor de leeftijd van 18 jaar start. Bij 2 jongeren begon onze begeleiding tussen hun 18 en 18,5 jaar. Zij werden net voor hun 18de aangemeld. Eén jongere startte pas na zijn 19de. Ook deze jongere is voor zijn 18de aangemeld maar hij bleef liever zolang in zijn pleeggezin.

De verdeling is de volgende:

17 – 17,5	8
17,5 – 18	8
18 – 18,5	2
18,5 - 19	0
19 – 19.5	1
Totaal	19

3.3.4 Hulpverleningsverleden en situatie bij de start van BZW

Van de 19 jongeren hadden 18 jongeren bij opstart reeds een hulpverleningsverleden: 17 daarvan binnen de Bijzondere Jeugdbijstand (al dan niet gecombineerd met hulpverleningsverleden buiten Bijzondere Jeugdbijstand) en 1 enkel buiten Bijzondere Jeugdbijstand (Dienst Geestelijke gezondheidszorg en andere ambulante therapeutische hulpverlening, m.n. een psychiater). Deze laatste jongere had een nieuw dossier bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Van de overige 17 jongeren met een dossier binnen de Bijzondere jeugdzorg loopt het dossier voor 6 jongeren tot maximum 1 jaar, voor 5 jongeren tussen 1 en 5 jaar en 5 jongeren hadden al meer dan 5 jaar een dossier. Voor 1 jongere is niet bekend hoe lang het dossier geopend is.

Wanneer we het hulpverleningsverleden van de 18 jongeren bekijken, zien we dat de hulpverleningsvormen zich vooral binnen Bijzondere Jeugdzorg situeren. Hiervan hebben 7 jongeren zowel binnen als buiten de Bijzondere jeugdzorg hulpverlening gekregen. Het aantal hulpverleningsvormen varieert, nl. 15 jongeren kwamen met één tot 3 hulpverleningsvormen in contact. De overige 3 jongeren hadden contact gehad met 4 tot 8 hulpverleningsvormen voor ze aan bzw begonnen.

Wanneer we de hulpverleningsvormen zelf bekijken, turven we als meest frequente hulpverlening de volgende: onder toezicht (9) en pleeg- en opvanggezin (7 maal binnen Bijzondere jeugdzorg). Verder kwam ook Crisishulp aan huis, een OOC en andere residentie BJB elk 4 maal voor. Hulpverlening die slechts voor één tot 3 jongeren vooraf ging aan bzw betreft thuisbegeleiding, onthemend project, gemeenschapsinrichting, dienst geestelijke gezondheidszorg, ambulante hulpverlening CAW (JAC), ambulante drughulpverlening, andere ambulante therapeutische hulpverlening, psychiatrie, asielcentrum en andere (internaat en CIG).

We zien dit jaar niet zo veel verschillende hulpverleningsvormen voor bzw bij de startende jongeren. We merken wel op dat sommige jongeren bzw starten na een langdurig verblijf in een pleeggezin.

De meerderheid (9) van de jongeren start bzw vanuit hun netwerk (oorspronkelijk gezin, familie). Voor

sommigen valt ook het pleeggezin hieronder: bijvoorbeeld een pleeggezin dat familie van de jongere is of een pleeggezin waar een jongere vanaf de geboorte verbleef. Een minderheid van de starters van 2008 en van de vorige jaren, start vanuit een voorziening in de hulpverlening.

Hierna volgt een overzicht van de verblijfplaats bij aanmelding.

Oorspronkelijk gezin	7
Familie	2
Pleeggezin	6
Andere residentie Bijzondere Jeugdzorg	1
OOC	1
Opvanggezin binnen de hulpverlening	2
Totaal	19

3.3.5 Begeleidingsduur

Voor 23 jongeren liep de begeleiding af in 2008 (cfr. Schema in 3.2. Jaaroverzicht van de begeleide jongeren). De begeleidingsduur in 2008 varieerde van 3 maand tot bijna 23 maanden. Eén begeleiding stopte vroegtijdig (na 3 maanden) omdat er geen motivatie meer was om bzw verder te zetten. Zes van de 23 jongeren werden langer dan een jaar begeleid. Drie jongeren zijn een jaar in begeleiding geweest. De overige 13 jongeren zijn 4 maanden tot 1 jaar in begeleiding geweest.

De gemiddelde begeleidingsduur van de begeleidingen die in 2008 werden afgesloten, bedraagt 10,9 maanden. Dit is gemiddeld 3 maanden langer dan vorig jaar (8 maanden). Bij deze langere gemiddelde begeleidingsduur speelt mee dat 6 jongeren een langdurige begeleiding afsloten (gestart in 2007 of in 2006). Al de in 2008 begeleide jongeren zijn in 2008 gestart, gestopt of beiden. Ze werden dit jaar dus ook allemaal geregistreerd.

Om een beeld te krijgen over de gemiddelde begeleidingsduur van de voorbije jaren, voegen we een overzichtje toe van de laatste 5 jaar.

Gemiddelde begeleidingsduur vorige jaren:

- 2008: 10,9 maanden
- 2007: 8 maanden
- 2006: 14 maanden
- 2005: 12,5 maanden
- 2004: 11,5 maanden

De volgende tabel biedt een overzicht van de duur van de afgesloten begeleidingen:

0 - 6 maanden	8
7 - 12 maanden	9
13 - 18 maanden	1
19 – 24 maanden	5
Totaal	23

3.3.6 Begeleidingsdomeinen

Voor de 23 afgesloten begeleidingen werd nagegaan welke domeinen in de begeleiding aan bod kwamen. Hieronder geven we enkele categorieën (en tabellen) weer. Er kunnen per begeleiding meerdere domeinen binnen één categorie aangeduid worden.

We willen hierbij opmerken dat één begeleiding zeer kort duurde en er tijdens die begeleiding zeer weinig contact met de jongere was. Dit betekent dat de scores eerder moeten gelezen worden voor 22 afgesloten begeleidingen.

De praktisch/administratieve begeleiding in cijfers:

PRAKTISCH/ ADMINISTRATIEF	Aantal op 23 jongeren
Woonst standaard	9
Woonst intensief	14
Budget standaard	15
Budget intensief	8
Administratie standaard	18
Administratie intensief	5
Praktische vaardigheden standaard	21
Praktische vaardigheden intensief	2

Van de 23 jongeren zijn er 14 jongeren die minstens binnen 1 domein intensief begeleid werden. In 2 begeleidingen wordt zelfs binnen minstens 3 domeinen intensief begeleid en één jongere scoort zelfs op alle domeinen intensief. Ook in kortere begeleidingen (< 6 maanden) kwamen deze begeleidingsdomeinen aan bod.

Uit deze cijfers blijkt dat voor meer dan de helft van de jongeren 'de **woonst**' als intensief thema werd ervaren binnen de begeleiding. Redenen hiervoor zijn voornamelijk de moeilijke zoektocht naar een betaalbare woonst voor bzw-jongeren en het meermaals in een begeleiding zoeken naar een woonst omdat jongeren eruit gezet zijn o.w.v. overlast en klachten. Sommige jongeren vinden moeilijk een woonst o.w.v. hun motivatie. Ook de contacten met huiseigenaars, (sociaal) verhuurkantoren, woonwinkel en OCMW's worden als redenen genoemd om dit begeleidingsdomein als intensief te turven. Daarnaast leidden de woonproblemen bij één jongere tot een rechtszaak en nam dit ook veel ruimte in in de bzw-begeleiding.

Hieronder volgt een overzicht van de duurtijd nodig voor het vinden van een geschikte woonst. In 2008 woonden 5 van de 19 jongeren reeds alleen bij de start van bzw. Voor 8 jongeren hadden we binnen een maand geschikte huisvesting gevonden, terwijl 5 jongeren 1 tot 3 maanden nodig hadden om een woning te vinden. Eén jongere vond geen woonst. Deze jongere was echter niet gemotiveerd om op bzw te starten en stopte voortijdig de begeleiding.

Budget is een thema dat 8 maal intensief scoort in 2008. Redenen hiervoor hangen nauw samen met de woonst. De huurprijzen zijn hoog, het inkomen van bzw-jongeren is laag in verhouding met de huurprijzen. Daardoor gaat er heel wat begeleidingstijd naar onderhandelen met jongeren over hun budget, zoeken naar bijkomende inkomstenbronnen, opvolgen van rekeningen en aanmaningen,...

Bij 5 jongeren werd **administratie** intensief opgevolgd. Jongeren komen soms spontaan niet aan hun administratie toe, anderen zijn er onzeker in of vinden er hun weg (nog) niet in.

Voor het domein '**praktische vaardigheden**' scoorden 2 jongeren intensief. Hier gaat het, zoals vorige jaren, over het leren aanspreken van hun netwerk. Daarnaast wordt er, als dat nodig blijkt, meegegaan met jongeren naar o.m. wasserettes, dokter of ziekenhuis, ...

GEZONDHEID	Aantal op 23 jongeren
Algemeen, hygiëne, voeding,..	19
Genotsmiddelen	14
Seksualiteit	16
Specifieke ziekte of medische problemen	8
Zwangerschap	7

Op vlak van **gezondheid** worden enkel de relevante thema's geturfd. Zo zien we dat het thema zwangerschap in 2008 voor 4 meisjes en 3 jongens relevant was.

Net als vorig jaar ging het voorbije jaar heel wat aandacht naar het thema '**genotsmiddelen**'. Voor

meer dan de helft van de begeleidde jongeren was genotsmiddelen een thema in de begeleiding. Voor de ene betekent dit minstens dat het praten over genotsmiddelen in de loop van de begeleiding geen taboe meer is, voor de andere houdt dit een intensieve begeleiding in waarbij er samengewerkt wordt met gespecialiseerde diensten omtrent alcohol- en druggebruik. Daarnaast moeten we bij 2 van de 14 jongeren wel opmerken dat het thema bij de ene jongere vooral draait rond het gebruik van moeder en bij de andere jongere het eerder ging over de afkeer van het gebruik van genotsmiddelen dan wel over het eigenlijke gebruik ervan.

Specifieke ziektes of medische problemen zijn o.m. ADHD, diabetes, zwangerschapsverwickelingen en eetproblemen.

In een bzw-begeleiding wordt veel belang gehecht aan het zoeken naar of het ondersteunen van een zinvolle dagbezigheid. Volgende tabel geeft weer welk van de drie thema's aan bod kwamen in de begeleidingsgesprekken:

DAGBESTEDING	Aantal op 23 jongeren
Vrije tijd	21
School	21
Werk	16

Voor de inhoudelijke uitwerking van het thema 'dagbesteding' verwijzen we graag naar een bijdrage bij 'reflecties van het team'.

RELATIES	Aantal op 23 jongeren
Relatie met gezin en familie	22
Relatie met partner	19
Relatie met leeftijdsgenoten en/ of vrienden	23
Relatie met ruimere omgeving (netwerk niet-hulpverlening)	20
Relatie met netwerk van hulpverleners	14

Naast budget en dagbesteding blijkt 'relaties' een erg belangrijk thema te zijn voor bzw-jongeren. Dit thema komt van bij de start van een begeleiding aan bod. De begeleiders merken geen verschil in het aangaan van het gesprek over relaties tussen jongens en meisjes. Het is normaal dat dit thema hoog scoort. Het is ook voor deze jongeren belangrijk dat zij goede relaties opbouwen en houden.

Veel jongeren starten hun bzw vanuit hun thuissituatie of een langdurig verblijf in een gezin. Daarnaast hebben de begeleiders een contextuele opleiding achter de rug (zie JVS 2007). Deze combinatie maakt vermoedelijk dat het loskomen van hun thuis een belangrijk gegeven is in de begeleidingen. Loskomen van thuis is ook eigen aan de adolescentiefase.

De 4 jongeren waarvoor een partnerrelatie geen thema is, hebben geen partner tijdens de begeleiding.

Voor jongeren van buitenlandse afkomst is dit evenzeer een thema. Voor hen gaat het vaak over het gemis aan relaties met familie die onbereikbaar of onbestaand is.

PSYCHISCH / PSYCHOSOCIAAL	Aantal op 23 jongeren
Emotionele problemen (angst, depressie, verwerking,...)	18
Problemen met sociale vaardigheden, contactmoeilijkheden	21
Identiteitsproblemen	13
Gedragsmoeilijkheden	16
Problemen waarbij gezinsfactoren een rol spelen (scheiding, adoptie,...)	20
Minder begaafd	3
Psychosomatische klachten	10
Leer- en ontwikkelingsproblemen (ADHD, autismespectrumstoornissen,...)	5

De leeftijdsgebonden ontwikkelingstaken (voor adolescenten) in combinatie met op deze leeftijd alleen

gaan wonen valt zwaar voor heel wat jongeren. Bzw-jongeren hebben dezelfde leeftijdsgebonden problematiek als andere jongeren. Alleen zijn bzw-jongeren kwetsbaarder omdat veel van de beschermende factoren wegvallen op het moment dat ze alleen gaan wonen.

Emotionele problemen zijn bij de ene bzw-jongere zichtbaarder dan bij de andere en hun emotionele problemen zijn erg divers: van eenzaamheid omwille van het alleen wonen tot angsten, depressie, extreme stemmingswisselingen (emotionele problemen die verder gaan dan de leeftijdsgebonden moeilijkheden).

Sommige bzw-jongeren benutten hun sociale vaardigheden en contactmogelijkheden weinig of niet omwille van achterliggende psycho-sociale moeilijkheden.

De term '**Identiteitsproblemen**' werd ruim geïnterpreteerd. Het zijn niet altijd zware problemen en vaak leeftijdsgebonden (wie ben ik als zus, broer, dochter, zoon, partner,...). Voor jongeren die bijvoorbeeld geadopteerd werden en hun afkomst niet kennen, kan dit wel een groter identiteitsprobleem zijn.

Als '**gedragsmoeilijkheden**' botsten we dit jaar bij jongeren op grensoverschrijdend gedrag (al of niet seksueel), verbaal en/of fysiek geweld en dreigen met geweld, stelen, eisend gedrag, provocerend gedrag,...

Op psychisch en sociaal vlak valt het op dat de situatie in het gezin van herkomst bij een groot aantal jongeren (20) een belangrijke rol speelt. **Problemen waarbij gezinsfactoren een rol spelen** of gespeeld hebben zijn ook dit jaar heel divers: ontworpen gezinsrelaties omwille van o.m. overlijden van (één van de) ouders, emigratie van het gezin waarbij een stuk van de familie werd achtergelaten en dit gekoppeld aan de aanpassing aan een nieuwe cultuur (voor 5 jongeren van toepassing), een afwezige ouder, veel wisselende partners van ouder(s), echtscheiding van ouders, stiefouderschap, misbruik en mishandeling binnen het gezin,...

Verder zijn verslaving of psychiatrische achtergrond van ouders (een aantal jongeren zijn KOPP-kinderen), begaafdheid en pedagogische mogelijkheden van de ouders, loyaliteitsproblemen, enz. ook gezinsfactoren die erg kunnen wegen op bzw-jongeren.

Psycho-somatische klachten die aan bod kwamen zijn o.m. rugpijn, maag- en darmklachten. Vaak kan hierover gepraat worden in de begeleiding en kunnen jongeren zelf de link leggen tussen een klacht en hun psychisch welbevinden.

Dit jaar hebben we voor één jongere een beroep gedaan op het LINK-project. Dit is een intersectorale samenwerking tussen Bijzondere Jeugdzorg en Geestelijke Gezondheidszorg. De situatie van de jongere werd op casusniveau besproken en er werd een samenwerking met een dienst geestelijke gezondheidszorg uitgebouwd.

JUSTITIELE HULPVERLENING	Aantal op 23 jongeren
Justitiële hulpverlening	5

Op vlak van justitiële hulpverlening ging er dit jaar bij 4 jongens en 1 meisje aandacht naar dit thema. Het ging dan meer specifiek over een verblijfsstatuut, over betrappt worden op diefstal en de gevolgen daarvan, over gepakt worden op drugs dealen, een bromfiets opdrijven en over smaad aan de politie.

3.3.7 Evolutie en prognose op financieel vlak

Op basis van enkele gegevens van de 23 afgesloten begeleidingen, namelijk de dagbesteding, het inkomen en de leefsituatie, trachten we een (voorzichtige) prognose te geven voor de toekomst van de jongeren.

Voorafgaand zetten we enkele zaken op een rijtje voor wat betreft de dagbesteding in combinatie met

het inkomen:

- We zien dat 11 jongeren nog voltijds student zijn op moment van afsluiten.
- Twee jongeren volgen deeltijds onderwijs en werken deeltijds.
- Eén jongere werkt met een leerovereenkomst.
- Drie jongeren hebben vast werk.
- Eén jongere is uitkeringsgerechtigd werkloos.
- 2 jongeren zitten in hun wachttijd.
- De overige 3 jongeren zijn niet-uitkeringsgerechtigd werkloos.

Met betrekking tot het bedrag van de inkomsten stellen we het volgende vast:

- Bij afsluiting van de begeleiding hadden 13 van de 23 jongeren recht op een leefloon via het OCMW. Zes van deze jongeren combineerden leefloon met kinderbijslag voor zichzelf en of kinderbijslag voor hun eigen kind.
- 6 jongeren hadden bij afsluiting een inkomen uit werk (3 hebben vast werk, 3 combineren werk met een opleiding).
- 1 jongere ontving inkomen uit loon (in het kader van deeltijds leren/deeltijds werken en het leercontract).
- Drie jongeren hadden bij afsluiting geen inkomen (Twee van hen hebben hun b/w afgesloten voor hun 18de en dan valt de onderhoudstoelage weg. Zij zijn teruggevallen op hun oorspronkelijk (familiaal) netwerk. Eén jongere koos ervoor geen leefloon aan te vragen.

Wanneer we de situatie op het einde van de begeleiding bekijken, stellen we vast dat 20 jongeren op de één of andere manier over een eigen inkomen beschikken.

3.3.8 Samenwerking met personen en diensten

NETWERK	Aantal op 23 jongeren
Ouders	19
Familie	7
Partner	4
Buren	1
Steunfiguren	2
Voogd	2
Andere	7

Bij samenwerking met personen en diensten zien we dat de ouders een belangrijke plaats innemen. Bij 3 van de 23 jongeren werd niet met hun ouders samengewerkt. Hierbij waren de ouders onbereikbaar omdat ze in het buitenland wonen en/of omdat de jongere zelf ook alle contact met zijn ouders kwijt is. Bij 'andere' werd dit jaar ondermeer naar de pleegouders verwezen.

ONDERWIJS	Aantal op schoolgaande jongeren
School	11
CLB	8
Andere	6

Bij de start van de begeleiding wordt de school op de hoogte gebracht van de begeleiding. Uitzonderlijk bij jongeren in hoger onderwijs en bij sommige meerderjarigen doen we dat niet.

Wanneer er problemen gesignaleerd worden, worden de contacten met de school intensiever uitgebouwd.

Bij 12 jongeren is er effectief samengewerkt met de school. De samenwerking met scholen en vormingsinstellingen ging in 2008 voornamelijk over: het informeren, opvolgen en onderhandelen rond veelvuldige afwezigheden (7), het zoeken en overschakelen naar een andere opleidingsvorm (middenjury, Deeltijds Onderwijs, leerovereenkomst, netwerk leerrecht en thuisstudie met ondersteuning van Auxilia) en/of school (6) en het opvolgen (motiveren) van een lopende opleiding.

Hiervoor werd naast met scholen en CLB ook samengewerkt met leerlingenbegeleiders, Wonen en Werken, Netwerk leerrecht, Syntra en het Treffen.

GEZONDHEID	Aantal op 23 jongeren
Psychiater	1
Huisarts	4
Andere arts	3
Ziekenhuis	6
Kind en Gezin	1
Andere	7

Onder de categorie 'andere' vallen onder meer 5 maal het Wijkgezondheidscentrum. Aan jongeren die geen vaste huisarts hebben, stellen we meestal voor om naar het Wijkgezondheidscentrum te gaan. Daar kunnen jongeren gratis terecht. Jongeren zijn uiteraard vrij hun huisarts te kiezen.

Verder was er contact met het psychosociaal centrum en het PAAZ. Bij 'arts' werd ondermeer verwezen naar een gynaecoloog en naar een arts van het VAD. Een keer werd een samenwerking met Link opgezet (zie hierboven bij 'psychisch/psychosociaal').

HUISVESTING	Aantal op 23 jongeren
Eigenaar	11
Sociale Huisvestingsmaatschappij	4
Immobiëlen	6
Andere	5

Bij 11 jongeren werd er samengewerkt met de huiseigenaar, vooral onder de vorm van onderhandelen en bemiddelen (huurwaarborg, overlast, stopzetten contract).

De categorie 'andere' zijn hier de huurdersbond, sociaal verhuurkantoren en de KUL-huisvestingsdienst.

TEWERKSTELLING	Aantal op 23 jongeren
RVA	1
VDAB	6
Tewerkstellingsproject	4
Andere	5

Maatschappelijk en ook binnen een bzw-begeleiding gaat er veel aandacht uit naar de samenwerking tussen jongeren en diensten rond arbeid en tewerkstelling. We merken dat er meer initiatieven zijn vanuit de bzw-begeleiding en ook vanuit de maatschappij om te overleggen met de jongeren en betrokken diensten. Voor één jongere gingen we ondersteunend mee naar de eerste contacten met een tewerkstellingsproject van ATB (arbeidstrajectbegeleiding) en bij een andere jongere bij Wonen en Werken. Onder 'andere' verstaan we hier: de werkwinkel, syntra, werkstraf en een interimkantoor.

3.4 Pedagogisch profiel

3.4.1 Omschrijving van de doelgroep van de voorziening BZW

Begeleid zelfstandig wonen richt zich tot **jongeren tussen 17 en 21 jaar** die **alleen** (willen) gaan **wonen** en hierbij ondersteuning nodig hebben. De jongeren starten de begeleiding ten vroegste op hun 17de verjaardag en kunnen deze na hun meerjarigheid verlengen tot ze (maximum) 21 jaar zijn. De doorverwijzing gebeurt momenteel door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of door de Jeugdrechtbank. In het kader van de integrale jeugdhulpverlening zullen de jongeren in de toekomst via de toegangspoort verwezen worden. De aangemelde jongeren bevinden zich in een **POS** of **MOF** situatie. We zien vaak dat jongeren die BZW aanvragen weinig of niet kunnen terugvallen op een stevig sociaal netwerk en hierdoor voortijdig op eigen benen moeten staan.

We begeleiden ook niet-begeleide buitenlandse minderjarigen (NBBM), jongeren die zwanger zijn en jongeren die een kindje hebben.

3.4.2 Kernopdracht/doelstellingen BZW

Begeleid zelfstandig wonen is, zoals in de modulering werd beschreven: “een mobiele, integrale begeleiding, behandeling en training voor jongeren in een problematische opvoedingssituatie of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en die nu zelfstandig (willen) wonen, en mobiele begeleiding voor hun gezin.”

De begeleiding vindt plaats in de woon- en leefwereld van de jongere. De centrale doelstelling van BZW is het zelfstandig functioneren van de jongere te stimuleren en te verhogen, zowel praktisch-administratief-financieel (huisvesting, huishouden, budgetbeheer) als sociaal-maatschappelijk (vrije tijd, tewerkstelling, schoolopvolging, dagbesteding) en psychologisch-relatieel (persoonlijke relaties, emotioneel welzijn, sociale vaardigheden, gezondheid...) Daartoe werkt de begeleider integraal en procesbevorderend. Met integraal bedoelen we dat alle levensdomeinen van de jongere in de begeleiding aan bod kunnen komen (zie verder: begeleidingsdomeinen). Daarnaast wordt er vertrokken vanuit het proces dat de jongere op dat moment gaat en sluit de begeleider daarbij aan. Hij respecteert hierbij het tempo van de jongere en de manier waarop de jongere wil leven. Participatie van de jongere, het verhogen van zijn autonomie, het (leren) nemen van verantwoordelijkheid, zelfreflectie en het (leren) maken van eigen keuzes staan hierbij centraal.

In de begeleiding kijken we ook naar de ruimere context zoals het gezin van herkomst, de persoonlijke geschiedenis van de jongere en ook de maatschappelijke context.

3.4.3 Wetenschappelijke kaders en methodieken

De teams zijn multidisciplinair samengesteld (zie personeelsinformatie). De verschillende scholingen en opleidingen gecombineerd met de rijke ervaringen van de begeleiders geven boeiende wisselwerkingen en resulteren in een eigen manier van werken op Amber. Binnen de voorziening is er een ‘eigen’ visie, houding en methode gegroeid. Daarnaast werd er de voorbije jaren geïnvesteerd in het ontwikkelen van een specifiek, gemeenschappelijk denkkader. Alle teamleden van het team ‘begeleid zelfstandig wonen’ volgden in 2006 gezamenlijk de basisopleiding ‘contextuele hulpverlening’. Om de contextuele benadering meer in de vingers te krijgen en ze ook tijdens de jongerenbesprekingen toe te passen, werd er nadien een externe supervisor gezocht. Deze begeleidde gedurende een tweetal jaren op regelmatige basis de jongerenbesprekingen van het BZW-team.

De werking wordt vooral gedragen door de competentie van de begeleiders. Naast de gemeenschappelijke vorming wordt er ook per individu op maat geïnvesteerd en is er een klimaat van professionele groei, ontplooiing, vorming en bijscholing.

De begeleiding is ingebed in de interpersoonlijke context, de relatie tussen jongere en begeleider. De aanwezigheid van de begeleider is niet neutraal. Hij heeft invloed op de jongere. Deze invloed kan, verdiepend, stimulerend, helend... maar ook remmend of verstorend zijn. Een werkbare relatie tussen de jongere en zijn begeleider is essentieel.

Hieronder gaan we achtereenvolgens dieper in op de contextuele invalshoek (2.4.1), de grondhoudingen van het begeleidingswerk (2.4.2) en de gebruikte methodieken (2.4.3).

3.4.3.1 *Contextuele benadering*

3.4.3.1.1 *De contextuele benadering in BZW*

De contextuele benadering van Ivan Boszormenyi-Nagy is voor het BZW-team de voornaamste gemeenschappelijke bron van inspiratie voor de begeleiding van jongeren. Ook al zal in tijdsbesteding de meeste aandacht naar de jongere individueel gaan, iedereen wordt ook gezien in verbinding met betekenisvolle relaties over verschillende generaties. Iedere jongere maakt deel uit van een familiaal netwerk van verhoudingen. Deze menselijke relaties worden onderscheiden in vier dimensies:

1. De feiten

Om het levensverhaal van de jongere te begrijpen, is het belangrijk na te gaan welke feiten zijn leven beïnvloed hebben: geslacht, origine, uithuisplaatsing, hulpverlening, adoptie of plaatsing in pleeggezin, handicap, scheiding van ouders, ziekte van de jongere en/of ouders, overlijden van belangrijke personen, veranderingen van school, werkloosheid, sociaal-economische klasse, emigratie, enz...

Deze feiten worden ook verkend in de vorige generaties omdat het leven van de ouders ook gevolgen kan hebben voor de kinderen. Bij het registreren van feiten wordt ook concrete info verzameld in functie van het zelfstandig wonen: welke administratie moet in orde gebracht worden, hoe zit het met finances, welke vaardigheden heeft de jongere ontwikkeld en welke niet?

2. De psychologie

In de tweede dimensie wordt verkend hoe de jongeren deze feiten hebben verwerkt. Waren er gevolgen op de persoonlijkheidsontwikkeling? Hoe beleven ze bepaalde gebeurtenissen? Wat is de invloed op hun zelfbeeld en zelfvertrouwen? Welke zijn hun waarden en normen? Wat maakt hen bang-kwaad-blij-verdrietig-enthousiast? Welke zijn typische gedragingen en overlevingsstrategieën?

3. De interacties

De derde dimensie van waaruit het verhaal van de jongere wordt bekeken, zijn de interacties en communicatiepatronen. Hiervoor wordt vooral teruggegrepen naar de systeem- en communicatietheorie. We gaan na hoe de jongere zich verbaal en non-verbaal uitdrukt, welke wederzijdse beïnvloedingen er zijn in het netwerk van de jongere, of er sprake is van coalities, hoe de jongere met hiërarchie en gezag omspringt, hoe er gereageerd wordt op frustraties, enz...

4. De relationele ethiek

Bij de informatie die bekomen wordt in voorgaande dimensies wordt overstijgend nagegaan in welke mate familiale verhoudingen rechtvaardig waren. Is er een evenwicht in wat de jongere in relaties heeft geïnvesteerd en wat hij van anderen heeft ontvangen? Hoe probeerde de jongere een goede zoon/dochter te zijn en werd daar erkenning voor gegeven? Zijn er bepaalde feiten die onrecht deden aan de jongere en werd dat gezien? Was er gepaste zorg die de jongere als kind nodig had? Zijn er betrouwbare relaties opgebouwd en/of werd vertrouwen geschonden? Is er sprake van parentificatie? Kon de jongere zijn loyaliteiten hanteren of zijn er loyaliteitsconflicten? Kunnen we bepaald negatief gedrag van de jongere beter begrijpen vanuit een destructieve gerechtigheid?

De contextuele benadering is niet alleen onze houvast om het leven en functioneren van jongeren allesomvattend in beeld te brengen. Het vormt ook de basis voor onze hulpverlening aan jongeren. In iedere begeleiding hebben we oog voor:

- Het geven van erkenning voor onrecht en verdiensten: zien welk onrecht de jongere meemaakte, zien waardoor hij werd gekwetst en werd tekort gedaan maar ook 'zijn geven' aan anderen.
- Meerzijdige partijdigheid: de begeleiding stelt zich beurtelings en achtereenvolgens aan de kant van alle betrokkenen, ook bvb de niet-aanwezige ouder, en probeert begrip op te brengen voor degene die onrecht deed.
- Zoeken van hulpbronnen in de context: we gaan met de jongere op zoek naar bronnen van vertrouwen en betrouwbaarheid, we gaan actief na in welke geschonden relaties men wil investeren om een begin van herstel te bekomen. Het spreekt voor zich dat hierbij in de eerste plaats aan herstel van contact en dialoog met de ouders wordt gedacht. Ondanks verwaarlozing of verlating proberen we in de begeleiding van jongeren verbindend te werken met hun ouders.

3.4.3.1.2 Concrete werking met de context

Contextuele hulpverlening houdt rekening met de dynamische verbondenheid van de jongere met zijn belangrijkste relaties. Binnen deze context onderscheiden we hieronder drie verschillende aspecten. In het eerste gedeelte hebben we het over de concrete werking met de ouders, pleegouders of andere nauwbetrokkenen. Daarnaast nemen ook andere steunfiguren een belangrijke plaats in. Zij maken deel uit van het 'sociale netwerk' van de jongere. Dit thema wordt in het tweede gedeelte toegelicht. Tenslotte willen we de context verruimen naar de 'maatschappelijke context'. In dit gedeelte bekijken we vooral het binnenbrengen van maatschappelijke waarden en normen (van de begeleider naar de jongere) en omgekeerd: de sensibilisering van de maatschappij (signaalfunctie van de begeleider naar de maatschappij en naar het beleid).

- werken met (één van) de ouders, pleegouders of andere nauwbetrokkenen

Bij de start van de begeleiding wordt contact opgenomen met de (pleeg)ouder(s). We bekijken op welke manier zij betrokken kunnen worden in de begeleiding en welke rol ze (kunnen) hebben in het begeleidingsproces. Dit alles gebeurt steeds in functie van de noden van de jongere en rekening houdend met de situatie (het zelfstandig wonen) en de leeftijdsfase waarin de jongere zich bevindt. Sommige ouders, pleegouders of andere nauwbetrokkenen zijn aanwezig bij het intakegesprek. Als dit niet het geval is, wordt er bij het begin van de begeleiding een brief naar hen gestuurd. Met deze brief brengen we hen op de hoogte van de begeleiding. We nodigen hen tevens uit op de dienst zodat ze kunnen kennismaken met de werking van BZW en eventuele vragen, opmerkingen, verwachtingen of bedenkingen kunnen doorgeven. Nadien wordt er gezocht welke rol de ouders verder in het begeleidingsproces kunnen spelen en op welke manier ze betrokken worden. Soms is het uitnodigen van de ouders een mogelijk breekpunt voor de begeleiding of is het niet wenselijk hen uit te nodigen. Daarom wordt er per jongere (en met de jongere) besproken welke brief er wordt verstuurd:

- Een bericht van plaatsing en een uitnodiging tot gesprek (Er wordt een gesprek voorgesteld)
- Een bericht van plaatsing en een uitnodiging tot contactname (verwittigen dat BZW start en mogelijkheid bieden om meer info te bekomen)

De ouders worden tevens op de hoogte gebracht van administratieve veranderingen zoals wijziging van kinderbijslag.

Het gebeurt dat er om welke reden dan ook geen rechtstreeks contact mogelijk is met de ouders. Dit betekent niet dat de ouders in de begeleiding geen enkele rol spelen. De begeleider zal in zijn begeleiding rekening houden met de loyaliteiten van de jongere (zowel horizontale als verticale). In zijn individuele benadering zal hij werken vanuit een 'meerzijdige partijdigheid'. Wanneer hij de jongere apart ziet, blijft hij oog hebben voor mensen die niet aanwezig zijn maar die wel een belangrijke rol spelen of die door de begeleiding beïnvloed worden.

- Het sociaal netwerk

Wanneer mensen geconfronteerd worden met een probleem kunnen zij vaak beroep doen op een veerkrachtig netwerk dat dit probleem mee kan helpen oplossen. Problemen ontstaan dikwijls pas wanneer zo'n sociaal netwerk tekortschiet of ontbreekt. Ook voor onze jongeren is dit zo. Als zij kunnen terugvallen op een goed functionerend netwerk zal dit een positieve invloed hebben op verschillende levensgebieden.

Binnen de begeleiding wordt er gewerkt met belangrijke verbindingen van jongeren. Relaties worden geactiveerd en gestimuleerd, er vindt functioneel overleg met relevante derden plaats (school, ouders,...), er wordt actief gewerkt naar (her)opbouw en onderhouden van het ruimere sociale netwerk. De jongere kan op diverse manieren zijn netwerk veranderen: oude relaties nieuw leven inblazen (activeren), bestaande contacten intensiveren, contacten die misgelopen zijn eventueel deblokkeren, bestaande contacten die niet bevredigend zijn veranderen (reanimeren) en contacten die goed lopen 'onderhouden'.

- Maatschappelijke context

Tenslotte is er ook nog de ruimere maatschappelijke context. Om het samen-leven mogelijk te maken zijn er een aantal gemeenschappelijke regels en afspraken die ieder van ons dient na te leven. Voor een aantal van onze jongeren is dit niet zo vanzelfsprekend. Eén van de opdrachten van de begeleider is om ook op dit vlak begeleiding te bieden en mee de maatschappelijke waarden en normen binnen te brengen. Dit kan op verschillende manieren gebeuren: de begeleider geeft informatie over verwachtingen en regels die gelden, hij confronteert jongeren op een adequate en respectvolle manier met maatschappelijk onaanvaardbaar gedrag, hij zoekt met de jongeren hoe ze aansluiting kunnen vinden in de maatschappij, hij confronteert jongeren met consequenties van hun gedrag, hij treedt op als rolmodel enz. De begeleider treedt dus enerzijds op als vertegenwoordiger van de waarden en normen/regels in onze samenleving. Toch wordt niet elke maatschappelijke boodschap zomaar overgenomen. Sommige waarden en normen zijn specifiek voor bepaalde groepen in de maatschappij. Niet elke waarde is zinvol of toegespitst op/aangepast aan de jongere. Daarom heeft de begeleider ook een taak naar de maatschappij toe. Hij is een vertegenwoordiger van de jongeren naar het beleid. Hij heeft een signaalfunctie. Deze kan concreet vorm krijgen door de manier waarop de dienst participeert in beleidsorganen en in samenwerkingsverbanden.

3.4.3.2 *Grondhoudingen*

3.4.3.2.1 *De begeleider gelooft in de groeimogelijkheden van de jongere en aanvaardt de jongere zoals hij is*

De begeleider gelooft in de (groei)mogelijkheden van de jongere. Hij heeft vertrouwen in zijn proces. Dit gaat uit van de overtuiging en het geloof dat iedereen en elk systeem kan groeien, ook binnen beperkte mogelijkheden en binnen ieders eigen geschiedenis.

De begeleider vertrekt vanuit de krachten en de mogelijkheden van de jongere en zijn omgeving. Hij probeert deze krachten aan te spreken en te verhogen (empowerment). Op die manier is verandering mogelijk, kan het vertrouwen in zichzelf groeien en verhoogt de zelfstandigheid.

Niet het eindresultaat op zich maar het groeiproces is belangrijk. Voor sommige jongeren betekent dit dat er een minimale vooruitgang geboekt wordt of dat een terugval zoveel mogelijk voorkomen wordt. Het is eigen aan adolescenten en jongvolwassenen dat dit alles met vallen en opstaan gebeurt.

De begeleider gelooft niet alleen in de mogelijkheden van de jongeren maar aanvaardt hem ook zoals hij is. Hij vertrekt vanuit de jongere zoals hij hier en nu is en niet vanuit hoe hij op dit moment 'zou moeten zijn'. Dit betekent dat hij rekening houdt met 'belemmeringen' die er bij de jongere zijn, met problemen en beperkingen die hij in zich meedraagt en die zijn functioneren beïnvloeden.

De jongere aanvaarden zoals hij is betekent echter niet dat elk gedrag moet geaccepteerd worden. Het is belangrijk dat de begeleider een onderscheid maakt tussen het gedrag en de beleving van de jongere; tussen werkelijk doen en gevoelens, gedachten, fantasieën en wensen. De aanvaarding heeft betrekking op de beleving van de jongere. De begeleider kan begrijpen van waaruit de gedragingen komen maar dient ze toch te begrenzen.

3.4.3.2.2 *Echtheid; authenticiteit*

De begeleider is zijn eigen werkinstrument. De begeleider is authentiek aanwezig. Zijn gedrag en zijn uitingen zijn in overeenstemming met wat hij innerlijk denkt en voelt. Dit houdt in dat hij congruent is. Hij is goed in contact met zichzelf en hij is transparant: hij drukt uit wat er in hem leeft in de mate dat dit bevorderend is voor het proces van de jongere.

Het betekent niet dat de begeleider enkel de zogenaamde 'positieve' gevoelens uit. Ook het tonen van 'negatieve' gevoelens kan immers een krachtig effect hebben. Bijvoorbeeld: een jongere stelt bepaald gedrag waardoor de begeleider kwaad wordt. De begeleider is echt/authentiek en laat die kwaadheid die wordt opgeroepen op een gepaste manier ook zien aan de jongere. Hierdoor kan het bvb. voor de jongere duidelijk worden dat hij met zijn gedrag bepaalde emoties oproept, hij kan misschien ditzelfde patroon herkennen in zijn contacten met anderen enz.

Om professioneel te werken is het belangrijk dat de begeleider bij zichzelf bekijkt of zijn gevoelens inderdaad opgeroepen worden door dit gedrag en of ze in verhouding staan met wat er gebeurd is. Hij checkt hier of hij bijvoorbeeld niet extra kwaad is omdat hij net zelf een moeilijke dag heeft gehad. Daartoe dient de begeleider open te staan voor wat er bij hemzelf gebeurt en zicht te hebben op zijn eigen functioneren, zijn eigen waarden en normen. Een goed teamfunctioneren, jongerenbesprekingen en supervisie en intervisie dragen bij tot het stimuleren van het reflectievermogen van de begeleider.

De professionele relatie is open en betrokken. Het is echter een begrensde betrokkenheid: de begeleider geeft eigen en maatschappelijke (cfr. infra) grenzen aan en is op die manier tevens een rolmodel voor de jongere. Het onderkennen van eigen grenzen is binnen onze hulpverlening niet zo evident. Sinds enkele jaren wordt er extra aandacht besteed aan het bewust worden/zijn van eigen waarden en normen, de eigen mogelijkheden en grenzen en de grenzen van de werkvorm. Dit gebeurt zowel via een permanente alertheid voor dit thema binnen het team alsook via gerichte acties vanuit de werkgroep zorgen. Deze laatste houdt zich specifiek bezig met de thema's stresspreventie, secundaire traumatisering, teamsplitting en burnout.

3.4.3.2.3 *Empathie*

De begeleider heeft zijn eigen referentiekader, zijn eigen manier van in het leven staan en kijken naar de realiteit. Deze kijk wordt mee bepaald door zijn voorgeschiedenis, zijn eigen waarden en normen, de ervaringen en belevingen die hij heeft of gehad heeft. Empathisch werken betekent het eigen kader loslaten en meekijken vanuit het referentiekader van de jongere. De begeleider probeert zich in te leven in hoe het voor de jongere is, welke zijn belevingswereld is. Hij vertrekt vanuit deze empathie om de jongere te begrijpen en om de hulpverlening richting te geven. Hij stemt zich af op de jongere.

De begeleider leeft zich niet alleen in, maar probeert zijn aanvoelen ook woorden te geven. Dit kan bij de jongere verschillende effecten hebben, gaande van zich gesteund en begrepen voelen tot verdiepende effecten, tot meer voeling krijgen met wat in hem/haar leeft.

Het eigen referentiekader loslaten is niet altijd even gemakkelijk. Zich inleven in de belevingswereld van iemand anders, kijken naar andere waarden en normen roept soms protest op of kan gevoelens van onmacht en uitzichtloosheid oproepen bij de begeleider. Het inhoudelijk bespreken hiervan en het bewaken van de eigen grenzen kan aan bod komen in de team- en jongerenbesprekingen of in het overleg met collega's, met de tweede persoon of met de inhoudelijk verantwoordelijke.

3.4.3.2.4 *Emancipatorisch*

De begeleiding is emancipatorisch. Ze is er op gericht het zelfstandig wonen van de jongere in de maatschappij mogelijk te maken. In de begeleiding hebben we specifiek aandacht voor de eigen krachten en mogelijkheden van de jongeren en hun omgeving. Er wordt steeds bekeken welke aspecten van het zelfstandig wonen de jongeren zelf of mits beperkte ondersteuning kunnen opnemen. Daarnaast wordt bekeken welke domeinen een intensere ondersteuning nodig hebben en op welke manier die geboden kan worden. We streven ernaar de zelfredzaamheid van de jongeren te bevorderen zodat zij op eigen kracht of mits ondersteuning verder kunnen.

Het emancipatorisch werken start reeds van bij de intake. Op dat moment wordt, rekening houdend met de mogelijkheden van de jongere, het hulpverleningsaanbod geformuleerd en wordt hem gevraagd mee te denken over de doelen en de wijze van begeleiden. Dit wordt naderhand verder geconcretiseerd met de jongere.

De begeleider gaat niets in de plaats van de jongere doen maar stimuleert hem om zoveel mogelijk zelf zijn problemen aan te pakken. Hij begeleidt hem in zijn keuzeprocessen. Hij helpt hem om de nodige informatie te vinden, stimuleert hem in zijn denken, zijn voelen, probeert vastgelopen processen terug op gang te krijgen maar laat de verantwoordelijkheid bij de jongere. Op die manier vergroot het probleemoplossend vermogen van de jongere en wordt de zelfredzaamheid zoveel mogelijk bevorderd.

De manier waarop het emancipatorisch werken concreet vorm krijgt, verschilt per jongere maar kan ook in de loop van de begeleiding veranderen. De hulpvraag van de jongere wordt hierbij continu verkend (continue vraagverheldering).

We vinden het belangrijk dat jongeren zicht krijgen op alle informatie die vanuit Amber doorgegeven wordt aan anderen. De verslagen worden uitdrukkelijk met de jongere besproken. Daarnaast wordt de jongere expliciet bevraagd over hoe hij zelf kijkt naar zijn eigen functioneren en naar het verloop van de begeleiding. Dit wordt eveneens mee opgenomen in de verslaggeving.

3.4.3.3 *Overzicht van de methodieken*

Het is belangrijk dat de begeleider een klimaat schept waarin de vaardigheden van de jongere worden aangesproken. Mogelijkheden en vaardigheden zijn immers geen vaststaande gegevens, maar kunnen veranderen en zich ontwikkelen. Via aan de jongere aangepaste methodieken en creatief materiaal worden communicatieve, emotionele, sociale, pedagogische en huishoudelijke vaardigheden aangeleerd en geoefend. Het gaat hierbij niet om onafhankelijke trainingspakketten maar om het flexibel inbrengen van trainingsmomenten in functie van de noden van de jongere. Om in te grijpen in de omgeving van de jongere en ervoor te zorgen dat die nieuwe kansen biedt, dient de begeleider creatief te zijn. Hij kan immers kiezen uit een veelheid aan begeleidingsmethodieken, gaande van gesprekken tot samen met de jongere dingen doen. Voor deze methodieken baseren we ons op een aanbod vanuit verschillende theoretische invalshoeken. Deze mogelijkheden zijn verworven in de basisopleiding, specialisatie, vorming en bijscholing en worden via ervaring verder uitgediept en toegepast.

Hieronder geven we een overzicht van gebruikte methodieken (we streven hierbij geen volledigheid na) :

- samen dingen doen
- informatie geven
- (empathisch) luisteren
- opvolgen
- ondersteunen
- confronteren
- reflecteren
- spiegelen
- bemiddelen

- differentiëren
- stimuleren
- motiveren
- werkbare relatie opbouwen
- proces volgen en mee zoeken wat jongere wil
- voorbeeldfunctie
- leersituaties aanbieden
- praten
- handelen
- containen
- ruimte bieden
- contextverbreding
- binnenbrengen van maatschappelijke perspectieven, waarden en normen
- humor
- erkenning geven voor onrecht en verdiensten
- meerszijdige partijdigheid
- zoeken naar hulpbronnen
- samen plannen
- volgen/sturen, structureren
- praktische hulp, tips, advies
- doorverwijzen
- coördineren van hulpverlening
- erkenning bieden voor inzet
- invloedsbesef verhogen
- respecteren van tempo van jongere
- observeren
- problemen analyseren/verhelderen/ mee helpen oplossen

3.4.4 Pedagogisch kader

Om het begeleidingsproces werkbaar te maken proberen we het te ordenen aan de hand van dit 'pedagogisch kader'. Dit kader biedt een overzicht van de elementen die wij essentieel achten binnen een begeleiding, het betreft de rechtstreeks bij de begeleiding betrokken hulpverleners en de begeleidingsdomeinen die wij voorop stellen in onze begeleidingen. De opsplitsing in begeleidingsdomeinen helpt de begeleider en het team om in de begeleidingen te zorgen dat een aantal belangrijke aspecten van het alleen wonen niet uit het oog verloren worden. Deze opsplitsing in begeleidingsdomeinen is relatief en vervangbaar, maar is op dit moment een weerspiegeling van hetgeen wij belangrijk vinden in een begeleiding. Het zorgt bovendien voor eenvormigheid binnen verslaggevingen en evolutiebesprekingen waarbij de begeleidingsdomeinen als stramien gebruikt worden.

3.4.4.1 *Rechtstreeks betrokken hulpverleners*

3.4.4.1.1 *Begeleider*

De bzuw-begeleiding is een individuele begeleiding. Elke jongere heeft een vaste begeleider. Hij is de spilfiguur in de aangeboden hulpverlening. In ons hulpverleningsproces is het belangrijk te werken met een vaste begeleider per jongere. Dankzij deze continuïteit weet de jongere bij wie hij terecht kan en kan een begeleidingsrelatie opgebouwd worden. De begeleider houdt de begeleidingslijn vast en heeft een totaaloverzicht van de situatie.

Het belang van een vaste begeleider voor derden bestaat erin dat hij voor hen het centraal aanspreekpunt is (voor ouders, consultants, school- en opleidingsinstanties, hulpverleners...). Hij organiseert (meestal) de rondetafelgesprekken.

3.4.4.1.2 *Tweede persoon*

Naast de begeleider kan elke jongere ook beroep doen op zijn '2de persoon'.

Dit is een tweede begeleider die de begeleiding van op afstand opvolgt. Hij heeft op specifieke momenten contact met de jongere: bij de start (eerste gesprek met jongere/consulent), bij bespreking van verslaggeving (handelingsplan/ begeleidingsovereenkomst, evolutie- en eindverslagen), bij evolutiebesprekingen en bij contacten met derden. Daarnaast is deze persoon het eerste aanspreekpunt voor de jongere wanneer hij bij zijn begeleider niet terecht kan (vb. afwezigheid, klachten enz).

Ook op andere momenten kan het zinvol zijn beroep te doen op de tweede persoon voor deelname aan een begeleidingsgesprek wanneer dit in functie staat van het begeleidingsproces. De eindverantwoordelijkheid ligt echter bij de begeleider.

De 2de persoon volgt ook op meta-niveau de begeleiding mee op. Doordat hij niet in de begeleiding staat, houdt hij een ander zicht op de begeleiding en het begeleidingsproces en kan hij de begeleider op een specifieke manier mee ondersteunen (mee grenzen bewaken, begeleidingslijn vasthouden, reflecteren over begeleidingshoudingen edm). De tweede persoon is het eerste aanspreekpunt voor de begeleider, hij volgt ook de verslaggeving op of verwoordt indien nodig dienststandpunten.

3.4.4.2 *Begeleidingsdomeinen*

Het hulpverleningsaanbod van BZW is integraal. Alle domeinen die een invloed hebben op het zelfstandig wonen of die het functioneren van de jongere belemmeren, kunnen in de begeleiding aan bod komen: ofwel door dit domein zelf samen met de jongere op te nemen ofwel door samen te zoeken naar gespecialiseerde hulp. De domeinen zijn onderling verweven met elkaar. Het ene domein staat niet los van het andere. Bvb. Wanneer iemand een verslavingsprobleem heeft (cfr. domein vrije tijd-drugs), zal dit ook op andere domeinen een rol spelen. In de begeleiding worden de domeinen dan ook niet kunstmatig losgekoppeld van elkaar. Ook de functies begeleiding, training en behandeling worden niet als aparte pakketten aangeboden maar worden flexibel ingebracht in functie van de noden van de jongere.

De volgende domeinen kunnen worden onderscheiden:

3.4.4.2.1 *Huisvesting*

Bij de start van de begeleiding wordt er samen met de jongere gezocht naar een gepaste en betaalbare woonst. Het huurcontract wordt samen overlopen en indien wenselijk ondersteunen of bemiddelen we samen met de jongere bij de huisbaas. Allerlei vragen op het gebied van huisvesting kunnen aan bod komen: bvb. aanvraag van eerste huur en waarborg, manier van betalen; vragen i.v.m. rechten en plichten van de (ver)huurder enz. Ook praktische zaken, zoals de inrichting van de woonst, het zoeken naar huisraad, meubelen e.d.m. worden met de jongere opgenomen. Jongeren die BZW starten, kunnen bovendien een 'startpakket' ontvangen vanuit onze dienst. Dit pakket bevat een aantal basiszaken die jongeren nodig hebben bij het alleen gaan wonen, zoals kookgerief, onderhouds- en verzorgingsproducten enz.

Daarnaast bekijken we met de jongere hoe het voor hem of haar is om daar te wonen. We streven stabiliteit in de woonsituatie na.

3.4.4.2 Financies

Op financieel vlak staat het verwerven en beheren van het inkomen centraal. Minderjarigen die over onvoldoende inkomsten beschikken, krijgen een verblijfssubsidie via BJB. Meerderjarigen zonder inkomen vragen een leefloon aan bij het O.C.M.W. In de begeleiding wordt samen met de jongere bekeken welke stappen de jongere hierbij kan zetten en op welke manier dit kan gebeuren. Ook bij jongeren met een inkomen wordt bekeken hoe de budgetbegeleiding vorm kan krijgen.

De jongere stelt samen met zijn/haar begeleider een budgetplan op. Dit is het vertrekpunt voor de budgetbegeleiding. Naargelang de noden en mogelijkheden van de jongere kan de inhoud bestaan uit:

- het verdelen van het budget over de verschillende uitgavenposten en dit op een realistische manier.
- Het leren plannen van uitgaven over een steeds langere periode (aanvankelijk 1 of 2 keer per week leefgeld nadien tweewekelijks...)
- Het leren omgaan met de grenzen van het budget en de hierbij horende frustraties
- ...

3.4.4.3 Administratie

Een vaak terugkerende vraag bij jongeren is 'hulp bij administratie'. We denken hierbij aan adreswijzigingen, het in orde brengen/houden van kinderbijslag, ziekenfonds, werkloosheids- of andere uitkeringen, specifieke administratie bij niet-begeleide minderjarigen enz. De begeleiding op dit vlak gebeurt op verschillende manieren: informatie geven, hulp bieden bij het invullen van papieren, meegaan naar diverse diensten en instanties, de gesprekken met jongere voorbereiden, hem helpen zijn vragen op een rijtje te zetten, eventueel bemiddelen of als rolmodel of tolk optreden enz. Het doel is om de jongere een aantal vaardigheden aan te leren en hem/haar te stimuleren zoveel mogelijk zaken zelfstandig op te nemen.

3.4.4.4 Huishouden

Bij het alleen wonen is instaan voor het eigen huishouden een standaarddomein. Per jongere wordt bekeken welke vragen/noden hij/zij heeft op huishoudelijk vlak. We denken hierbij aan gezondheid, voeding, huishoudelijke vaardigheden zoals wassen, koken, strijken, schoonmaken enz. Ook hier verschilt het aanbod van jongere tot jongere. Sommige jongeren beschikken al over heel wat huishoudelijke vaardigheden (vb. omdat ze reeds TCK gevolgd hebben of omdat ze thuis huishoudelijke taken opnamen) terwijl anderen van nul beginnen.

Om voor het eigen huishouden in te staan, is het nodig dat de jongere over deze praktische vaardigheden beschikt. Toch is dit niet voldoende. Soms is het niet goed lopen of het verwaarlozen van het huishouden een gevolg van andere onderliggende problemen. Het welbevinden van de jongere weerspiegelt zich op huishoudelijk vlak. In dat geval is het huishouden een barometer en kan de begeleider deze als ingangspoort gebruiken om onderliggende problemen aan te kaarten.

3.4.4.5 Dagbesteding

Een zinvolle dagbesteding of het zoeken hiernaar is een belangrijk domein in de begeleiding.

- Bij schoolgaande jongeren kan de begeleiding zich richten op: de keuze van onderwijs, het bevorderen van een positieve relatie tussen jongere en school, overleg met leerkrachten, CLB-medewerkers, leertrajectbegeleiders, studiebegeleiding,... en zeker niet onbelangrijk het omgaan met spijbelen.

Waar het schoolse moeilijk loopt, zoeken we eventueel samen met andere organisaties die zich hierin specialiseren naar een oplossing. Indien zij een jongere opnemen in hun project, wordt dit vanuit de BZW begeleiding mee opgevolgd en is er regelmatig overleg met deze dienst.

Dit geldt ook voor jongeren in het deeltijds onderwijs.

- Begeleiding op vlak van werk betekent o.a.: het zoeken naar (en houden van) werk, het leren solliciteren, het werken rond arbeidsattitude enz.

3.4.4.2.6 *Vrije tijd en sociale contacten*

-Vrije tijd: Een mogelijke hulpvraag hierbij is de invulling van de vrije tijd en het tegengaan van verveling. bvb. zoeken naar hobby's. Daarnaast denken we bij vrije tijd ook aan het vermijden van en omgaan met de gevolgen van maatschappelijk probleemgedrag: drug- en alcoholgebruik, andere vormen van verslaving, vandalisme, agressie tegen personen, diefstal enz. maar ook de herstelgerichte afhandeling van delicten waarbij jongeren betrokken zijn.

De begeleider gaat in principe niets in de plaats van de jongere doen maar werkt ondersteunend, stimulerend, confronterend. De begeleidingsdoelen worden afgestemd op zowel de noden, als op de mogelijkheden en het ontwikkelingstempo van de jongere. We vinden het echter essentieel dat de jongere de verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven kan opnemen. Dit betekent ook dat de begeleider de jongere op een aantal zaken kan wijzen, maar dat hij hem niet kan behoeden voor de maatschappelijke gevolgen van zijn gedrag.

- Sociale contacten: Op het vlak van sociale contacten zijn de begeleidingsvragen heel uiteenlopend: Welke zijn de belangrijkste steunfiguren voor de jongere? Hoe ziet het sociaal netwerk eruit? Hoe is de band met de ouders? Welke betekenis hebben zij voor de jongere? Hoe verlopen de contacten met anderen? Waar loopt het moeilijk? Welke conflicten zijn er? Hoe kan je ermee omgaan enz.

3.4.4.2.7 *Emotionele begeleiding*

Binnen de emotionele begeleiding komen allerlei thema's i.v.m. het emotioneel welbevinden van de jongere aan bod. Dit kan gaan over belevingen die betrekking hebben tot het heden, het verleden of de toekomst. Ook de zwaarte van de thema's varieert enorm: van ervaringen rond dagdagelijkse gebeurtenissen tot de verwerking van zware problemen.

Thema's die bij veel jongeren aan bod komen zijn:

- aandacht voor positieve identiteitsaspecten;
- verwerking van verleden;
- moeilijke aspecten van het alleenwonen (eenzaamheid, verveling, angst);
- leren omgaan met gevoelens van frustratie, kwaadheid, depressieve gevoelens enz;
- omgaan met anderen (cfr. sociale contacten).

De begeleider ondersteunt de jongere hierbij in zijn proces en heeft respect voor de eigenheid en het tempo van de jongere. Hij laat de verantwoordelijkheid bij de jongere. Hij doet niets in zijn plaats, maar gaat samen met de jongere op weg en stemt zijn handelen af op wat de jongere nodig heeft.

De begeleider werkt samen met andere hulpverleners en verwijst de jongere door indien dit wenselijk is.

3.4.5 **Concreet verloop van een begeleiding**

3.4.5.1 *Fasering*

3.4.5.1.1 *Aanmelding van een jongere*

De aanmelding van jongeren gebeurt meestal door de consulent van het CBJ of de JRB. Wanneer een andere hulpverlener de jongere aanmeldt, wordt gevraagd dat de betrokken consulent een bevestiging geeft van de aanmelding. Bij de aanmelding wordt nagegaan of de noodzakelijke

voorwaarden om een begeleiding te kunnen starten aanwezig zijn: is er een dossier bij CBJ of JRB, gaat de jongere binnen onze regio wonen (bestuurlijk arrondissement Leuven), is de jongere jonger dan 18 jaar, of is er voor een jongere van 18 jaar of ouder een dossier binnen Bijzondere Jeugdzorg dat intussen niet langer dan 6 maand is gesloten.

Uiteraard gaat het om jongeren van wie wordt ingeschat dat ze baat hebben bij deze vorm van hulpverlening binnen het geheel van hun problematiek en is er een akkoord van CBJ of JRB.

Bij elke aanmelding worden de basisgegevens genoteerd op een aanmeldingsformulier. Deze formulieren worden bewaard in een map. De aangemelde jongeren worden chronologisch genoteerd op de wachtlijst.

3.4.5.1.2 Opstarten van een begeleiding

Wanneer een plaats voor BZW gaat vrijkomen, wordt de wachtlijst in chronologische volgorde gecheckt. Er wordt bekeken of de aanvraag nog geldt. Aan de hand daarvan wordt bepaald welk dossier kan worden opgestart. Er wordt een eerste afspraak gemaakt met de jongere en de consulent (en eventueel andere betrokkenen) waarin hulpverleningsgeschiedenis en doelstellingen van de begeleiding worden besproken. Hieraan gaat vaak nog een kennismakingsgesprek aan vooraf. In het **kennismakingsgesprek** geven we informatie over de werking van begeleid zelfstandig wonen. De vragen, verwachtingen en bedenkingen van de jongere en het hulpaanbod van de dienst wordt besproken. Op die manier wordt het duidelijker of de vraag naar BZW aangewezen blijft. Voor sommige jongeren helpt deze informatie om een keuze te maken over de werkvorm die ze nodig hebben. Daarnaast merken wij ook dat het voor een aantal jongeren moeilijk is om tijdens een intakegesprek, waarbij zoveel verschillende mensen aanwezig zijn, hun mening naar voren te brengen. Een apart gesprek vooraf met de begeleider verlaagt de drempel. Het kennismakingsgesprek heeft meestal plaats op Amber.

In het **intakegesprek** exploreert de vaste begeleider samen met de jongere, de consulent en de tweede persoon (eventueel samen met nog andere betrokkenen) de hulpvraag van de jongere. Ook de opdracht van de verwijzer en de (hulpverlenings)geschiedenis van de jongere komen aan bod. Reeds vanaf de intakefase wordt aan de jongere gevraagd om mee te denken over de doelen en de wijze van begeleiden. Er wordt tevens bekeken of en op welke manier de ouders (of andere belangrijke steunfiguren) verder betrokken worden in de begeleiding.

Tijdens de eerste begeleidingsfase worden aan de jongere enkele papieren meegegeven:

- De (vernieuwde) bzu-brochure
- Informatie over 'Wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer'
- Informatie over de 'Jolijn'
- Informatie over de klachtenprocedure
- Info over decreet rechtspositie minderjarige
- budgetplan
- Adres en telefoonnummer van Amber, namen en permanentie van begeleider en tweede persoon

De begeleiding is intensief. De frequentie en de duur van de begeleidingscontacten kunnen variëren, afhankelijk van de noden en de evolutie van de jongere, maar er is normalerwijze minstens één contact per week. In de opstartperiode is dit vaak iets frequenter o.w.v. allerlei praktische zaken die dienen opgenomen te worden.

Een begeleiding wordt goedgekeurd voor de periode tot de 18de verjaardag wanneer de jongere 17 jaar is en voor zes maanden (telkens te verlengen met zes maanden) vanaf de leeftijd van 18.

3.4.5.1.3 *De begeleiding*

M.b.t. de begeleiding zelf willen we het in dit stuk vooral hebben over de verdere fasering van de begeleiding en de verslaggeving. Hoe de begeleiding concreet wordt ingevuld (begeleidingsdomeinen) en welke begeleidingshoudingen en methodieken gebruikt worden en welke missie en doelstellingen vanuit de hele organisatie hierbij belangrijk zijn, werd reeds uitgelegd in voorgaande punten.

De eerste weken van de begeleiding worden gebruikt als kennismakingsperiode. Het opbouwen van een werkbare relatie staat centraal. De inhoud van de begeleiding wordt gezamenlijk bepaald en via de verschillende soorten verslaggeving weergegeven. De inhoud van het **kennismakingsgesprek** wordt kort weergegeven en bewaard in de map 'eerste gesprekken'. Na de intake geeft de begeleider weer hoe het intakegesprek verlopen is, welke verwachtingen er vanuit de verschillende partijen (consulent, jongere, ouders of andere betrokkenen) naar voren zijn gekomen, welke indrukken en bedenkingen er zijn enz.

De neerslag hiervan wordt bewaard in het dossier en vormt de eerste aanzet voor het handelingsplan en de begeleidingsovereenkomst.

Zes weken na de startdatum maakt de begeleider een **handelingsplan** en een **begeleidingsovereenkomst**. In het handelingsplan worden de voorgeschiedenis van de jongere, de begeleidingsdoelstellingen en de begeleidingsmethodieken besproken. De verwachtingen en hulpvragen/noden van de jongere worden duidelijker tijdens de begeleidingscontacten. De consulent geeft zijn doelstellingen weer in het hulpverleningsprogramma. De verwachtingen van de ouders komen vooral naar voren in het intakegesprek of in een apart oudergesprek. Deze kunnen erg verschillen met die van de jongere.

Op basis van deze gesprekken en het hulpverleningsprogramma distilleert de begeleider, in overleg met de jongere, de doelstellingen voor de begeleiding.

In de begeleidingsovereenkomst wordt per domein concreet vorm en inhoud gegeven aan de begeleidingsdoelstellingen en methodieken (zie begeleidingsdomeinen).

Om de zes maanden na de startdatum wordt een **evolutieverslag** gemaakt, gekoppeld aan een **evolutiebespreking** met de jongere. De consulent van de jongere wordt eveneens uitgenodigd op de evolutiebespreking.

In het evolutieverslag wordt een beeld gegeven van het alleen wonen van de jongere, uitgaande van de verschillende domeinen waarop wordt gewerkt. Tevens worden de werkpunten belicht en bijgestuurd. De evolutie die de jongere op bepaalde vlakken heeft gemaakt, wordt geschetst. Ook de begeleidingsrelatie wordt geëvalueerd. Bijsturing van de begeleiding gebeurt echter niet alleen n.a.v. een evolutiebespreking. Het gebeurt permanent en op verschillende manieren: op basis van de begeleidingscontacten met de jongere en zijn omgeving (wekelijkse huisbezoeken of evaluatiemomenten), de jongerenbesprekingen op het team of na overleg met de tweede persoon, de inhoudelijk verantwoordelijke of de consulent.

De verslagen zijn een werkinstrument op zich. Het verloop van de begeleiding neerschrijven, zet de begeleider aan om meer stil te staan bij de begeleiding. Daarnaast gebruikt de begeleider de verslagen in zijn gesprekken met de jongere. Door ze te overlopen, wordt ieders kijk opnieuw benoemd en samengevat en vormt het soms nieuwe gespreksstof.

De verslagen worden opgestuurd naar de consulent maar worden ook vanuit emancipatorisch standpunt steeds op voorhand met de jongere besproken en doorgenomen. We vinden het belangrijk dat de jongere zicht blijft houden op de informatie die vanuit Amber wordt doorgegeven aan anderen.

3.4.5.1.4 *Afbouwen van een begeleiding*

In overleg met de jongere en de consulent kan worden beslist dat de begeleiding mag afgesloten worden.

De begeleiding is dan niet langer zinvol:

- omdat de jongere op verschillende domeinen een positieve evolutie heeft doorgemaakt en er wordt ingeschat dat de begeleiding overbodig wordt

- omdat het engagement van de jongere té beperkt is om zinnig de begeleiding te kunnen verderzetten.
- Omdat een ander hulpverleningsaanbod meer aangewezen is
- Omdat de grenzen van het bzw-aanbod bereikt zijn
- Omdat de grenzen van de begeleider bereikt zijn (in dat geval wordt een begeleiderswissel overwogen)
- omdat de consulent geen verlenging van de begeleiding voorziet
-

In de afbouwfase wordt samen met de jongere bekeken welke ondersteuning in de toekomst nog nodig is en hoe dit gerealiseerd kan worden. In deze fase wordt het aantal contacten doorgaans ook afgebouwd.

Bij het aflopen van de begeleiding wordt een **eindverslag** gemaakt. Ook hier wordt per begeleidingsdomein bekeken hoe de begeleiding is verlopen. Daarnaast worden ook specifieke afspraken i.v.m. de beëindiging van de begeleiding weergegeven. De inhoud van het eindverslag wordt tijdens de laatste evolutiebespreking overlopen.

Bij het afsluiten van de begeleiding bekijkt de jongere met de begeleider of en welke ondersteuning er nog nodig is (binnen of buiten de hulpverlening). De begeleider kan, rekening houdend met de noden van de jongere en in overleg met de jongere, bekijken hoe en welke relevante informatie doorgeven wordt aan andere diensten, hulpverleners, vrijetijdsorganisaties,... Eventueel kan de begeleider samen met de jongere het eerste contact leggen.

3.4.5.1.5 *Nazorg*

Nadat de begeleiding is afgesloten, kan de jongere nog contact opnemen met de begeleider. Er kan dan uitzonderlijk nog een afspraak gemaakt worden. Soms gebeurt het ook dat een jongere spontaan terug contact opneemt om te laten horen hoe het met hem/haar gaat.

3.4.5.2 *Dossier van een jongere*

Alle gegevens met betrekking tot de jongere worden geklasseerd in een speciaal voor de jongere voorziene map. De dossiers verlaten de dienst niet. Buiten de werkuren moeten de dossiers achter slot worden bewaard.

In het dossier wordt verzameld:

- beschikking of plaatsingsattest
- hulpverleningsprogramma van de consulent
- intakeverslag
- overzichtsblad met gegevens van de jongere voor de inspectie
- activiteitenoverzicht
- handelingsplan/begeleidingsovereenkomst
- evolutieverslagen
- notities huisbezoeken/contacten met derden
- andere (bv financiële gegevens, info i.v.m. kinderbijslag, ziekenkas enz...)

3.4.5.3 *Jongerenbespreking*

Bedoeling van een jongerenbespreking is het zo ruim mogelijk in kaart brengen van alle achtergrondinformatie van de jongere die ons kan helpen om (het gedrag van) de jongere beter te begrijpen en hypothesen en doelstellingen te formuleren voor de begeleiding. We doen dit a.h.v. een vast stramien gebaseerd op de vier dimensies van het contextuele denken. Het familiale netwerk wordt weergegeven in een **genogram** met drie generaties, aangevuld met belangrijke elementen uit de context in een zgn. '**ecogram**'. Soms wordt ook gebruik gemaakt van ander materiaal zoals duplo-

popjes. Belangrijke gebeurtenissen (dimensie 1) worden chronologisch in beeld gebracht op een **levenslijn**, indien relevant kan er ook een aparte chronologische lijn met het schools verleden worden gemaakt. Alle andere informatie wordt vervolgens uitgeschreven op drie flaps (de drie andere dimensies).

De begeleider bereidt voorgaande schriftelijk voor, eventueel met steun van de tweede persoon, en licht dit toe op de jongerenbespreking.

Het team bevraagt, legt verbanden, doet suggesties, stuurt bij, brengt nieuwe inzichten aan m.b.t. bepaalde thema 's en de eigen begeleidingshouding ... en probeert zodoende de begeleiding te verdiepen en nieuwe impulsen te geven, én de begeleider te ondersteunen in zijn werk.

De begeleider kan natuurlijk ook eigen verwachtingen/doelstellingen omtrent de bespreking aangeven.

De volgorde van jongerenbesprekingen is chronologisch. We kiezen er niet voor om systematisch de jongere te kiezen waarmee de begeleider binnen de begeleiding de meeste moeilijkheden ondervindt. Het is evenzeer zinvol om ook het begeleidingsproces van een jongere bij wie de begeleiding goed loopt of lijkt te lopen, te belichten. Uitzonderlijk kan er wel gewisseld worden.

3.4.5.4 Samenwerking met derden

Elke jongere is ingebed in een context (relationeel, maatschappelijk). Binnen de begeleiding werken we dan ook niet geïsoleerd maar proberen we samen te werken met de verschillende partijen die betrokken zijn.

Voor elke jongere betekent dit doorgaans een samenwerking met :

- consulenten
- ouders, andere familieleden, pleeggezinnen enz.
- andere belangrijke steunfiguren

Afhankelijk van de begeleidingsdomeinen waarop we werken is er een samenwerking mogelijk met meerdere partners. Hieronder geven we een aantal veel voorkomende samenwerkingspartners zonder de bedoeling volledig te zijn. De personen die hier vernoemd worden, zijn degenen waarmee (intensief) kan samengewerkt worden.

Op vlak van dagbesteding:

- school: *leerlingbegeleiders, leerkrachten en directie;
 - * CLB-medewerkers
 - * leertrajectbegeleiders
 - * vormingswerkers (cfr. deeltijds onderwijs)
 - * trajectbegeleiders
 - * begeleiders vanuit alternatieve dagbesteding (cfr. Koïenoor)
 - * netwerk leerrecht
 - * nieuwe projecten
- werk: * begeleiders vanuit de dienst arbeidsbemiddeling
 - * VDAB en RVA

Op financieel vlak:

- maatschappelijk werk(st)ers van O.C.M.W.
- de bank

Op administratief vlak:

- samenwerking met stedelijke diensten (vb. bevolkingsdienst voor inschrijving jongeren)
- kinderbijslagfondsen
- mutualiteiten

Op vlak van huisvesting:

- huisvestingsmaatschappij
- huurdersbond
- individuele huisbazen

Op vlak van gezondheid:

- betrokken artsen, verpleegkundigen
- begeleiders rond alcohol- en druggebruik (begeleiders van MSOC (vb. 't Veerhuis in Leuven), DGGZ...)

Op emotioneel vlak:

- hulpverleners uit residentiële settings (vb. psychiatrie), ambulante settings (vb. DGGZ) of semi-ambulante settings (vb. dagtherapie)
- hulpverleners die het gezin van herkomst begeleiden
- privétherapeuten
- begeleiders van alternatieve straffen
- enz.

3.5 Inhoudelijke reflectie van het team

3.5.1 Dagbesteding van bzw-jongeren en hun schoolloopbaan

De dagbesteding van adolescente jongeren is een belangrijk thema, zodat het voor de hand ligt dat dit domein veel gescoord wordt. Naast het stimuleren van het opnemen en/of volhouden van een leuke vrijetijdsbesteding, is het evident dat 'school' in de ruime betekenis een thema is in bijna alle begeleidingen (21). De meeste jongeren vallen bij de start van de begeleiding immers nog onder de leerplicht. Het kan in gesprekken gaan over examenstress en faalangst, demotivatie voor school, spijbelen, te laat komen, (her)oriëntatie van onderwijsrichting, uitzoeken van alternatieven voor 'gewoon' onderwijs,...

Toch lijkt het ons belangrijk om een genuanceerd beeld te geven over de school(moeilijkheden) van de jongeren op bzw. Het is nl. een foutieve veronderstelling dat "dé bzw-jongere" (als die al bestaat) bij voorbaat problemen heeft op vlak van school.

Bij de start van hun bzw-begeleiding zijn twee jongeren reeds in het bezit van het diploma secundair onderwijs. Zeventien jongeren zijn bij de start nog bezig met één of andere opleiding: 7 gaan voltijds naar school, 7 volgen deeltijdsonderwijs of zijn op leercontract, 2 volgen hoger onderwijs en 1 jongere heeft een alternatieve dagbesteding via 'Netwerk Leerrecht'.

Van de 23 jongeren die in 2008 hun bzw-begeleiding afronden, zijn 14 jongeren nog student of deeltijds student. Sommige jongeren zijn moeilijk te motiveren voor school maar kunnen via begeleidingsgesprekken en samenwerking met school/CLB nog minimaal aanknopen. Andere jongeren putten dan weer net kracht uit het begeleid zelfstandig wonen om hun studies vol te houden en hun kansen in de samenleving te verhogen. Bij een kleine minderheid verloopt het schoollopen problematisch en staan we soms zelf machteloos. Concreet zien we dat 4 van de 23 stoppers tot geen enkele dagbesteding kwamen. Bij twee jongeren is er sprake van een traumatisch verleden en psychiatrische problematiek, één jongere had een problematisch druggebruik. Een vierde jongere met veel talent en intellectuele mogelijkheden was bijna 18 jaar en kwam er eerlijk voor uit dat hij niets "nutteloos" meer wou doen. Als hij 18 was, zou hij werk vinden in de sector die hem interesseerde. En zo geschiedde, vernamen we achteraf!

Het gebeurt dat we op onbegrip stuiten van ouders/instanties omdat we er als begeleidingsdienst niet in lukken om bepaalde jongeren te 'verplichten' naar school te gaan. Daarom willen we deze problematiek even duiden in een bredere context, zowel vanuit de jongere als vanuit BZW als setting.

*Bij een aantal jongeren kent de schoolloopbaan reeds jaren een problematisch verloop o.w.v. verhuizingen, uithuisplaatsingen, niet of te laat onderkende leerstoornissen, negatieve beïnvloeding door leeftijdsgenoten, experimenteren met alcohol en drugs, negatief zelfbeeld en faalangst,...Het is niet gemakkelijk om als 17-jarige nog gemotiveerd te zijn met bvb het tweede secundair als hoogste

jaar dat werd uitgedaan. Sommige gasten spijbelen reeds van in de lagere school! Bovendien staan deze jongeren dicht bij hun meerderjarigheid en het einde van hun leerplicht. School beschouwen ze als zinloos en ze kijken er naar uit om te kunnen werken. Zolang ze echter geen 18 zijn, zien zij bvb. deeltijds werk en leercontract echter niet zozeer als een opleiding maar als "onderbetaald werk".

*Sommige jongeren hebben verschillende traumatische ervaringen achter de rug. Voor de ene jongere kan school een goede afleiding zijn en structuur bieden, andere jongeren hebben tijd nodig om hun verleden te verwerken en kunnen er de opdracht om naar school te gaan niet bij nemen. In ons team staan we nog steeds versteld van de complexe verhalen die jongeren ons brengen over hun nog jonge leven. In plaats van hen als "problematische leerling" te zien, vinden we het fairder om begrip en respect op te brengen voor hun moed om door te zetten, ook al kan school er (voorlopig nog) niet bij. Wij als volwassenen hebben toch ook de mogelijkheid van "tijdskrediet" als we voor onszelf of voor anderen willen zorgen? En bij een burnout vragen wij toch ook ziekenverlof aan de huisarts?

*Nog andere jongeren zijn wel gemotiveerd voor school, maar hebben hun handen vol om hun weg te vinden in het zelfstandig wonen. Ze moeten zichzelf opleggen om op tijd op te staan nadat ze misschien een slechte nacht achter de rug hadden doordat moeder opbelde om haar beklag te doen over vader.... 's Avonds kunnen ze hun voeten niet onder tafel schuiven om te eten want daar moeten ze zelf voor instaan. En misschien moet men na de schooluren nog naar het stadhuis om zijn domicilie te regelen of naar de wasserette om de was te doen. Of nog anderen proberen de opvoeding van een eigen kindje op jonge leeftijd te combineren met school, enz...

*Vanuit de setting "bzw" zien we ook onze eigen beperkingen. We leven niet dagelijks samen met de jongeren en kunnen daarom minder kort op de bal spelen. We kunnen hen niet op tijd naar bed sturen, of hen uit hun bed zetten als ze zich 's ochtends verslapen, we hebben geen sanctionerende/belonende middelen zoals bvb het intrekken van zakgeld omdat dit een basisinkomen is waarop de jongere recht heeft in het kader van begeleid wonen. En middelen als dwang, druk, dreiging,...hebben vaak een averechts effect op jongeren die zich al jaren vijandig opstellen tegen de volwassen samenleving.

Maar wat dan wel? Soms hebben we wel eens zin om een bepaalde jongere "een sjot onder zijn..." te geven, maar zou het helpen?

In de begeleiding proberen we in eerste instantie eerder verbindend te werken met jongeren, vertrouwen te herstellen dat vaak geschaad is, kleine stapjes te zoeken waartoe jongeren gemotiveerd kunnen worden, achter hun keuzes te staan i.p.v. louter achter hun veren te zitten....Vaak is school slechts één terrein dat moeilijk verloopt en een overstijgend signaal dat de jongere het niet goed stelt. Of soms zijn er naast de school terreinen waarop de jongere het wel goed doet en kunnen we daarin bevestiging geven. Een jongere die bvb verschillende 'als misdrijf omschreven feiten' achter de rug heeft, en hierdoor enkele keren geplaatst werd in een gemeenschapsinstelling, als die jongere op BZW er in slaagt om een jaar geen feiten meer te plegen en niet uit zijn kamer gezet te worden, lijkt ons dat een knappe prestatie, ook al loopt school misschien nog niet zoals wij dat ideaal zouden zien.

Gelukkig kunnen we voor een aantal jongeren ook een beroep doen op initiatieven die een alternatieve dagbesteding mogelijk maken, die meer op maat is van wat de jongere op dat moment wil en aankan. Maar soms vragen zelfs deze alternatieven te veel inspanning bovenop het zelfstandig wonen en andere zorgen waar jongeren mee kampen.

We geven toe, we weten het niet altijd en zijn zoekende. Ook in de 'werkgroep schooluitval' (zie samenwerkingsverbanden) zal dit thema binnenkort besproken worden omdat meerdere voorzieningen zich in deze problematiek herkennen.

Het is trouwens deze werkgroep schooluitval die het initiatief neemt om tweejaarlijks een 'Open Voorzieningsdag' te organiseren. Het voorbije jaar was Amber aanwezig met een infostandje. Naar aanleiding hiervan werd een 'FAQ'-blad gemaakt om onze werking aan scholen toe te lichten (zie bijlage).

3.5.2 Frequently Asked Questions van scholen

3.5.2.1 *Wat / voor wie is BZW?*

Begeleid Zelfstandig Wonen (BZW) richt zich op **jongeren tussen 17 en 21 jaar** die omwille van diverse redenen niet meer thuis kunnen wonen, en steun nodig hebben bij het zelfstandig (gaan) wonen. De jongeren starten de begeleiding als ze 17 jaar zijn en kunnen deze na hun meerjarigheid verlengen tot (maximum) hun 21ste verjaardag. BZW start enkel na doorverwijzing van het Comité Bijzondere Jeugdzorg of van de Jeugdrechtbank. Het is een werkvorm binnen **Bijzondere Jeugdzorg**. Vanuit Amber begeleiden we jongeren woonachtig in het arrondissement Leuven.

Wanneer de jongeren alleen wonen, worden ze ondersteund op **verschillende terreinen**: huisvesting, finances, huishouden, administratie, dagbesteding, opvolgen van relaties, emotioneel welzijn,... De BZW-begeleiding is ambulante en werkt anders dan in residentiële voorzieningen. Wij kunnen jongeren bijvoorbeeld niet uit bed halen om naar school te gaan. Wij hebben ook geen middelen om jongeren te straffen of te belonen.

3.5.2.2 *Wie betaalt de schoolrekeningen van de jongere?*

Minderjarige BZW-jongeren zijn niet meer ten laste van de ouders. Ze krijgen via het Ministerie van Jongerenwelzijn een maandelijkse onderhoudstoelage, vergelijkbaar met het OCMW- leefloon. Met dit (beperkt) budget moeten de jongeren voorzien in al hun behoeften: huur, nutsvoorzieningen, eten en drinken, verzorging, vervoerskosten, schoolkosten,...

In principe zijn de **jongeren** dus **zelf verantwoordelijk** om hun schoolrekeningen te betalen. Soms zien ouders het betalen van de schoolrekeningen echter als een uiting van hun engagement en opteren ze ervoor om hierin te blijven tussenkomen.

3.5.2.3 *Wie tekent de papieren (toetsen, afwezigheidsbriefjes) van de jongere?*

Meerderjarige leerlingen hebben het recht om hun eigen papieren, rapporten, nota's,... te tekenen. Voor **minderjarige** leerlingen is dit niet zo. Indien de ouders nog betrokken zijn, wordt bekeken of het praktisch haalbaar is dat zij de documenten ondertekenen. Wanneer aan de begeleiders gevraagd wordt papieren te tekenen, zal per situatie afgewogen worden of dit correct is.

3.5.2.4 *Wie moet gecontacteerd worden bij afwezigheden en oudercontact?*

De betrokkenheid van de ouders is per jongere verschillend. Ouders blijven alleszins burgerlijk aansprakelijk tot hun kinderen 18 jaar zijn. Daarom vinden we het belangrijk dat zij, naast de begeleiders, door de school ook op de hoogte worden gehouden van afwezigheden en dergelijke meer.

Naargelang de betrokkenheid van de ouders wordt eveneens bekeken wie er als aanspreekpunt voor de school kan fungeren.

3.5.2.5 *Welke informatie over de jongere wordt doorgegeven aan de school?*

Omwille van ons beroepsgeheim kunnen wij niet zomaar informatie over onze jongeren doorgeven aan anderen. Wanneer een jongere op BZW start, nemen we na overleg met de jongere, contact op met de school om te melden dat de begeleiding gestart is. Dit vinden we belangrijk omdat

dagbesteding een belangrijk thema is in de begeleiding. De school krijgt hierdoor een aanspreekpunt om moeilijkheden op school te melden. We stimuleren jongeren om relevante informatie mee te delen op school. Het blijft echter de jongere zelf die beslist welke informatie over zijn achtergrond en persoonlijke leefsituatie hij al dan niet meedeelt.

3.5.2.6 *Hoe gaat de BZW-begeleiding om met spijbelgedrag?*

Dagbesteding is in de BZW-begeleiding een belangrijk item. We zijn bereid om samen met de jongere in overleg te gaan met de school, CLB en eventueel andere instanties. Bij spijbelgedrag wijzen we jongeren op hun leerplicht maar we bekijken de situatie ook ruimer. We staan stil bij het signaal dat achter het spijbelgedrag zit eerder dan (enkel) ervoor te zorgen dat jongeren in orde zijn met hun leerplicht.

VERDERE INFORMATIE VIND JE OP ONZE SITE:
WWW.AMBER-BEGELEIDINGSDIENST.BE

3.5.3 Alcohol en drugsbeleid binnen begeleid zelfstandig wonen van Amber

In 2008 maakten we in het team bzw een start met het uitwerken van een nieuw alcohol en drugbeleid. We hebben rond dit thema gewerkt in 2008 en we werken hierrond verder in 2009.

In onze jongerenbegeleidingen worden we geregeld geconfronteerd met het (al of niet problematisch) gebruik van alcohol en drugs van de jongeren in begeleiding en/of hun omgeving. In 2008 was dat zo bij 14 van de 23 gestopte begeleidingen.

Daarnaast was er in een begeleiding een acute crisis omwille van druggebruik. Binnen het team stelden we toen vast dat we weinig of geen procedures hadden om op terug te vallen. Op bepaalde vlakken misten we informatie om ons handelen mee richting te geven.

Tenslotte kwam er in 2008 het aanbod van het OSBJ dat bestaat uit een draaiboek en aanmoedigingen naar voorzieningen om werk te maken van een drugbeleid.

Deze factoren samen maakten dat we ervoor kozen om in 2008 van start te gaan met het uitwerken van een eigen drugbeleid op het team bzw.

Dit drugbeleid zal in fasen opgebouwd worden. In 2008 hebben we fase 1 afgewerkt en startten we met het eerste deel van fase 2. Als leidraad bij deze fasen gebruiken we de map "Drugbeleid in Bijzondere Jeugdbijstand" van de VAD.

Fase 1 hield de introductie van een drugbeleid binnen Amber bzw in.

We zochten binnen het team bzw een draagvlak voor een drugbeleid. Hiervoor stonden we stil bij twee vragen.

1. Waaruit bestaat voor jou een alcohol- en drugbeleid? Daaruit kwam de vraag naar een kader, een stappenplan, een gefaseerd draaiboek.
2. Wat zijn jouw noden en verwachtingen in verband met dit thema? Hieruit kwam de vraag naar juridische informatie, naar het oefenen van hulpverleningsvaardigheden binnen dit thema, naar productinformatie, naar samenwerking met deskundige hulpverleners binnen dit thema,...

Fase 2: een gemeenschappelijke visie als basis.

Stap 1: stilstaan bij ieders persoonlijke waarden en normen.

Druggebruik is een waarden-beladen thema. Alvorens de visie en doelstellingen van een drugbeleid te formuleren binnen een dienst is het noodzakelijk stil te staan bij ieders persoonlijke waarden en normen. Zo niet interfereren ze achteraf in het proces. Onze normen en waarden bepalen immers ons gedrag maar zijn niet altijd bewust aanwezig.

Binnen het team wisselden we aan de hand van een aantal (fictieve) situaties onze meningen uit. Op die manier kregen we meer zicht op eigen waarden en normen en maakten we kennis met de visie van anderen. We zochten naar factoren die een rol spelen in het inschatten van risico's of gevaar

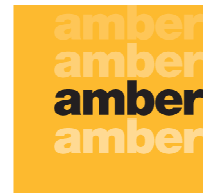
(éénmalig versus chronisch gebruik, brengt zichzelf of anderen in gevaar, legaal versus illegaal, mate van productafhankelijkheid, motieven van gebruik enz.). Dit droeg bij tot een verruimende kijk en was een stap naar meer consensus.

In 2009 gaan we verder met het gefaseerd ontwikkelen van een drugbeleid binnen het team bzw. In de tweede stap van fase 2 staan we stil bij de identiteit van onze voorziening (een drugbeleid kadert immers in het algemene pedagogische beleid van onze voorziening) en in een derde stap maken we een analyse van de huidige situatie mbt de drugproblematiek binnen bzw. Van daaruit kunnen we komen tot een gemeenschappelijke visie en doelstellingen.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen
intensieve gezinsondersteuning
thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

PROJECT VROEGTIJDIGE INTENSIEVE GEZINSBEGELEIDING

4 Jaarverslag vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding

4.1 Aanmeldingen

4.1.1 Aantal aanmeldingen

In 2008 werden bij Amber 30 gezinnen aangemeld voor een vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding.

Van deze 30 aanmeldingen resulteerden er 22 in een plaatsing op de wachtlijst. De overige 8 werden niet weerhouden omwille van uiteenlopende redenen. Zo bleken 6 aangemelde gezinnen buiten ons werkingsgebied te wonen, overschreed de leeftijd van de baby in één gezin bij de aanmelding reeds de 6 maanden en bleek al bij de aanmelding dat ons aanbod geen antwoord kon bieden op de hulpvraag van één gezin.

4.1.2 Identificatie aanmelders

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de personen of instanties die zich tot ons hebben gericht in 2008.

Gezin zelf	2
Ziekenhuizen	11
U.Z. Gasthuisberg Parelproject	6
U.Z. Gasthuisberg Sociale Dienst	4
H.Hartziekenhuis Tienen (psychiater)	1
Wijkgezondheidscentrum Ridderbuurt	1
Universitair Psychiatrisch Centrum Sint-Jozef Kortenberg – De Kade	1
Kind en Gezin	2
Regiohuis Tienen	1
Regiohuis Leuven	1
OCMW	2
Vluchthuis	1
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	1
Dienst Geestelijke Gezondheidszorg – Moeder – baby project	2
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	3
Sociale Dienst Jeugdrechtbank	3
Voorziening Bijzondere Jeugdbijstand	1
Totaal	30

Uit deze cijfers blijkt dat de aanmeldingen voor vroegtijdige intensieve gezinsbegeleidingen net als vorige jaren vanuit diverse instanties en personen komen. We zien dat de meerderheid van de aanmeldingen vanuit de eerstelijns hulpverlening komt. In deze zin kunnen we stellen dat onze werkvorm tegemoetkomt aan het principe van de laagdrempeligheid.

Meer specifiek kunnen we stellen dat de gezondheidszorg verantwoordelijk is voor ongeveer de helft van de aanmeldingen. Zo kwamen 11 aanmeldingen vanuit ziekenhuizen, één aanmelding vanuit een psychiatrisch centrum en één aanmelding vanuit een wijkgezondheidscentrum.

Verder zien we ook dat de sector van de Bijzondere Jeugdzorg instond voor 7 aanmeldingen in 2008. Zo verwezen het Comité Bijzondere Jeugdzorg en de Sociale dienst van de Jeugdrechtbank ieder 3 gezinnen naar onze dienst en werd één gezin aangemeld door een begeleidster van een voorziening binnen de Bijzondere Jeugdzorg.

In de cijfergegevens van 2008 vinden we terug dat twee gezinnen zich rechtstreeks aangemeld hebben voor een begeleidingsplaats. Veelal zijn het de verwijzers die met toestemming van het betrokken gezin zelf contact opnemen met onze dienst.

4.1.3 Relatie met wachtlijst

Zoals reeds gesteld werden 22 gezinnen in de loop van 2008 op de wachtlijst geplaatst.

Bij 9 van deze gezinnen werd effectief een begeleiding opgestart.

In 9 gezinnen werd geen begeleiding opgestart. De redenen hiervoor waren heel divers.

- Voor 3 gezinnen werd elders hulpverlening gezocht (CIG, CKG, vroegbegeleiding premature baby's).
- Voor 2 gezinnen kon er geen begeleiding opgestart worden voor de baby 6 maanden oud werd.
- 2 gezinnen waren niet meer gemotiveerd om een begeleiding op te starten op het moment dat er voor hen een plaats beschikbaar was.
- In 1 gezin evolueerde de hulpvraag gedurende de periode dat het op de wachtlijst stond en bleek ons aanbod niet overeen te stemmen met de geëvolueerde hulpvraag op het moment dat de mogelijkheid tot begeleiding zich aandiende.
- In 1 gezin trok de moeder na een verblijf in een vluchthuis terug in bij haar partner buiten ons werkingsgebied.

Vier van de in 2008 aangemelde gezinnen staan eind 2008 nog op onze wachtlijst.

4.2 Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen

In 2008 werden binnen het project vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding 10 gezinnen begeleid waarvan 2 reeds in 2007 werden opgestart en 8 aangemeld en opgestart zijn in 2008.

4.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

4.3.1 Identificatie verwijzers

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de verwijzers van de 8 opgestarte begeleidingen in 2008.

VERWIJZER	Aantal
U.Z. Gasthuisberg Sociale Dienst	3
U.Z. Gasthuisberg Parel	1
H-Hartziekenhuis Tienen (psychiater)	1
Vertrouwenscentrum kindermishandeling	1
Wijkgezondheidscentrum De Ridderbuurt	1
OCMW	1
Totaal	8

Uit deze cijfers blijkt dat van de 8 opgestarte begeleidingen, 6 aangemeld werden door een instantie uit de gezondheidszorg. Van deze gezinnen werden er 5 aangemeld door een ziekenhuis en 1 door het Wijkgezondheidscentrum.

4.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

In de volgende tabel geven we een overzicht van de tijd die verstreekt tussen de aanmelding en de opstart van de begeleiding.

WACHTTIJD		Aantal gezinnen
Minder dan 1 maand		4
1 week of minder	2	
2 weken	1	
3 weken	1	
Ongeveer 2 maanden		3
Bijna 3 maanden		1
Totaal		8

We merken dat we in het voorbije jaar zeer kort na de vraag een begeleiding hebben kunnen aanbieden.

De duur van deze wachttijd blijft variëren mede doordat er ook een verschil blijft betreffende het moment in de zwangerschap waarop vrouwen zich op de wachtlijst laten plaatsen. Deze variabele hangt ook samen met de aanmeldingsproblematiek.

Bij de helft van de gezinnen was de baby reeds geboren bij de aanmelding.

Exemplarisch staan we stil bij de situatie van een alleenstaande moeder die enkele dagen na de bevalling terugkwam op haar beslissing om haar kind af te staan voor adoptie.

In deze situatie was het goed dat wij er slechts één week na de aanmelding, één dag na de thuiskomst van de baby na verblijf op neonatologie, konden zijn voor dit gezin. Zowel om mama te ondersteunen bij deze nieuwe realiteit als om het hechtingsproces te volgen, was een snelle en intensieve begeleiding nodig.

Voor de werkvorm vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding blijft de wachttijd tussen aanmelding en opstart een relatief gegeven. Belangrijker blijft het om stil te staan bij de leeftijd van de baby op het moment dat wij in het gezin komen en een begeleiding starten.

Wanneer we in onderstaande tabel kijken naar de leeftijd van de baby bij het starten, stellen we vast dat we ook in 2008 de doelstelling om zeer vroegtijdig te werken, hebben kunnen realiseren.

LEEFTIJD VAN DE BABY BIJ START		Aantal gezinnen
Prenataal (<4 weken)		1
Minder dan of precies 1 week		2
Minder dan 1 maand		3
2 maanden		1
3 maanden		1
Totaal		8

4.3.3 Identificatie cliënt

4.3.3.1 Woonplaats van de opgestarte gezinnen

BEGELEIDINGSAFSTAND	Aantal gezinnen
0 tot 5 km	3
6 tot 10 km	1
11 tot 15 km	1
21 tot 25 km	3
Totaal	8

De helft van de opgestarte gezinnen woonden binnen een straal van 10km rond Leuven. De andere helft woonde tussen de 11 en de 25 km vanuit Amber.

4.3.3.2 Gezinssamenstelling

Vijf van de 8 gezinnen bestaan uit een éénoudergezin. In 4 van de begeleide gezinnen staat de moeder alleen in voor de zorg van haar kind, in één gezin neemt de vader (ondersteund door zijn familie) de zorg op zich.

In 3 van de 8 gezinnen verblijft de baby bij allebei zijn natuurlijke ouders. In 2 van deze gezinnen hebben de ouders wel al een kind uit een vorige relatie die al dan niet bij hen inwoont.

In het totaal werden dus 7 moeders begeleid en 4 vaders.

4.3.3.3 Plaats van de baby in het gezin

In de helft van de gezinnen is de baby het eerste kindje van de ouders. In 3 gezinnen is de baby het tweede kind en in één gezin gaat het om het vierde kind van de ouders.

Opvallend is dat in de gezinnen waarbij de baby het tweede kind is, er telkens een aanzienlijk leeftijdsverschil is tussen de baby en het oudere kind. Het leeftijdsverschil bestond in de gezinnen uit 9, 11 en 18 jaar. In het gezin waar de baby het vierde kindje in de rij was, waren er 2 oudere broers van respectievelijk 9 en 5 jaar en één ouder zusje van 2 jaar. Hierbij was er sprake van een lichamelijke handicap bij de moeder waardoor het opnemen van de zorg bemoeilijkt werd en van emotionele moeilijkheden van de moeder die de hechting tussen moeder en kind in het gedrang brachten. In elk gezin waar er oudere kinderen aanwezig waren, was er sprake van problemen met betrekking tot de opvoeding van deze oudere siblings en was hiervoor (in het verleden of het heden) begeleiding geïnstalleerd.

4.3.3.4 Leeftijd van de ouders in de opgestarte gezinnen

LEEFTIJD	Moeder	Vader
Jonger dan 18 jaar	0	0
Tussen 18 en 25 jaar	2	1
Tussen 26 en 30 jaar	2	0
Tussen 31 en 40 jaar	2	2
Tussen 41 en 50 jaar	1	1
Totaal	7	4

Van de 7 begeleide moeders zijn er 2 jonger dan 25 jaar en 2 tussen de 25 en 30 jaar oud. Opvallend is dat 3 van de begeleide moeders ouder zijn dan 30 jaar. Van de betrokken vaders zijn 3 van de 4 ouder dan 30.

4.3.3.5 Nationaliteit van de ouders

Alle begeleide ouders beschikten over de Belgische nationaliteit. Wel is het zo dat 3 van de 7 begeleide moeders een andere etnische achtergrond hebben dan de Belgische. Twee moeders kwamen in hun tienerjaren in België wonen. Voorheen woonde de ene moeder in Kongo, de andere moeder in Thailand. Een derde moeder werd in België geboren en heeft een Marokkaanse vader en een Spaanse moeder.

4.3.4 Begeleidingsduur

We kijken hiervoor enkel naar de gezinnen waarvan de begeleiding in de loop van het werkjaar 2008 werd afgesloten. In 2008 werden 9 begeleidingen afgesloten: 7 gezinnen die in 2008 werden opgestart en 2 gezinnen die in 2007 werd opgestart.

BEGELEIDINGSDUUR	Aantal gezinnen
1 maand	1
1 1/2 maand	1
2 maanden	1
3 maanden	1
4 maanden	1
5 ½ maand	1
6 maanden	2
6 ½ maand	1
Totaal:	9

Als we de variatie van de begeleidingsduur bekijken, kunnen we stellen dat we zeer veel rekening hebben gehouden met de specificiteit van de situaties. We hebben doorheen de begeleidingen voortdurend de afweging gemaakt over de juistheid van de keuze voor onze module. De noodzaak van het juiste aanbod voor het betreffende gezin stond met andere woorden steeds voorop.

We kunnen dit best illustreren door elke begeleidingsduur kort toe te lichten:

Drie begeleidingen werden relatief snel afgesloten, namelijk reeds tijdens de eerste helft van de begeleiding. Bij twee van deze gezinnen werd de vroege afsluiting bepaald door de specifieke beslissing van de ouder over het verblijf van de baby.

Eén jonge mama trok na de bevalling in bij haar ouders. Na spanningen vertrok zij uit deze woonsituatie, de baby bleef bij de grootouders. De begeleiding werd na één maand afgesloten omdat er niet aan de vooropgestelde begeleidingsdomeinen kon gewerkt worden. De mama wilde of kon de zorg voor haar baby niet zelf dragen.

Ook de begeleiding van een jonge vader sloot na 1 ½ maand af. De moeder van de baby had de vader gevraagd om de baby op te voeden, die op zijn beurt aan zijn moeder en zus vroeg mee voor het kind te zorgen. Onze opzet was deze papa te ondersteunen in zijn vaderschap en het afstemmingsproces met zijn baby. Gezien de vader bij zijn moeder en zus inwoonde, en omringd was door een zorgend netwerk, had vader geen vraag naar begeleiding. Onze begeleiding heeft wel betekenis gehad bij het beslissingsproces, het regelen van en het aanpassen aan de nieuwe situatie.

Daarnaast kende een derde kortdurende begeleiding een negatief verloop. Op het moment dat de vader na een gevangenisverblijf terug in het gezin kwam, werd de begeleiding volledig afgewezen. De ouders wilden geen bemoeienissen aangaande de partnerrelatie (echtelijke ruzies met geweld), op

financieel vlak (woon- en werkonzekerheid) en persoonlijk vlak (druggebruik van vader). De zorg voor de baby op zich verliep wel goed, maar zij ontkenden de invloed van dit alles op de ontwikkeling van de baby.

Twee begeleidingen werden halfweg (na 3 en 4 maanden) afgesloten. Dit gebeurde telkens naar aanleiding van onze inschatting van een onverantwoorde thuissituatie en de evaluatie dat er meer nodig was dan een mobiele begeleiding.

Bij een eerste gezin schakelden we het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) in omdat er sprake was van intrafamiliaal geweld, angst van een ouder kind en moeder voor de vader van de baby, regelmatig terugkerende ruzies al dan niet onder invloed van alcohol, woononzekerheid en een negatieve houding van vader tegenover de begeleiding. De ouders waren bereid tot een gesprek op het VK. Ze waren echter onvoldoende gemotiveerd om aan hun situatie te werken en weigerden verdere begeleiding door Amber.

In een ander gezin werd de begeleiding na drie maanden afgesloten omdat onze werkvorm onvoldoende toereikend was om moeder dag na dag, uur op uur, te helpen om haar baby te reguleren. Het alcoholmisbruik van moeder beïnvloedde de zorg voor de baby en de ontwikkeling van de baby begon eronder te lijden. Moeder gaf bovendien aan dat ze als alleenstaande het huilgedrag van haar baby niet meer aankon. Ze werd depressief en dreigde geregeld zichzelf iets aan te doen en de baby mee te nemen. Alle betrokken hulpverleners, waaronder ook het VK, stelden vast dat een crisisplaatsing van de baby zich opdrong.

Bij vier gezinnen werd de vooropgestelde begeleidingsduur van zes maanden bijna of helemaal bereikt.

De mama die na haar bevalling terugkwam op haar beslissing tot adoptie, kreeg gedurende 5 ½ maand begeleiding. Zij werd ondersteund bij haar zoektocht hoe haar leven en dat van haar kind te organiseren en bij het verloop van het hechtingsproces. Dit alles verliep zeer goed en na het uitwerken van een bezoeksregeling met de ouders was zo'n hoge begeleidingsintensiteit geen noodzaak meer.

De vooropgestelde begeleidingsduur van zes maanden werd ten volle aangewend door twee gezinnen.

De ouders hadden nood aan frequente huisbezoeken om de vele werkpunten in hun gezin aan te pakken. Daarnaast hadden de moeders door hun fysieke belasting (handicap en CVS) een gretigheid naar veelvuldige contacten als frequente aanmoedigingen om het te blijven volhouden. Zij hadden het in deze ontwikkelingsfase nodig om energie te kunnen blijven opbrengen voor hun baby en te komen tot een positieve perceptie van de baby.

Tenslotte was er één gezin waar de begeleiding na zes maanden nog tien dagen werd aangehouden in het kader van vervolghulpverlening. Omdat het opportuun was dat de zeer jonge ouders verdere begeleiding bij hun groeiproces zouden aanvaarden, ondersteunden wij hen bij de intake, de overgang naar de volgende hulpverlening vanuit een CKG (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning).

4.3.5 Begeleidingsdomeinen

In de onderstaande tabel geven we weer in hoeveel van de 9 in 2008 afgesloten gezinnen een begeleidingsdomein werd opgenomen als aandachtspunt of als hoofddomein.

SITUATIE VAN DE BABY	Aandachtspunt	Hoofddomein
Fysieke veiligheid van de baby	2	3
Zorg voor de baby	1	8
Hechting met de baby	2	6
Ontwikkelingsstimulering	2	5

TOT STAND BRENGEN VAN ONDERSTEUNEND NETWERK	Aandachtspunt	Hoofddomein
Contacten met familie en ruimere contacten	5	3
Steunfiguren op praktisch vlak	5	0
Steunfiguren op sociaal-emotioneel vlak	3	2
Hulpverlening aan ouders	2	3
Hulpverlening aan kinderen	2	1

PRAKTISCH/ADMINISTRATIEF/FINANCIËEL FUNCTIONEREN	Aandachtspunt	Hoofddomein
Huisvesting	3	2
Financiële situatie	2	3
Administratie	4	0
Huishoudelijke organisatie	3	1

PSYCHOLOGISCH/RELATIONEEL FUNCTIONEREN	Aandachtspunt	Hoofddomein
Opvoedingsaanpak van ouders	2	5
Partnerrelatie	4	3
Persoonlijke ontplooiing	1	7

Wat betreft de situatie van de baby, kunnen we uit de cijfergegevens afleiden dat in alle 9 de gezinnen de zorg voor de baby een domein was waarop het gezin ondersteuning nodig had. In 8 van de 9 gezinnen was de zorg voor de baby een hoofddomein in de begeleiding. Ook rond hechting tussen ouder en baby en ontwikkelingsstimulering werd in het overgrote merendeel van de begeleidingen met de gezinnen gewerkt. In 5 van de afgesloten begeleidingen wordt de fysieke veiligheid van de baby benoemd als werkpunt. In 3 van deze 5 gezinnen ziet de begeleidster dit zelfs als één van de belangrijkste aspecten in de begeleiding. Met betrekking tot deze gezinnen werd de situatie samen met andere betrokken hulpverleners op regelmatige basis geëvalueerd. In één gezin werd de stap gezet naar Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) die de situatie verder opvolgde, in een ander gezin waar het VK reeds betrokken was, werd door hen de stap gezet naar het Parket en volgde een crisisplaatsing.

In 8 van de 9 begeleide gezinnen merkten we dat er ondersteuning nodig was op het vlak van contacten met de familie en de omgeving. Bij meer dan helft van de ouders merkten we dat ze steunfiguren misten op praktisch en sociaal-emotioneel vlak.

In 5 van de 9 begeleidingen was speciale aandacht nodig voor de huisvesting en financiële situatie. In verscheidene gezinnen werd dit aspect vooral opgevolgd door het OCMW.

Naast aandacht voor de baby werd er in de begeleidingen ook veel energie gestoken in het ondersteunen van de ouder(s). In 3 gezinnen was er sprake van drank en/of medicatiemisbruik en in 5 gezinnen was er sprake van psychische problemen bij één van de ouders. In de begeleidingen wordt veel aandacht besteed aan de zorg voor de ouder zonder hierbij de focus op de baby te verliezen.

4.3.6 Evolutie en prognose

In 6 van de 9 in 2008 afgesloten begeleidingen kunnen we spreken van een duidelijke positieve evolutie op één of meerdere vlakken. Bij de begeleidingen probeerden we steeds om ouders aan te spreken op hun krachten en verantwoordelijkheden als ouder en hen op velerlei manier te ondersteunen opdat ze zelf de zorg voor hun baby op een goede manier zouden kunnen opnemen met zicht op de specifieke praktische en emotionele noden van hun baby. In elk gezin lag de klemtoon

in de begeleiding wat anders gezien de eigenheid van elke situatie en het feit dat we ook steeds probeerden om heel vraaggestuurd te werken met de gezinnen.

In één gezin met beperkte mentale mogelijkheden van de jonge ouders, werd vooral gewerkt rond het zicht krijgen op de noden van hun zoontje. Hierbij werd ruime aandacht besteed aan de praktische zorg voor de baby, structuur brengen in de zorg, het ondersteunen van de hechtingsrelatie. Ook werd samen met de ouders gezocht naar mogelijkheden om hun dagbesteding zinvol in te vullen. Zo werd de schoolloopbaan van moeder terug opgestart. Er werd een dienst thuisbegeleiding binnen het VAPH gezocht voor moeder. Daarnaast wordt het gezin in het kader van het welzijn van het kind, verder opgevolgd door het Comité Bijzondere Jeugdzorg en krijgen zij wekelijks Thuisbegeleiding.

In het gezin waar de vader samen met zijn familie de zorg voor zijn baby opnam werd vooral gewerkt rond de communicatie tussen de vader en zijn ex-partner. Op dit vlak was een duidelijke positieve evolutie merkbaar. De begeleiding in dit gezin werd na 7 weken afgesloten aangezien de zorg voor de baby op een goede manier werd opgenomen door gans de betrokken familie en er geen vraag was van het gezin naar verdere begeleiding. In dit gezin bleek ook geen andere begeleiding noodzakelijk.

De alleenstaande jonge moeder die net na de bevalling had besloten om haar kindje toch niet af te staan voor adoptie, had vooral veel vragen met betrekking tot de praktische zorg voor haar baby, het opbouwen van een band met haar zoontje en hoe zijn ontwikkeling voldoende te stimuleren. Ondersteund door onze dienst ontpopte deze vrouw zich door haar grote motivatie en inzet tot een zelfzekere en zorgzame moeder. Ook op persoonlijk vlak evolueerde ze op een positieve manier en nam ze haar leven terug in handen. Ze startte een cursus bij de VDAB na een zoektocht voor kinderopvang voor haar zoontje en vond een voor haar passende manier om te gaan met haar familie. Verder werd in deze begeleiding veel aandacht besteed aan het ondersteunen van moeder in de contacten met de vader van de baby en het opstellen en ondertekenen van een omgangs- en financiële regeling. Voor dit gezin werd contact opgenomen met DOMO om een wekelijks bezoek van een vrijwilliger te vragen. Ook vergezelden we moeder naar een ontmoetingsplaats voor moeders met jonge kinderen.

In het gezin waar de zorg voor de baby en de 3 oudere kinderen bemoeilijkt werd door de fysieke handicap van moeder zagen we een heel grote evolutie op het vlak van de hechting tussen moeder en zoon. Bij de aanvang van de begeleiding stond moeder heel verwerpend ten aanzien van haar baby. Geleidelijk aan en mits heel veel aandacht voor dit aspect in de begeleiding en de toepassing van specifieke methodieken (zoals video-interactiebegeleiding) groeide de band tussen beiden. Ook op het vlak van praktische zorg vond een evolutie plaats en groeide het zelfvertrouwen van de moeder. Op het vlak van de opvoedingsaanpak ten aanzien van de oudere kinderen vond een beperkte evolutie plaats. Op dit vlak wordt het gezin verder ondersteund door een begeleidster van Ter Wende. Voor moeders emotionele problemen verwezen we het gezin naar een therapeut maar moeder was hiertoe niet gemotiveerd.

In één gezin waar de moeder gebukt ging onder zware emotionele en fysieke problemen (CVS, fibromyalgie en depressie), zagen we een toename van de draagkracht van de moeder. Tijdens de begeleiding werd ze ondersteund in het opnemen van de zorg voor haar baby en werd heel veel erkenning gegeven voor haar inspanningen waardoor ze zelfzekerder werd en gesterkt werd in haar overtuiging de zorg aan te kunnen. Ook zagen we een positieve ontwikkeling van de hechtingsrelatie tussen moeder en baby. Het gezin bleek evenwel nog verdere ondersteuning nodig te hebben gezien de zwaarte van de problematiek. Aansluitend op onze begeleiding werd Thuisbegeleiding opgestart. Ook werd het gezin op een wachtlijst geplaatst voor Psychiatrische Thuiszorg en is er blijvende ondersteuning door Passant, een kinesist en familiehulp.

In een ander begeleid gezin verbleef de baby bij de maternale grootmoeder. De jonge moeder had een mentale beperking en weinig draagkracht. Verder liepen de spanningen tussen moeder en haar gezin van herkomst heel hoog op. Initieel wilde moeder zelfstandig gaan wonen samen met haar baby maar haar drang naar vrijheid zorgde ervoor dat ze dit zelf in vraag begon te stellen. In de begeleiding zagen we een beperkte positieve evolutie in de zin dat moeder inzicht kreeg in de haalbaarheid van haar plannen en probeerde een manier te vinden om toch haar verantwoordelijkheid als moeder op te nemen. Moeder zette hiertoe zelf de stap naar het Comité Bijzondere Jeugdzorg waar de situatie verder wordt opgevolgd.

In de drie gezinnen waar de situatie niet gunstig evolueerde, was de begeleiding telkens wel zinvol. Zo kon van dichtbij het welzijn van de baby opgevolgd worden en werd zicht gekregen op de mogelijkheden en de beperkingen van het gezin alsook op de aanwezige risicofactoren. Op basis van deze inschattingen kon in overleg met andere betrokken hulpverleners een compleet beeld geschetst worden van de situatie en van wat hierin verder nodig was. Zoals reeds gezegd werd in één gezin door het VK beslist het Parket in te schakelen na een overleg met de betrokken hulpverleners. De dreiging van een gezinsdrama en het zware alcoholmisbruik van moeder werden mede door onze begeleiding tijdig gedetecteerd en gesignaleerd. De jeugdrechter vond de signalen voldoende alarmerend en plaatste de baby in een pleeggezin in afwachting van een plaats in een CKG.

We kunnen ook stellen dat ondanks het feit dat een situatie negatief evolueert de aspecten van de begeleiding door het gezin positief kunnen ervaren worden en van grote betekenis kunnen zijn voor de situatie van de baby. Zo werd in het gezin dat door ons doorverwezen werd naar het VK omwille van alcoholmisbruik en intrafamiliaal geweld, met moeder een weg afgelegd wat betreft de zorg voor haar baby. Moeder kon dankzij onze ondersteuning groeien in haar ouderrol en werd hierin ook steeds zekerder. Op het vlak van hechting en zorg zagen we in dit gezin een heel positieve evolutie. Omwille van alcoholmisbruik en intrafamiliaal geweld in het gezin en de weerstand van vader met betrekking tot de begeleiding werd deze echter afgesloten en werd de situatie verder opgevolgd door het VK. In een derde gezin evolueerde de situatie negatief nadat de vader na een celstraf terug in het gezin kwam inwonen en de weerstand tegen de begeleiding dermate toenam dat in overleg met het gezin en de andere betrokken hulpverlening werd besloten onze begeleiding stop te zetten. In dit gezin werden op het vlak van het opvolgen van de gezondheid van de baby wel positieve stappen gezet. Zo kon het contact tussen het gezin en het U.Z. Gasthuisberg worden hersteld waardoor de voor de baby noodzakelijke medische consulten terug plaatsvonden. Ook werd het gezin ingeschreven in het wijkgezondheidscentrum en werd samen met het gezin de eerste stap gezet naar het OCMW.

4.4 Het gevende in beeld: 3-daagse workshop Leren Over Leven

Inleiding

In de lente van 2008 volgde ons team de driedaagse workshop, 'Het gevende in beeld', georganiseerd door Leren Over Leven (Dorini Janssen/Mirjam Bakker op 17/04/08, 22/05/08, 19/06/08). Het werken met videobeelden volgens de principes van de video-interactiebegeleiding¹⁰ werd in deze vorming verrijkt met de beginselen van de contextuele theorie van Nagy. In deze tekst vindt u geen uitgebreid theoretisch kader met betrekking tot VIB of contextuele hulpverlening. We hebben gepoogd om in deze tekst weer te geven wat ons het meest bijgebleven is van deze vorming, welke ideeën voor ons heel bruikbaar zijn in het werken met videobeelden vanuit een contextuele invalshoek met de gezinnen die we begeleiden.

4.4.1 Het gevende kind

Vaak wordt de relatie ouder-kind bekeken als een relatie waarin de ouder geeft en het kind enkel ontvangt. Zowel in de VIB als in de contextuele theorie gaat men ervan uit dat alle kinderen vanaf hun geboorte ook geven en dit door het nemen van contactinitiatieven. Van groot belang is dat contactinitiatieven gezien en ontvangen worden en dat dit ook duidelijk is voor kind. Zo weet het kind dat het meetelt, van belang is en wordt het erkend in zijn of haar bestaan. In de contextuele theorie heeft men het zelfs over het recht en de noodzaak van een kind om te geven. Een kind moet kunnen geven en dit geven moet erkend worden om tot zelfverwezenlijking te komen. Natuurlijk moet het geven passend zijn voor de ontwikkelingsfase waarin het kind zich bevindt. Dit geven van het kind en

¹⁰ In het vervolg van deze tekst gebruiken we voor de term video-interactiebegeleiding de afkorting VIB

het daarin gezien worden door de ouder die op zijn beurt teruggeeft, vormen de kern van het werken met videobeelden vanuit een contextuele invalshoek.

Zoals steeds bij VIB vertrekken we vanuit een video-opname van contact tussen ouder(s) en baby (of ouder kind) op een alledaags moment. De beelden worden nabesproken met de ouders. Hierbij wordt vertrokken van positieve interactie tussen ouder en kind. Men gaat ervan uit dat elke ouder positief contact wil met zijn of haar kind(eren) en omgekeerd. De kracht van het beeld voor beeld bekijken van opnames is heel groot in die zin dat het gevende van het kind en de ouder(s) op deze manier in beeld wordt gebracht en dus benoemd kan worden. De hulpverlener kan, bij het bekijken van de beelden, erkenning geven aan de ouder voor zijn geven en hem ook attent maken op het geven door het kind.

4.4.2 Contextuele hypothesen

Soms is de mogelijkheid om te geven bij ouders geblokkeerd of beschadigd. Bij het bekijken van de beelden kan dit zichtbaar worden. Zo kunnen er naast momenten waarop contactinitiatieven van de baby worden ontvangen en beantwoord, ook beelden opduiken waarbij dit helemaal niet het geval is.

Samen met de ouders gaan we, aan de hand van contextuele hypothesen, exploreren waardoor de mogelijkheid om te geven geblokkeerd of beschadigd is. Het is belangrijk om als hulpverlener onbewuste motieven bewust te maken. Het zien van beelden raakt altijd aan het eigen kind zijn van de ouder en diens eigen geschiedenis. Wat je zelf ervaren hebt als kind, hoe je dat verwerkt hebt, bepaalt wat je zelf doorgeeft aan je kinderen. Ook wanneer ze zelf ouder zijn, blijven ouders loyaal aan hun ouders. Een mogelijke contextuele hypothese in dit kader kan bijvoorbeeld zijn dat het geven geblokkeerd wordt doordat de ouder uit loyaliteit niet beter kan doen dan zijn eigen ouders het gedaan hebben. De ouder wil diens ouders niet overstijgen uit angst hen het gevoel te geven dat zij het niet goed hebben gedaan. In contextuele termen gaat het hier om verborgen loyaliteit, namelijk het ondergronds gaan van de loyaliteit omdat deze om bepaalde redenen niet openlijk geuit kan worden. Een andere mogelijke hypothese voor het niet kunnen geven aan de kinderen door ouders is dat ze uitgeput zijn door het vele geven als kind aan hún ouders en hiervoor geen erkenning hebben gekregen. Onrecht aangedaan aan de ouder als kind wordt mogelijk onbewust door de ouder verhaald op het kind, die de rekening gepresenteerd krijgt voor iets waar hij of zij niks aan kan doen. De contextuele term 'roulerende rekening' wordt in dit kader gebruikt.

4.4.3 Een tweede kans

Door de videobeelden krijgen ouders een tweede kans. Ze krijgen de mogelijkheid om toch nog iets te gaan doen met de initieel gemiste contactinitiatieven. VIB is er niet op gericht de ouder te confronteren met zijn onvermogen om hem dan aan zijn lot over te laten. Door wat onbewust speelt (en het geven belemmert) bewust te maken, wordt de ouder op weg geholpen om het anders aan te pakken. Hierbij wordt vertrokken vanuit positieve interactie. We gaan op zoek naar hoe het komt dat de interactie op bepaalde momenten wel lukt. Er wordt niet voortdurend gewezen op wat fout loopt, wel op wat goed loopt vanuit het geloof dat ouders nieuwe vaardigheden ontwikkelen als ze ervaren wat ze wel nog kunnen. VIB gaat er hierbij vanuit dat het zien van de eigen mogelijkheden ouders zelfvertrouwen geeft en hen motiveert om verder te gaan.

4.4.4 Besluit

We zijn het erover eens dat werken met videobeelden een grote meerwaarde kan bieden in begeleidingen. De contextuele invalshoek biedt de mogelijkheid om nog dieper in te gaan op de interactie tussen ouder en kind. Naast het erkenning geven voor het geven door ouder en kind, biedt het een instrument om onbewuste motieven aan de oppervlakte te brengen en te werken aan het verbeteren van interactie. De combinatie van VIB met de contextuele theorie verbindt zo het heden, het verleden en de toekomst.

4.5 De toekomst van de module intensieve gezinsbegeleiding

4.5.1 Inleiding

Op 20 april 2007 werd een overeenkomst tussen Kind en Gezin en Amber ondertekend. Hierbij werd het project verlengd tot en met 31 december 2007 en werd overeengekomen dat de subsidiëring van het project jaarlijks verlengd kan worden na een positieve evaluatie van het voorbije werkingsjaar en dit uiterlijk tot 31 december 2009. In de overeenkomst werden een aantal voorwaarden benoemd. Een weerslag van de geleverde inspanningen en huidige stand van zaken met betrekking tot die gestelde voorwaarden vindt u in dit aanvullend verslag.

4.5.2 De inhoudelijke uitwisseling met de CKG's

4.5.2.1 Praktisch

Sinds 2003 worden op regelmatige basis samenkomsten georganiseerd door Amber met alle Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning die onze module willen implementeren binnen hun eigen werking of dit reeds hebben gedaan. In 2008 werden 4 inhoudelijke uitwisselingen georganiseerd. Deze vergaderingen vonden plaats op 14/01/08, 17/03/08, 19/05/08 en 22/09/08 in Brussel in het hoofdkantoor van Kind en Gezin.

Sinds januari 2008 nemen er 18 CKG's deel aan de inhoudelijke uitwisselingen¹¹: CKG Betlehem (Mechelen), Don Bosco (Kortrijk), Good Engels (Antwerpen), Horst (Schoten), Hulgenrode (Wommelgem), 't Hummelhuis (Hasselt), 't Kinderkasteeltje (Nazareth), de Kleine Vos (Borgerhout), Lentekind (Vlimmeren), Molenberg (Lanaken), het Open Poortje (Schilde), de Schommel (Averbode), Sint-Clara (Brugge), Sloeberhof (Evergem), Zonneheuvel (Zottegem), Dennenhuis (Kapellen), Zon en Heide (Kalmthout) en Den Boomgaard (Lierde).

4.5.2.2 Inhoudelijk

De vergaderingen verlopen volgens een vaste structuur. Er wordt gestart met een rondje waarin zaken met betrekking tot het werken met de module aan bod komen. Ook praktische zaken zoals de verzameling van de gegevens met betrekking tot het effectiviteits- en efficiëntieonderzoek van Kind en Gezin krijgen een plaats in de vergadering. Naast een inhoudelijk thema, wordt regelmatig een casus besproken van een gezin dat volgens de module wordt begeleid. Na de voorstelling van de casus, volgt een uitwisseling in groep rond de problematiek, al dan niet met de focus op het thema van de dag. Volgende CKG's brachten in deze periode een casus: Horst, de Kleine Vos en Amber. De thema's worden vooraf in overleg met de verschillende deelnemers vastgelegd. In de volgende alinea's vindt u een overzicht van de thema's die tijdens de inhoudelijke uitwisselingen van 2008 aan bod gekomen zijn.

In januari 2008 werd het thema 'focus op de baby bij multi-probleemgezinnen' behandeld en geïllustreerd aan de hand van een casus uit de literatuur van Selma Fraiberg. Daarnaast werd ruime aandacht besteed aan de methodiek video-interactiebegeleiding. In 2006-2007 organiseerde Amber een twee opleidingsreeksen rond video-interactiebegeleiding waaraan verschillende Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning deelnamen. In de inhoudelijke uitwisseling van januari 2008 kwamen zowel de problemen die de verschillende centra tegenkomen bij het verwerken van videobeelden als het werken met video-opnames tijdens een casusbespreking aan bod.

'Huilbaby's' was het centrale onderwerp van de inhoudelijke uitwisseling van maart 2008 en werd gebracht door CKG Molenberg.

¹¹ In januari 2008 vervoegden 5 CKG's de groep waardoor het totaal aantal deelnemende CKG's 18 werd.

Op de vergadering van mei 2008 werd een gastspreker uitgenodigd. Ann Roete gaf een uiteenzetting over pijn bij baby's vanuit haar ervaring als pediatriesch pijnverpleegkundige op neonatologie in het U.Z. Antwerpen.

In september 2008 gaf Amber een voorstelling van de bij Leren Over Leven gevolgde driedaagse workshop 'Het gevende in beeld', geïllustreerd aan de hand van een casus en eigen beeldmateriaal.

4.5.3 De integratie van onze module binnen een CKG

In de projectovereenkomst met Kind en Gezin van 20 april 2007 wordt vermeld dat er in het eerste werkjaar van de samenwerkingsovereenkomst een stappenplan rond de integratie van de module binnen een CKG verwacht wordt. Het stappenplan van Amber omvat twee fases: ten eerste het exploreren van de mogelijkheden rond samenwerking en ten tweede het realiseren van de samenwerking en integratie. De tweede fase werd onderverdeeld in twee stappen, namelijk het concretiseren van de huisvesting en het vorm geven aan de inhoudelijke samenwerking.

4.5.3.1 *Exploratie van de mogelijkheden*

In 2007 ondernam Amber verschillende stappen met betrekking tot de integratie van onze module binnen een CKG. De eerste stap van ons stappenplan, namelijk het exploreren van de mogelijkheden rond samenwerking en integratie bij CKG's uit de regio, werd in 2007 gerealiseerd. Hiertoe organiseerden we een overleg met de CKG's uit onze regio. Zo vond een samenkomst plaats met CKG De Kleine Parachute (Vilvoorde), dat een afdeling is van CKG Kinderland (Berlaar) en met CKG De Schommel (Averbode). In dit overleg werd enerzijds informatie verzameld met betrekking tot het functioneren van een afdeling van een groter CKG. Anderzijds werd gepolst naar de interesse van de vernoemde organisaties om een afdeling in Leuven te starten. Uit het gesprek bleek dat beide organisaties interesse hadden. Daarom kozen we ervoor om beide organisaties eerst hun onderlinge samenwerking en afspraken met betrekking tot de regio te laten uitklaren.

Nadat CKG De Schommel de goedkeuring had gekregen om hun mobiele team uit te breiden en zich te vestigen in Leuven, contacteerden we hen om de mogelijkheid tot samenwerking met vzw Amber te exploreren. Aangezien onze organisatie net beslist had om voor één team binnen haar werking extra huisvesting te huren, groeide de idee om het team 'intensieve gezinsbegeleiding' samen met het mobiele team van Averbode te huisvesten in eenzelfde locatie. We hoopten met deze optie ook deuren te openen voor het verder ontwikkelen van een inhoudelijke samenwerking tussen onze module en CKG De Schommel. Zowel CKG De Schommel als wijzelf waren heel enthousiast over dit idee en er werden verschillende initiatieven ondernomen om gezamenlijke huisvesting te realiseren.

4.5.3.2 *Realisatie*

4.5.3.2.1 *Concretiseren van gezamenlijke huisvesting*

In het najaar van 2007 werd de zoektocht naar een geschikte gezamenlijke locatie gestart. Hierbij werd vertrokken van het idee om samen met de Leuvense afdeling mobiele gezinsondersteuning van CKG De Schommel iets te huren in het Leuvense. In dit kader bezocht Amber samen met De Schommel een aantal panden. Begin 2008 besliste CKG Averbode echter een gebouw te willen aankopen in plaats van te huren. In dit gebouw zou ook plaats voorzien worden voor onze module. In mei 2008 werd de aankoop van een ruim pand in de Leuvense rand door CKG De Schommel gerealiseerd. Het gebouw bood voldoende ruimte om hun mobiele dienst regio Leuven in te herbergen alsook het STOP-project en ons team. De voorziene lokalen voor het mobiel team en voor het STOP-project moesten enkel wat opgefrist worden en konden vrij snel in gebruik genomen worden. De burelen op de zolderverdieping die Amber zou huren, moeten echter nog gerenoveerd worden. Hierdoor kwam de oorspronkelijke planning in het gedrang. Verwacht werd (door zowel Amber als De Schommel) dat ook onze module er in de zomer van 2008 onderdak had kunnen vinden. De

renovatie-werken zijn echter gepland voor begin januari 2009. Met CKG De Schommel werd reeds een huurprijs overeengekomen en werd de streefdatum april 2009 afgesproken voor de verhuis van ons team naar hun pand.

4.5.3.2.2 *Vorm geven aan de inhoudelijke samenwerking en integratie*

In 2009 willen we vanuit de samenwerking onder één dak de mogelijkheden voor een inhoudelijke samenwerking met CKG De Schommel verder verkennen en antwoorden krijgen omtrent de wenselijkheid en haalbaarheid van het integreren van onze module binnen de werking van CKG De Schommel.

4.5.4 Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de evaluatie van het project, met inbegrip van de evaluatie van de kostenefficiëntie

In 2007 is Kind en Gezin gestart met het onderzoek naar de efficiëntie en de effectiviteit van de geboden hulp- en dienstverlening van haar focusmodules. We verzamelden hiertoe gegevens in een database. Deze werd in de loop van 2006 uitgewerkt door Bert Van Puyenbroeck. Op basis van de uitdieping van de module door Amber maakte hij een scoringslijst aangevuld met de emotionele beschikbaarheidschaal van Nicole Vliegen.

Op een eerste tijdstip, namelijk één maand na het opstarten van de begeleiding, worden door de begeleider gegevens aangereikt met betrekking tot de doelgroep¹² en de inschatting van de situatie op verschillende domeinen¹³. Op het einde van de begeleiding vult de begeleider opnieuw de schaal in met betrekking tot de inschatting van de situatie zoals die op dat moment wordt aangevoeld. Aan de ouders wordt op drie tijdstippen gevraagd om met behulp van de emotionele beschikbaarheidschaal aan te geven hoe zij de band met hun kind ervaren. Deze inschatting gebeurt één maand na het opstarten van de begeleiding, bij het afsluiten van de begeleiding en acht à tien weken na het laatste contact.

Voor onze module, de mobiele intensieve gezinsbegeleiding voor baby's en hun gezin, nemen CKG 't Hummelhuis in Hasselt en Amber deel. Voor de module van de Tuimel, de ambulante pedagogische begeleiding en training voor ouders samen met hun kinderen, nemen CKG 't Hummelhuis in Hasselt en de Tuimel in Berchem deel. De registratie werd afgerond eind juni 2008. De verwerking van de gegevens werd door Kind en Gezin uitbesteed aan professor Johan Vanderfaeillie. Op 23 september vond een overleg plaats met Johan Vanderfaeillie, Benedikte Van den Bruel (Kind en Gezin) en de deelnemers aan de registratie met betrekking tot de analyse van de registratiegegevens. Het definitieve onderzoeksrapport van Johan Vanderfaeillie wordt eind 2008 verwacht.

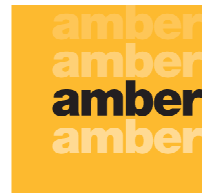
¹² kansarmoede indicaties, gezinssamenstelling, aantal kinderen in het gezin, rang van het kind, risicofactoren

¹³ aangepaste zorg, ontwikkelingsstimulering, ondersteunend netwerk, pedagogische vaardigheden, algemene ontwikkeling, relatie ouder en kind

4.5.5 Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de opmaak van een nieuwe regelgeving voor de centra van kinderopvang en gezinsondersteuning

Bij de implementatie van de module binnen de werking van de CKG's is het kader sinds 2005 ongewijzigd gebleven. Centra voor kinderopvang en gezinsondersteuning krijgen sinds dan de toelating om onze module binnen de bestaande werking een plaats te geven. Het aantal gelijktijdig begeleidde gezinnen wordt beperkt tot een maximum van 2. Elke begeleidingsdag wordt vermenigvuldigd met parameter 2.

De centra geven aan dat dit kader moeilijk te organiseren is. De geboden middelen zijn ontoereikend. Bij voldoende vragen naar mobiele begeleidingen dient een centrum te kiezen tussen het opstarten van een mobiele of een intensieve begeleiding. Een centrum dient ook eerst twee plaatsen vrij te hebben bij een zelfde begeleider vooraleer een intensieve begeleiding kan opgestart worden. Alle centra zijn daarom sinds lange tijd vragende partij naar een verandering in de regelgeving. Kind en Gezin wil het onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie afwachten vooraleer de nieuwe regelgeving voor de centra van kinderopvang en gezinsondersteuning uit te werken.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

SHELTER BEO

5 Shelter Beo: Begeleidingsondersteuning jonge ouders uit de bijzondere jeugdbijstand

5.1 Een situering van het initiatief.

Vzw de Trommel en vzw Amber hebben in mei 2005 het initiatief genomen om een regionaal overleg m.b.t. de 0-6jarigen (verder overleggroep genoemd) op te starten. In deze overleggroep inventariseren we de noden met betrekking tot de 0-6jarigen in de regio en trachten we via projectaanvragen deze noden in te lossen.

Eén van de vastgestelde noden betreft het tekort aan opvang- en begeleidingsmogelijkheden voor zwangere tienermeisjes en tienerouders met jonge kinderen. Het concept om hieraan een oplossing te bieden betreft enerzijds een residentieel opvanghuis voor zwangere tienermeisjes en tienerouders met kindje (Shelter opvanghuis) en anderzijds het mogelijk maken van een intensieve trajectondersteuning (Shelter Beo). Shelter Beo is als project goedgekeurd door de provincie Vlaams-Brabant voor 1 jaar en wordt uitgevoerd door vzw Amber.

5.2 De algemene doelstellingen van Beo.

- Begeleiders uit de bijzondere jeugdbijstand voelen zich gesteund in het zoeken naar een begeleidingsaanpak voor de jonge ouder(s). Er wordt ingegaan op hun meest dringende vraag.
- De jonge ouder voelt zich gesteund in het zoeken naar een gepaste ondersteuning. Er wordt ingegaan op hun vraag en er wordt rekening gehouden met de noden van het jonge kind.
- Het netwerk is gestimuleerd om rond de doelgroep extra's te doen en om hierrond samen te werken.
- Continuëring van de werking (deze doelstelling nemen we in een latere fase op).

5.3 Beo als samenwerkingsproject.

Beo is een samenwerkingsproject. Het project ondersteunt de begeleiding van jonge ouders (tot 21 jaar) in kwetsbare situaties, met speciale aandacht voor situaties uit de bijzondere jeugdbijstand. Beo biedt ook trajectondersteuning na de begeleiding van de bijzondere jeugdbijstand tot het kind 2,5 jaar is.

Beo is geen begeleidingsproject. Er zijn al organisaties die zich richten op het begeleiden van zwangerschap, kraamtijd en de opvoeding van baby's en peuters. Op vraag van de jonge ouder en/of aansluitend bij de noden van het jonge kind zoekt Beo naar mogelijkheden in het netwerk van diensten en in de context van de tienerouder.

Beo verkent en inventariseert de mogelijkheden voor samenwerking, doorverwijzing en informatie. Beo kan contact opnemen met deze organisaties vanuit concrete vragen van jonge ouders en hun begeleiders uit de bijzondere jeugdzorg. Diensten kunnen een extra inspanning doen om zich te richten op de specifieke vragen van deze jonge ouders.

De initiatiefnemers (de overleggroep regionaal overleg met betrekking tot de 0-6-jarigen) kunnen we aanspreken voor samenwerking. Van bij de start van Beo is er samenwerking met het

expertisecentrum van De Bakermat. Er is ook structurele samenwerking met de werkvorm Vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding van vzw Amber.

Uit een bundeling van ervaringen van begeleiders en jonge ouders krijgt Beo meer informatie over wat steunend is in het traject van de jonge ouders. Deze informatie geeft mee richting aan verdere concrete uitbouw van de samenwerking. Beo krijgt ook zicht op wat in onze regio ontbreekt. Dit kunnen we signaleren.

5.4 Een korte voorstelling van Beo a.h.v. de folder voor begeleiders.

Shelter

Beo Beo

Begeleidings Ondersteuning
jonge ouders in de bijzondere jeugdbijstand

Ben jij begeleider in de bijzondere jeugdbijstand?
En begeleid jij een zwangere tiener, haar partner,
een jonge ouder of een jong ouderpaar (m/v tot 21 jaar) met een baby ?
Verblijft deze jonge ouder in het gerechtelijk arrondissement Leuven ?

Dan is Beo een project voor jou en de jonge ouder !

Beo ondersteunt het begeleidingsproces binnen de bijzondere jeugdbijstand.

Als begeleider van een jonge ouder binnen de
bijzondere jeugdbijstand kan je met begeleidingsvragen
terecht bij Beo. Jij blijft de vaste vertrouwensfiguur. Je
begeleidt de jonge ouder (m/v) tijdens de
zwangerschap, de kraamtijd en het vroege ouderschap.

Beo ondersteunt je hierbij. Jouw vraag staat centraal. In
het gesprek komen telkens zoveel mogelijk
keuzemogelijkheden aan bod. De keuze maak jij zelf.

Voor een informatieve vraag (vb. informatie rond
aanvullende steun vanuit hulpverlening...) kan de jonge
ouder samen met jou bij Beo terecht.

Beo bundelt jouw ervaringen. Deze bundel kan anderen
inspireren en kan een aanwijzing zijn van
begeleidingsnoden in de regio.

Nà de begeleiding biedt Beo trajectbegeleiding aan jonge ouders.

Bij kwetsbare jonge ouders kan extra steun belangrijk zijn.
Beo biedt een trajectbegeleiding tot het kindje 2,5 jaar is.
Deze trajectbegeleiding start als de begeleiding binnen de
bijzondere jeugdbijstand stopt.

De vraag van de jonge ouder én de noden van het kindje
staan centraal. De krachten van de jonge ouder en het
eigen netwerk zijn het vertrekpunt. Beo zoekt samen met
de jonge ouder(s), de context en de ondersteunende
diensten naar keuzemogelijkheden.

Beo neemt zelf geen begeleidingstaken op. Beo werkt
samen met organisaties die zich richten op het begeleiden
van zwangerschap, kraamtijd en de opvoeding van baby's.

De jonge ouder wordt rechtstreeks betrokken en er is een
open agenda. Beo vraagt de jonge ouders aan te geven
welke steun goed aansluit bij hun vraag en welke vorm van
ondersteuning zij missen. Dit om noden en krachten in de
regio in kaart te brengen.

Beo krijgt financiële steun van de provincie Vlaams-Brabant en wordt uitgevoerd door vzw Amber.

Beo is bereikbaar op dinsdag van 9 – 12 u
op het nummer 0493/09.41.56
(behalve de laatste dinsdag van de maand)
Adres: SHELTER Beo - vzw Amber Pompstraat 22, 3012 Wilsele
mail : shelter.beo@gmail.com

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

KWALITEIT

6 Kwaliteit

6.1 Hoe hebben we in 2008 gewerkt rond het kwaliteitsdecreet?

6.1.1 Inleiding

In 2008 kende het 'overleg kwaliteit' een "nieuwe" start. Dit overlegorgaan bestaat uit de kwaliteitscoördinator, de beleidsdirectie, een teamlid begeleid zelfstandig wonen en een teamlid thuisbegeleiding. Begin 2008 startte de nieuwe kwaliteitscoördinator. Ook het teamlid bzu was nieuw op het 'overleg kwaliteit'. Dit betekende enerzijds een frisse wind, anderzijds vergden deze veranderingen inspanningen om opnieuw in te werken. Bij de kwaliteitscoördinator werd een deel van de energie geïnvesteerd in het vergaren van kennis rond kwaliteit en voeling krijgen met het kwaliteitsdenken op Amber.

Momenteel komt het 'overleg kwaliteit' tweemaandelijks samen. We vinden het belangrijk dat het denken rond kwaliteit gedragen wordt door alle medewerkers. Daarom streven we naar een optimale wisselwerking tussen het 'overleg kwaliteit' en de teams.

6.1.2 Up to date houden van het kwaliteitshandboek

Eén van de doelstellingen van de werking rond kwaliteit is het up to date houden van het kwaliteitshandboek. Ook in de loop van 2008 werden een aantal teksten en procedures van het kwaliteitshandboek herzien. We trachten de procedures telkens te verfijnen zodat ze zo concreet en bruikbaar mogelijk worden. Aangezien onze hulpverlening voortdurend evolueert vinden we het belangrijk dat het kwaliteitshandboek mee evolueert zodat het een correcte weergave is van onze manier van werken.

De procedures '**het beheren van documenten**', '**het onderhouden van het kwaliteitssysteem**' en '**het samenstellen en gebruiken van het dossier**' werden uitgebreid bekeken en aangepast. Ook de procedure '**het meten van tevredenheid van gebruikers**' kwam in 2008 aan bod (zie ook 1.3.). Het herzien van een procedure vertrekt steeds op het 'overleg kwaliteit'. Daarna worden ook de teams bevraagd en wordt de betreffende procedure aan de realiteit getoetst. De bemerkingen van de teams worden dan meegenomen bij het herwerken. Veranderingen in de procedures betreffen onder meer een concretiseren van de afgesproken manier van werken en een aanpassen aan de nieuwe regelgeving. Bij de aanpassing van de procedures houden we steeds het Decreet Rechtspositie van de Minderjarige in ons achterhoofd.

6.1.3 Het meten van tevredenheid van gebruikers

Naar aanleiding van de resultaten van de tevredenheidsmeting van 2007 vond er in 2008 een grondige herziening plaats van zowel de procedure rond het meten van tevredenheid van gebruikers als van de vragenlijsten zelf. Uit deze resultaten bleek dat het met de toenmalige procedure moeilijk was om jongeren van begeleid zelfstandig wonen te bereiken. In 2007 werd er slechts één van de 14 te ondervragen jongeren bereikt. Bij thuisbegeleiding lukte het wel om de meeste gezinnen te bereiken. Omwille van de verschillende noden bij jongeren en gezinnen werd er besloten om een afzonderlijke afnameprocedure te hanteren.

6.1.3.1 *De tevredenheidsmeting bij begeleid zelfstandig wonen*

Bij begeleid zelfstandig wonen stapten we af van de toenmalige afnameprocedure, namelijk het éénmaal per jaar afnemen door een onafhankelijke persoon. Jongeren konden op die manier onvoldoende bereikt en gemotiveerd worden. Op het team bzw dachten we na over het vergroten van de bereikbaarheid van de jongeren. We opteerden om de begeleider en de tweede persoon nauwer te betrekken en de afname op vaste momenten in de loop van de begeleiding te laten plaatsvinden. De tevredenheidsmeting wordt in twee delen afgenomen. Een eerste deel, hoofdzakelijk vragen over de start van de begeleiding, wordt bij de bespreking van het handelingsplan door de tweede persoon of de begeleider zelf afgenomen. Het tweede deel wordt door de tweede persoon na de bespreking van het eindverslag bevestigd. Deze nieuwe procedure loopt sinds begin 2009. In deze korte periode zijn reeds vier jongeren bevestigd. De verwerking van de antwoorden is gepland in juli -augustus 2009. We nemen de resultaten dan ook op in het volgend jaarverslag.

Gelijktijdig met het herwerken van de procedure werd ook de vragenlijst grondig herzien. Voorheen waren de vragenlijsten van begeleid zelfstandig wonen en thuisbegeleiding identiek. Vanuit het team bzw kwam de bedenking dat de taal niet altijd aangepast was aan de taal van de jongeren. De vragen werden geherformuleerd in duidelijke en eenvoudige taal. Daarnaast werden er ook een aantal algemene zaken veranderd, overeenstemmend met de veranderingen bij de vragenlijst van thuisbegeleiding (zie ook 1.3.2.). Bij de antwoordmogelijkheden werd de neutrale categorie achterwege gelaten. Aan de vragenlijsten werd ook een extra vraag toegevoegd. Jongeren kunnen hun algemene tevredenheid over de begeleiding aanduiden op een schaal van 0 tot 10.

6.1.3.2 *De tevredenheidsmeting bij thuisbegeleiding*

Ook bij thuisbegeleiding stonden we grondig stil bij de afnameprocedure en de vragenlijst. Wat de procedure betreft werd ervoor gekozen de jaarlijkse afname door een onafhankelijke persoon te blijven behouden. De procedure werd verder verfijnd en geconcretiseerd.

Naast de procedure werd ook de vragenlijst herwerkt. Net zoals bij bzw werd bij de antwoordmogelijkheden de neutrale categorie weggelaten. We merkten immers dat de gezinnen deze antwoordcategorie vaak gebruikten. Nu worden de cliënten gedwongen om een keuze te maken tussen (eerder) positief en (eerder) negatief. Aan de vragenlijsten werd ook een extra vraag

toegevoegd. Cliënten kunnen hun algemene tevredenheid uitdrukken op een schaal van 0 tot 10. Daaraan gekoppeld wordt er gevraagd hoe wij als voorziening één punt hoger kunnen geraken. Dit ligt in de lijn met de oplossingsgerichte manier van denken binnen het team thuisbegeleiding. Een aantal vragen van de tevredenheidsmeting werden geherformuleerd. We streefden hierbij naar duidelijke taal. Ook werden een aantal vragen concreter gemaakt. We keken de vragenlijst ook na op wat we precies meten. Vragen die eerder feiten meten werden omgezet in vragen die peilen naar de tevredenheid en dus de beleving van de cliënten.

Door te kiezen voor een herwerking van de procedure en de vragenlijst kon de bevraging van de gezinnen niet doorgaan binnen de daarvoor voorziene termijn. Bij de gezinnen die normaal gezien in de loop van 2008 bevragd moesten worden, wordt alsnog een tevredenheidsmeting afgenomen. Dit is momenteel lopende. We nemen de resultaten van 2008 samen met de resultaten van 2009 mee in het volgend jaarverslag.

6.1.4 Het meten van de tevredenheid bij de verwijzers

Eind 2008 zijn we gestart met de nieuwe **tevredenheidsmeting voor verwijzers**. Op het Overlegplatform Bijzondere Jeugdbijstand van het Arrondissement Leuven werd een uniforme tevredenheidsmeting voor de consulenten uitgewerkt. Voorzieningen en verwijzers van Vlaams-Brabant en Brussel stelden een vragenlijst samen die uniform is voor alle voorzieningen van de provincie. Dit formulier wordt na elke afgesloten begeleiding en om de twee jaar bij langdurige begeleidingen per mail opgestuurd naar de verwijzer. Met deze tevredenheidsmeting willen we zicht krijgen op eventuele aandachtspunten in de samenwerking met de consulenten om deze zo te optimaliseren. Sinds november 2008 worden de vragenlijsten naar de consulenten gestuurd. Het is de bedoeling deze procedure in de loop van 2009 te evalueren en verder te verfijnen. De verwerking van de resultaten wordt eveneens gepland in 2009. Ook hiervan zullen we de resultaten opnemen in het jaarverslag van 2009.

6.1.5 Zelfevaluatie aan de hand van Proza: het thema leiderschap

In het voorjaar van 2006 zijn we gestart met het thema Leiderschap uit Proza te bevragen. De vragenlijsten met betrekking tot dit thema werden toen ingevuld door een representatieve groep (de leden van het beleidsteam, de kwaliteitscoördinator, twee leden van de Raad van Bestuur, twee personeelsleden en de directie). De bespreking van de resultaten stond op de agenda van 2008. Binnen Proza wordt het aandachtsgebied 'leiderschap' onderverdeeld in 7 aandachtspunten. Voor deze 7 aandachtspunten werd op het Overleg Kwaliteit bekeken welke sterktes zijn en welke eerder zwaktes zijn binnen onze organisatie. Voor **'motiverend leiding geven'** en **'algemene managementvaardigheden'** scoorden we voldoende tot zeer goed. Eén aandachtspunt voor onze organisatie betreft het omstandig informeren van personeelsleden bij een nieuwe taak. Voor **'visie op de toekomst'** scoorden we laag. Daarbij was een opvallend aandachtspunt dat de algemene organisatiedoelen te weinig geëxpliciteerd worden. Voor onze toekomstvisie verwijzen we onder meer

naar de modulering. Bij het aandachtspunt **'erkenning en waardering van medewerkers'** werden er veel vraagtekens gescoord. We willen uitzoeken wat de betekenis hiervan is. Dit wordt verder opgenomen door de werkgroep zorgen. Ook bij **'openheid en zelfreflectie'** werden veel vragen met een vraagteken gescoord en is er onduidelijkheid over de betekenis hiervan. Een aandachtspunt hierbij was de evaluatie van het functioneren van de directie. Aangezien we reeds een evaluatieprocedure voor het personeel aan het uitwerken zijn, nemen we dit als specifiek aandachtspunt mee. Op basis van literatuuronderzoek hebben we een eerste ontwerp tekst rond de evaluatieprocedure opgemaakt. Deze zullen we verder uitwerken in communicatie met het personeel. Voor het aandachtspunt **'extern optreden'** scoorden we net niet voldoende. We weerhouden hierbij geen prioritair verbeterpunt. We hebben het gevoel dat we als kleine organisatie voldoende zichtbaar zijn op extern overleg.

Aangezien **'engagement voor kwaliteit'** een voorwaarde is voor een goede kwaliteitswerking besloten we dit aandachtspunt verder uit te diepen op het 'overleg kwaliteit'. Met het 'overleg kwaliteit' als zelfevaluatiegroep werd de vragenlijst opnieuw ingevuld. Na bespreking van de discussiepunten behaalden we voor dit aandachtspunt fase 3, wat overeenkomt met 'voldoende'. Er werden twee prioritaire verbeterdoelen weerhouden. Een eerste verbeterdoel was 'nieuwe personeelsleden bij hun start wijzen op het belang van kwaliteit'. Om dit doel te bereiken werden een aantal verbeteracties geformuleerd. Ten eerste maakt de kwaliteitscoördinator systematisch met nieuwe personeelsleden een afspraak om uitleg rond kwaliteit te geven. Hiervoor wordt een lijstje gehanteerd met informatie die minimaal gegeven wordt. De nieuwe personeelsleden krijgen een tekst rond onze visie op kwaliteit. Ten tweede laten we nieuwe medewerkers eenmaal een Overleg Kwaliteit bijwonen. Een tweede verbeterdoel betrof het ondersteunen van kwaliteitszorg door alle naaste medewerkers. Hiervoor formuleerden we één verbeteractie, namelijk het invoeren van 'overleg kwaliteit' als een vast tweemaandelijks agendapunt op de teamvergaderingen van Begeleid Zelfstandig Wonen en thuisbegeleiding. Op die manier willen we de teams op een meer regelmatige basis op de hoogte houden van wat er gebeurt rond kwaliteit.

6.1.6 Vorming

Net zoals andere jaren volgden we ook in 2008 verdere **vorming** inzake kwaliteit. Zoals eerder vermeld investeerden we in 2008 een deel van de energie in het inwerken van de nieuwe kwaliteitscoördinator. Deze volgde een basisopleiding kwaliteit georganiseerd door Informant. Hierbij kwamen verschillende aspecten zoals het decreet, de SMK's, de opbouw van een kwaliteitshandboek, enz. aan bod. Daarnaast namen we het voorbije jaar deel aan twee studiedagen rond het **Decreet Rechtspositie van de Minderjarige**. Beiden werden georganiseerd door het OSBJ. Een terugkoppeling van deze studiedagen naar de teams betekende eveneens een opfrissing van een aantal aspecten uit het decreet. De kwaliteitscoördinator heeft zich ook opgegeven als geïnteresseerde voor het volgen van de sectorale vorming rond het decreet rechtspositie implementeren. Deze was reeds volzet in 2008 maar we hopen dat ze alsnog gevolgd kan worden.

6.2 Hoe gaan we verder in 2009?

- In 2010 gebeurt er een grondige inspectie in functie van de hererkenning. We willen ons hier op voorbereiden in 2009.
- Een up-to-date houden van het kwaliteitshandboek. Externe input vanuit maatschappelijke evoluties en verwachtingen en interne ontwikkelingen spelen hierbij een belangrijke rol.
- Een verdere implementatie van het Decreet Rechtspositie van de Minderjarige. Op het programma staat een evaluatie van het reeds gerealiseerde en het formuleren van verbeteracties.
- Het afnemen van de tevredenheidsmeting bij de verwijzers, een verfijning van de procedure hieromtrent en een eerste verwerking van de resultaten.
- Het afnemen van de tevredenheidsmeting bij gezinnen en jongeren. De resultaten voor beide teams worden in juli-augustus 2009 verwerkt. Voor Begeleid Zelfstandig Wonen staat er ook een evaluatie van de nieuwe afnameprocedure op de agenda.
- Een evaluatie van de verbeteracties rond het aandachtspunt 'engagement voor kwaliteit' uit Proza.
- Naar aanleiding van het jaarverslag wordt bekeken of we een nieuw aandachtspunt uit Proza evalueren om zo (eventueel) nieuwe verbeteracties te formuleren.
- De kwaliteitscoördinator zorgt voor een externe input via gevolgde opleidingen, studiedagen, externe contacten en het opvolgen van de maatschappelijke ontwikkelingen.